

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
СПІЛЬНИЙ ВІДДІЛ ЦЕНТРУ ДОСЛІДЖЕНЬ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ТА ІСТОРІЇ НАУКИ ім. Г. ДОБРОВА НАН УКРАЇНИ
ТА СНУ ім. В.ДАЛЯ МОН УКРАЇНИ
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ СНУ ім. В.ДАЛЯ
ТА ТОВАРИСТВО ЗВ'ЯЗКІВ З УКРАЇНОЮ
УНІВЕРСИТЕТУ ВАЛЕНСІЇ “АССІО “U.V. — UCRAÏNA”**

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРІЇ, АРХЕОЛОГІЇ,
НАУКИ І ТЕХНІКИ: МЕТОДОЛОГІЯ,
ПОШУКИ, РОЗДУМИ, ЗНАХІДКИ»**

**МАТЕРІАЛИ
ХІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**Сєвєродонецьк
11-12 квітня 2018 р.**

Сєвєродонецьк - 2018

УДК 930+94

Рекомендовано до друку Вченою радою СНУ ім. В.Даля
(протокол № 7 від 27.04.2018 р.)

Р е д а к ц і й н а к о л е г і я :

- В.П. Михайлюк,** доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри
всесвітньої історії та історії України
- Ю.М. Бровендер,** доктор історичних наук, доцент кафедри всесвітньої
історії та історії України
- О.М. Сапицька,** кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри
всесвітньої історії та історії України
- А.В. Фомін,** кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри
всесвітньої історії та історії України

**Матеріали одинадцятої Міжнародної наукової конференції
«Актуальні питання історії, археології, науки і техніки:
методологія, пошуки, роздуми, знахідки».** Сєверодонецьк, 11-12
квітня 2018 р. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2018. – 148 с.

Збірник містить матеріали одинадцятої Міжнародної наукової конференції
«Актуальні питання історії, археології, науки і техніки: методологія, пошуки,
роздуми, знахідки», яка відбулася у Східноукраїнському національному
університеті імені Володимира Даля 11-12 квітня 2018 року, м. Сєверодонецьк.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

УДК 930+94

© Східноукраїнський
національний університет
імені Володимира Даля,
2018

POLITICAL PARTIES AND PARLIAMENTARY CAUCUSES IN THE CANADIAN PARLIAMENT

Antonenko M.I. – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Law Department of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

The Parliament of Canada Act and the By-laws of the Board of Internal Economy (the administrative governing body of the House of Commons) make a distinction between political parties which are “recognized” in the House of Commons and those with less than 12 sitting Members. With regard to financial benefits, the Parliament of Canada Act provides additional allowances to the Leader, the Whip and the House Leader of a party that has a recognized membership of 12 or more persons in the House of Commons. The Board of Internal Economy also provides financial support to the caucus research units of “recognized parties”, again defined as parties with a membership of at least 12 Members. With regard to procedure, recognized parties are also extended certain considerations, though the definition of what constitutes a “recognized party” is not as clear in this case as it is with financial benefits. Since the Standing Orders have never provided a definition for recognized parties, Speakers have relied on practice or a decision by the House. However, in recent practice, a procedural interpretation of the definition “recognized party” has come to mean any party with 12 or more Members in the House. The number 12 has assumed an authenticity of its own.

Throughout Canada’s history, most parliamentarians have been members of political parties. In fact, Canada’s system of responsible government is predicated on the ability of the governing party (usually the party with the most seats in the House of Commons) to win votes in the legislature. Members of the House of Commons belonging to the same party, together with their counterparts in the Senate, are collectively referred to as that party’s parliamentary caucus. The government retains the confidence of the House mainly through the support of its caucus.

Parliamentary caucuses meet regularly, typically on Wednesday morning when Parliament is in session, and at other times when the party's parliamentary leadership deems it necessary. Although each caucus operates differently, most limit attendance to parliamentarians.

Because they are held in camera, caucus meetings allow Members to express their views and opinions freely on any matter which concerns them. Policy positions are elaborated, along with, in the case of the government party, the government's legislative proposals. Caucus provides a forum in which Members can debate their policy differences among themselves without compromising party unity.

The Whip enforces "party discipline". This party official ensures that Members discharge their caucus responsibilities (e.g., attendance at committee meetings and in the Chamber, and voting with the party). Whips manage committee membership, allocate office space and choose who will represent the party at various special activities or functions. They are the critical communication link between the party leadership and the backbenchers.

In addition to a Whip, each party has a House Leader who is responsible, in conjunction with the other House Leaders, for co-ordinating the day-to-day business of the House. The House Leaders of all the recognized parties meet regularly to consult one another on the sequence and transaction of parliamentary business. This practice has evolved over time to ensure that the business of the House is conducted in an organized manner. Should the House Leaders not agree on a schedule, the government retains the right, subject to the rules of the House, to decide unilaterally the order of its business.

HISTORY OF THE NATO-EU RELATIONS

Ataalla Adel M. Zak – Master of history (Mosul, Iraq)

«Cold War» as the main phenomenon of international relations in the second half of XX century remained in the past. However, in the public mind still preserves many of its stereotypes, and its political implications continue to manifest itself in the modern world.

Including these reasons Europe drew the attention of Washington, seeking to extend its political influence far beyond the Western Hemisphere, and saw in European capitals major geopolitical bridgehead. Therefore, U.S. policy was

aimed at maximum «binding» of Europe, and, primarily, in the most important for the Europeans, like Americans, sphere - the sphere of security. And the most favorable in this context for the aspirations of the time Washington became the postwar period in the history of European countries.

NATO base allowed both sides to achieve the goal: Europe provided a powerful protection under the auspices of the United States, to which she was not capable alone, America has expanded the area of its political and economic influence while avoiding amplification products of the USSR.

So, since the end of the Cold War, both NATO and the European Union (EU) have evolved along with Europe's changed strategic landscape. While NATO's collective defense guarantee remains at the core of the alliance, members have also sought to redefine its mission as new security challenges have emerged on Europe's periphery and beyond. At the same time, EU members have taken steps toward political integration with decisions to develop a common foreign policy and a defense arm to improve EU member states' abilities to manage security crises, such as those that engulfed the Balkans in the 1990s.

In consultation with the United States, they sought to establish the European Security and Defense Identity (ESDI) within NATO, in which they would consult among themselves and with NATO over response to a threat.

A sense of crisis characterizes the modern European era. From it, one can draw the general conclusion that Europe actually isn't a state or a community in the national sense, which grows together organically. It also can't be compared with the ancient Greek city-states, which, despite their differences and rivalries, formed a single cultural unit. European nations are not alike, which is why they can't be merged together. What unites them is not a community but a societal model. There is a European civilization and a Western way of thinking.

2003 was a critical year in terms of NATO-EU relations. Based on the agreed framework, the EU took over the responsibilities of the NATO-led Operation Allied Harmony in Macedonia in March 2003, first Berlin+ operation with NATO assets made available to the EU. The NATO-EU Capability Group was established in May 2003 to ensure the coherence and mutual reinforcement of NATO and EU capability development efforts and the first joint crisis management exercise of NATO and the EU was held in December of the same year. As such, even though it took almost three years to finalize, the NATO-EU cooperation was launched to a brisk start in 2003, raising expectations.

The sad fact is that our world has even become more fragile after the end of the Cold War. Terrorism, the proliferation of weapons of mass destruction, regional conflicts and threats posed to our energy security, information infrastructure and commercial shipping are just some of the

pressing security challenges requiring urgent responses. More than ever, governments and other players in the international arena need to work together to address these challenges, to find support for solutions and change.

No single government can tackle these expanding problems on its own. The Alliance remains the best and most effective transatlantic forum to do exactly this. But NATO's role as a security provider has not been fully understood by our publics.

The armed forces of the new EU member states can currently contribute little to expeditionary operations. To a large extent they are still organized and equipped for general war, not limited intervention. Poland is making a serious effort to modernize, but as the preparations for deployment to Iraq revealed, its armed forces will need substantial investment to develop an effective expeditionary capability. In other countries, such as Hungary and the Slovak Republic, there is a lingering reluctance to shift from a military emphasis on territorial defence, mainly because of the political and economic costs of re-structuring and force downsizing. Forces with a Cold War era organization and mindset will be of little assistance to the EU as it seeks to develop an effective intervention capability. Currently only seven of the EU's member states have the all-volunteer, professional armed forces needed for rapid, combat ready deployment. For political considerations, conscripts from most countries can only be used for collective defence or in the most undemanding conflict environments.

The results from a recent survey carried out by the German Marshall Fund entitled «Transatlantic Trends» gives us a few clues. It found that majorities (59%) in 11 European countries and the United States (60%) still believe that NATO is essential for their security. The exception is Turkey where only 30% believe NATO is essential to transformation international relations. Interestingly, 62% of respondents in the 11 European nations would support a NATO role outside Europe, whereas 32% prefer NATO to focus on Europe itself. In the US support is much larger with 77% saying that NATO should act outside Europe, if need be.

At present European security is hamstrung. NATO suffers from a crisis of identity and will; Eastern Europe remains in limbo; the former Soviet republics fear for their independence; in Russia suspicion that the West is intent on encirclement breeds extreme nationalism and xenophobia. Over the long term those are ominous conditions. The last tiling that the United States should want to do is to fight another major war in Europe.

References

1. Archick K., Gallis P. NATO and the European Union. CRS Report for Congress [Electronic resource] // Access mode: <http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL32342.pdf> – Last access: 2014. – Title from the screen.

2. Buharali C. Better NATO-EU relations require more sincerity [Electronic resource] // Access mode: http://www.gmfus.org/galleries/ct_publication_attachments/NATOgmfedamNATOpaper.pdf – Last access: 2014. – Title from the screen.
3. Babst S. Through the noise, our voice is still heard / S. Babst // NATO Review: Road to 21st century security. – 01-May. – 2010. – P. 6-7. [Electronic resource] // Access mode: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_85962.htm? – Last access: 2014. – Title from the screen.
4. Glucksmann A. Modern Europe is characterised by the notion of crisis [Electronic resource] // Access mode: <http://www.presseurop.eu/en/content/article/2626731-andre-glucksmann-modern-europe-characterised-notion-crisis> – Last access: 2014. – Title from the screen.
5. Wither C. J. Expeditionary Forces for Post Modern Europe: Will European Military Weakness Provide An Opportunity for the new Condottieri? [Text] / Col James Wither // Conflict Studies Research Centre. Special Series. – January 2005. – 05/04. – 25 p.

SOCIO-CULTURAL RELATIONS OF UKRAINE AND TURKMENISTAN AT THE TURN OF THE 20TH AND 21ST CENTURIES

*Dovletov Ylhas - st.gr. UII-341, Turkmenistan
Scientific supervisor: Mykhaylyuk V.P. - Doctor of Historical
Sciences, Professor, Head of the Department of World History and
History of Ukraine, Volodymyr Dahl East Ukrainian National
University*

The current state of establishing an interstate mutual recognition between Ukraine and Turkmenistan took place during a specified period: Turkmenistan recognized Ukraine as an independent state on December 20, 1991, and diplomatic relations between Ukraine and Turkmenistan were established on October 10, 1992.

From the beginning of interstate and international relations since the 90's of the 20th century and until today it is possible to define two stages of their realization.

The first was the formation of relations between the countries till 2015. Thus, in September 2011, an official visit of the President of Ukraine to Turkmenistan took place, in March 2012 - a state visit of the President of Turkmenistan to Ukraine, in February 2013 - a state visit of the President of Ukraine to Turkmenistan. At the same stage, that is, till 2015, more than 100

official meetings took place, which determined their political, socio-economic and, to some extent, socio-cultural components of their relationship by their informative focus. We can state that it was the first stage that laid the foundations for mutual understanding. It was characterized by an attempt to comprehend two independent countries in an intensive dialogue on many levels.

At the second stage, 2015-2016, were marked by important events in the field of bilateral political relations and formed a new level in the development of interstate and international relations between Ukraine and Turkmenistan. Thus, a new, modern stage of Ukrainian-Turkmen relations began. Among the main factors were socio-cultural relations.

First of all, scientific and technical cooperation between Ukraine and Turkmenistan should be noted. On October 17, 2016, Ambassador of Ukraine in Turkmenistan V.M.Shevaliov met the President of Turkmenistan Academy of Sciences M.Kh. Amirbaev. During the meeting there was an exchange of views on a wide range of issues of scientific and technical cooperation between Ukraine and Turkmenistan, in particular, on the intensification of scientific and technical cooperation between the two countries in this direction.

Cooperation in the cultural and humanitarian sphere between Ukraine and Turkmenistan is carried out within the framework of current bilateral agreements. As of the beginning of 2017, 27 legal and contractual documents on cooperation in the humanitarian field were signed, which makes it possible to develop mutually beneficial relations with Turkmenistan in this direction.

Cooperation in the field of education is important in the bilateral Ukrainian-Turkmen relations. Issues of education were of key importance in the course of high-level talks during the official visit of the President of Ukraine P.O.Poroshenko to Turkmenistan (October 28-29, 2015). Within the framework of the visit, five bilateral agreements were signed between universities of Ukraine and Turkmenistan.

THE BEGINNING OF THE OUN AND LITHUANIA'S COOPERATION

Karaulanova N.O. - post-graduate student of the first year of study specialty "History"

Sergienko G.S. - associate Professor of the Constitutional Law Department

After the signing of the peace treaty between Poland, RSFSR and the Ukrainian SSR on March 18, 1921, and the decision of the Paris Peace Conference, according to which Poland constituted the territory of Volyn, Polissya, Kholmshchyna, Galicia, some other lands of Northwest Ukraine, some parts of Pomorie, Prussia, Poznan and Western Byelorussia, as well as the capture of the Vilna region in Lithuania in 1920, the territorial issues that arose between Poland and neighboring states such as Lithuania, Ukraine and Belarus have become particularly acute.

A bitter war was carrying on between the governments of Poland and Lithuania in the region of Vilna. In this struggle submerged areas of Western Ukraine became the allies of Lithuanian. At that time the main union of Western Ukrainian land which had a great military potential, was the Ukrainian Military Organization headed by Yevhen Konovalets, the basis of which was officers of the Sich Riflemen.

A wide cooperation was established between the leadership of the Ukrainian Military Organization and the special services of Lithuania (the intelligence department of the General Staff, the police of the state guard, the border police, the intelligence of the Union of Strikers). In 1923 Konovalets and the Prime Minister of Lithuania Valdemaras agreed on cooperation on the exchange of some secret information. Mostly it concerned the secret information about Poland and the USSR. The Lithuanian authorities supplied the Ukrainian Military Organization with false passports, visas and other documents that allowed to send intelligence officers to other countries. In Kaunas there was a base of militants, acting under the cover of Lithuanian documents. In his last years, Yevhen Konovalets has used the Lithuanian passport to cover it.

The representative of Konovalets in Lithuania was Osip Revuk (nickname "Bartovich"), who was in the direct contact with the Ministry of Foreign Affairs of Lithuania. Since 1925 there was a residence of the Ukrainian Military Organization in Kovno (Kaunas) under the direction of Bartovich which was subsidized by the Lithuanian intelligence service. It consisted of 15 employees who were fluent in Polish, Lithuanian and

Belarusian. They collected information in Vilnius - Grodno - Lida - Pinsk region fostered the procurement and transportation of weapons to Galicia, maintained the contact with the residencies of UVD in Berlin, Vienna, Paris. Quarterly he received from the Lithuanian government about 2000 US dollars. For many years the main periodicals "Surma" and "Nationalist" were published in Lithuania at the expense of the Lithuanian government. They were articles and brochures of anti-Polish and anti-Soviet content.

In 1925 the Gdańsk Branch of the Ukrainian Military Organization (one of its most successful intelligence centers) contributed to the Lithuanian intelligence in organizing the transportation of two submarines procured in Germany to the port of Klaipėda.

Already in 1926, the Intelligence Agency's intelligence gained and transmitted the plan of the Polish invasion of Lithuania. Yevhen Konovalts warned the Lithuanian government that Y. Pilsudski planned to seize Lithuania during the congress of Polish legionnaires in Vilne. This information was communicated through the Gdańsk branch to the governments of England and Germany which hindered the Polish plans and threatened the internationalization of the conflict.

So we can see that the Ukrainian national liberation movement actively interacted with the Lithuanian government. They acted on the principle "The enemy of my enemy is my friend." It was beneficial for the Lithuanian authorities to provide assistance, including the financial one, to the underground movement of Western Ukraine, which was actively fighting against the Polish authorities.

References

1. Бердник Мирослава. Пешки в чужой игре. Тайная история украинского национализма. – М.: Алгоритм, 2014. – 400 с.
2. Міжнародне партнерство УВО у 1920-х роках [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2014/02/18/141489>
3. Мірчук П. Нарис історії Організації Українських Націоналістів / П. Мірчук. – Мюнхен; Лондон; Нью Йорк: Українське видавництво, 1968. – Т. 1: 1920–1939. – 642 с.

A NEW PARADIGM OF RELATIONS BETWEEN INDEPENDENT UKRAINE AND IRAQ IN THE MIRROR OF INTERNET SOURCES

Magerramov Ugur Villadim-ogly - master's degree student, Dep. of World History and History of Ukraine, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

Mykhaylyuk V.P. - Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of World History and History of Ukraine, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

There are a lot of documents on international relations of Ukraine posted on the Internet websites. This particularly applies to the establishment of productive relations between independent Ukraine and Iraq during the period from 90s of the XX century up to the present day. We believe that the relations may be divided into several substantive groups.

The first group should include the informational materials on political relations between Ukraine and Iraq. The informational materials particularly contain data as follows: a) Republic of Iraq officially has recognized Ukraine on January 1, 1992 and diplomatic relations between Ukraine and Iraq have been established on December 16, 1992. The activities of Embassy of Ukraine in the Republic of Iraq have started in May 2001. Beginning from 2007 the Iraqi Embassy has been operating in Ukraine; b) Until 2012 a political dialogue between Ukraine and Republic of Iraq was conducted mainly within the participation in annual sessions of UN General Assembly and during other international sessions. On November 20-22, 2012 Minister of Foreign Affairs of Ukraine K.I. Hryshchenko has made an official visit to the Republic of Iraq which resulted in enhancing of political dialogue at a high level and identification of perspective directions of mutually advantageous cooperation between both countries etc.

The second group consists of documents on international treaty framework between Ukraine and Republic of Iraq. A center stage goes to Agreement between Ukraine and Republic of Iraq on Trading, Economic, Scientific and Technical Cooperation (as of October 9, 2000); Protocol of Cooperation between Ministry of Foreign Affairs of Ukraine and Iraqi Ministry of Foreign Affairs (as of June 23, 2009); Memorandum of Sport Cooperation between National Olympic Committee of Ukraine and National Olympic Committee of Iraq (as of October 25, 2011) etc.

The third group may include substantive information on trade and economic cooperation between Ukraine and Iraq. This particularly shows that

cooperation within the trade and economic sphere between Ukraine and Iraq has a significant potential for enhancing (primarily in the fields of metallurgy, mechanical engineering, transport, electrical industry, agriculture, chemical industry and food industry). Embassy of Ukraine in the Republic of Iraq provides the full assistance in promoting the production on the large-scale Iraqi market for the following companies: Motor Sich, Kharkiv Machinery Plant "FED", Ukrmashbud, Zaporozhtransformator, AutoKrAZ, Agromars, Nibulon, Astarta etc. A part of Ukrainian companies established the activities of their representative offices in the following cities: Baghdad, Basra and Erbil.

The following groups include: a) informational documents on social and cultural cooperation; b) materials on presence of Ukrainian peacekeepers in Iraq; c) information on the character of complication in the relations between Ukraine and Iraq and possible ways to overcome them.

Thus, an overview of Internet sources related to relations between Ukraine and Iraq allows making a conclusion about the importance of this type of sources, use of which will facilitate the enhancing of the scientific approach to the interstate and international bilateral relations.

EVERYDAY LIFE OF UKRAINIANS IN THE CONTEXT OF MILITARY REFORMS IN RUSSIA AT THE TURN OF THE XIX - XX CENTURIES

*Mezerya O.A. - PhD in History, Associate Professor, Dep. of Law,
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*

The turning point of the XX – XXI centuries was characterized by the aggravation of many problems of economic, socio-political, social, interstate and international nature in almost all post-Soviet sovereign countries and between them, in general. This is due to a number of factors.

Firstly, the global economic crisis. Secondly, circumstances of the internal situation in each of the independent countries, which stems from their development as self-sustained, independent countries. The latter inherited not only the complex consequences of the "sovietic and indivisible" Empire (i.e. the interdependence – above all) in all spheres. Thirdly, seeking of the each state its future paths associated with the European and Euro-Atlantic processes. Fourthly, the emergence of interstate conflicts, including the military ones, between the former republics of the USSR. Hence, there

are foregrounded the factors influencing the situation, which have certain leverage over society, in particular, structural-legal, forceful, etc.

Among the acclaimed arsenal is the army. It should be noted that the practice of the latest decades has clearly confirmed what we have defined. Therefore, the theme of the role of the army in society is of considerable urgency, especially through its social and political tinge.

Ukraine as a sovereign modern state still has a short history. But its close interconnections with its closest neighbors, the imposition of centuries-old experience, and sometimes extremely negative relationships with them, require careful contemplation. These two positions, as defined above, prompted the author of this article to express his vision of scientific research in the study of the problem of military reforms in the Ukrainian provinces of Russia in the nineteenth century, which thus allowed formulating the main goal of his own research. In doing so, the author specifies it in the disclosure of research approaches and does not pretend to the final a priori conclusions.

References

1. Mezerya O.A. Viyskovi reformi v ukraïnskikh guberniyakh drugoi polovini XIX – pochatku XX st. u konteksti povsyakdennosti / O.A. Mezerya // Visnik Skhidnoukraïnskogo natsionalnogo universitetu imeni Volodimira Dalya. Vip. 11. Ch. 1. – Lugansk. 2011. – S. 83-93.
2. Mezerya O.A. Rosiyska armiya ta naselennya Ukraïni: aspekti povsyakdenного zhittya (druga polovina XIX – pochatok XX st.) / O.A. Mezerya // Istorichni zapiski : Zbirnik naukovikh prats / Gol. red. V.P. Mikhaylyuk. – Lugansk: Vid-vo SNU im. V.Dalya. 2012. – Vipusk 33. – S. 237-241.

NEW TRENDS IN UP-TO-DATE GENDER POLICY IN UKRAINE

Mykhaylyuk O.I. - к.і.н., доц. кафедри історико-філософських дисциплін ЛНАУ (м. Харків)

At the current stage of its existence, Ukraine focused on the gender problem as a component of its domestic policy. The most important issues include the attainment and confirmation of gender equality in the Armed Forces of Ukraine, Ukrainian police, and state service and marital relations.

The purpose of the article is to analyze new trends in the up to-date gender policy of the Ukrainian state and its basic directions of implementation.

The forms of fulfillment by women of their status in the army and police have been analyzed and the new factors of rushing promotion of women in the armed forces and the police have been substantiated. They include the following: technical re-equipment of military and police divisions, which reduces the need for only “male force”; high level of education, accuracy in all activities, natural humanitarian directivity of women; possibility for self-fulfillment; and rather high degree of material incentives and social privileges.

The up-to-date gender policy in Ukraine, therefore, acquires a new sense. Its important elements include the over coming of stereotypes in such spheres as the Armed Forces of Ukraine, and state service and marital relations. The legislation imperfection prevents from its implementation to the same degree as the lack of personal experience does.

According to the author's opinion, the problem may be further studied on the basis of a complex approach to the problem, with due account of the analysis and generalization of all its components.

References

1. Verkhovna Rada popередno pidtrymala zakon pro hendernu rivnist v armii [Elektronnyi resurs]. – Rezhy m dostupu: https://zik.ua/news/2017/12/05/verhovna_rada_popередno_pidtrymala_zakon_pro_gendernu_rivnist_v_armii_1219971.
2. Mykhailiuk V.P. Istorii a hendernykh vidnosyn v Ukraini (IKh – KhKhIst.) / Vitalii Mykhailiuk (kerivnyk avt. kolektyvu), Halyna Korolova, Olha Kryvulia, Andrii Fomin.– Luhansk: Vyd-vo SNU im. V.Dalia, 2010. – 513 s.
3. Stalo vidomo, skilky zhinok sluzhyt u Zbroinykh sylakh Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhy m dostupu: <https://www.google.com.ua/search?q>.

REFORMING OF PRODUCTION AND SOCIAL INFRASTRUCTURES IN RURAL AREAS OF UKRAINE AT THE TURN OF THE 20th and 21st centuries

Mykhaylyuk V.P. - Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of World History and History of Ukraine, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

In the present context a development of rural infrastructure became related to different business organizational and legal forms. The legislation of Ukraine provides that within the agro-industry the business activities may be

conducted in private enterprises including on the basis of property and land rent, different forms of business entities and cooperative enterprises. The business activities are most extensively appeared in the functioning of trade enterprises, support services and foodservice. As a result, the mentioned infrastructure spheres are considerably based on a private property.

The development of production infrastructure occurred, above all, under the conditions of certain changes in the activities of technical servicing enterprises. First of all, the levels of agro-industry maintenance and servicing base were established as follows: a) repair shops, technical servicing points and machinery fleet of collective agricultural enterprises; b) general purpose shops of raion maintenance and transport enterprises, maintenance depots for tractors, cars, machinery and livestock breeding equipment, technical transfer points etc.; c) oblast specialized heavy repair shops for complete machinery including tractors, combines, components and assemblies. Secondly, these are the operating farm machinery depots the majority of which found to be non-state-owned. Thirdly, the agricultural enterprises built up their own micro-processing industry.

Changes in rural social infrastructure started in the early 90s of the 20th century. This was primarily found in the deployment of subsidiary industries, establishment of container-type micro-processing shops in farms, expansion in the number of stores and canteens that operated on the commercial basis in structures of Central Union of Consumer Associations of Ukraine (Ukoopspilka). The works on gas infrastructure development of villages and settlements of Ukraine were intensified not only at the expense of government budget but due to the attraction of local funds as well.

The further study of a problem may be proposed within the following directions: generalization of practices regarding the governmental programs on development of rural social sphere in the Soviet times and identification of positive initiatives that may be applied to the context of an independent state; carrying-out of a comparison study of the current state of inter influence of changes between production relations and agricultural infrastructure comparing with prior periods and based on that identification of mistakes and determination of the early ways to overcome them.

References

1. Current records of Ministry of Agrarian Policy of Ukraine. Summary data on the reforming of ownership and business forms in agro-industry. 2015-2017. pp. 37 – 45.
2. Current records of All Ukrainian Agrarian Commodity Exchange. Summary data on number and structure of commodity exchange systems in Ukraine. August, 2004.

INTERNATIONAL UKRAINIAN-CANADIAN RELATIONS IN THE POST-SOVIET ERA: ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT

Mykhaylyuk V.V. - к.і.н., докторант, ЧНУ ім. В.Даля

Establishment of the international Ukrainian-Canadian relations in the post-Soviet era began in December 1991, when Canada was the first of the western states to acknowledge the independence of Ukraine. Until 2018, several dozens of mutual visits of executives were made. The visit results were fixed as the “Special Partnership” and the “Road Map” of Ukrainian-Canadian relations and several agreements were reached in various spheres. They made a set of activities aimed at the development of various international cooperation fields.

A significant event in the development of Ukrainian-Canadian international relations in the post-Soviet era was an official visit of the President of Ukraine P. Poroshenko to Canada in 2014 and his working visit in 2017. In 2016, the Canadian Prime Minister Justin Trudeau paid an official visit to Ukraine. Official meetings were held under conditions of the Russian aggression, occupied Donbas and annexed Crimea. The conducted negotiations contributed to the deepening in all spheres of international cooperation. The Canadian support to Ukraine was enhanced in the international arena.

Agreements between Ukraine and Canada are good for both countries. This mainly concerns the political and international sphere; deepening of trade and economic cooperation; relations in the defense sector; environmental cooperation; cooperation in education and social and cultural, and humanitarian sphere; interregional cooperation; and cooperation with ethnic Ukrainians in Canada.

There are two stages in the development of relations between Ukraine and Canada in the post-Soviet era: the first stage –before the autumn of 2014 and the second stage – from the autumn of that year to the present day. They are particularly evident in the political and military-defense spheres.

References

1. Bielokos O. Ukraina – Kanada: osoblyve partnerstvo u dynamichnomu sviti [Elektronnyi resurs]. – rezhym dostupu: <http://www.ukrslovo.net/ukraine/ukraine-andworld/28725.html>.
2. Priorytety ukrainsko-kanadskykh vidnosyn (Dorozhnia karta) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ua.convdocs.org/docs/index-11237.html>.

WORKING FOR LOVE

Santiago García-Contell Bellver - University of Valencia, Valencia, Spain

“Work is born of love; it is a manifestation of love and is directed towards love.” [1] On reading these words of St. Josemaría, questions may arise in our heart that lead to a sincere dialogue with God: Why do I work? Do I work well? What am I trying to achieve in my work? These questions can help us to remember that the aim of our life is not “to produce things” but to love God. “Holiness does not consist in doing more difficult things every day, but in doing them every day with greater love.” [2]

Many people work, and work a lot, but fail to sanctify it. They make things, construct objects, look for results. They work out of a sense of duty, or to earn money, or driven by ambition. Sometimes they are successful; other times they fail. They may find their work interesting and exciting, or tedious and boring. Their work may give rise to human fulfilment, but also to concerns and worries. Some give in to activism, others to laziness. Some work until exhaustion; others try to avoid tiredness at all costs.

All these attitudes have one thing in common: they stem from a human nature wounded by the consequences of sin, with all its conflicts and confusions. It is like a labyrinth in which people wander, as St. Paul says, *according to the flesh* (the “*animalis homo*”), entrapped and unable to find the path to the true meaning of freedom.

This path can only be discovered by raising our sights to contemplate life and work with God's light, who sees from on high. “Most people,” St. Josemaría writes in *The Way*, “have a plane-like vision, stuck to the earth, of two dimensions. When you live a supernatural life, God will give you the third dimension: height, and with it, perspective, weight and volume.” [3]

Work born of love

What then does it mean for the Christian that “work is born of love; it is a manifestation of love and is directed towards love?” [4] In the first place, we need to have clear what kind of love St. Josemaría is referring to. People can have what is called a “love of concupiscence” when they love something to satisfy their own desires. In the final analysis, the work of a child of God does not stem from this kind of love, even though he or she may often work with great interest and enthusiasm.

Christians should not work only or principally when they feel like it or when things are going well. Their work stems from a higher kind of love: the “love of benevolence,” which directly wills the good of another person

(*benevolentia*), not one's own advantage. If the love of benevolence is mutual it is called "love of friendship," [5] all the more so if one is ready, for friendship's sake, to give not just some object, but oneself: *Greater love has no man than this, that a man lay down his life for his friends.*[6]

We can love God with the love of supernatural friendship, because he has made us his children; he wants us to have recourse to him with filial trust, and to see others as his children and our brothers and sisters. This is the love to which the Founder of Opus Dei refers when he writes that "work is born of love"; it is the love of the children of God, a supernatural love for God and for others for his sake: *God's love has been poured into our hearts through the Holy Spirit who has been given to us.*[7]

To want the good for someone doesn't mean always trying to please them. It may happen that what they want is not for their own good, as is the case when mothers don't give their children everything they want because it might do them harm. In contrast, to love God means always wanting to do his will, because God's will is the good.

Consequently, for a Christian, work is born of love for God, since filial love leads us to want to do his will, and his will is that we work.[8] St. Josemaría used to say that for love of God he wanted to work like a donkey, like a donkey at the water-wheel. [9]And God blessed his generosity, pouring out abundant graces that have given rise to countless fruits of holiness all over the world.

It is worthwhile asking ourselves frequently: why do we work? Is it for love of God or love of self? We might come up with other answers: for example, working out of necessity. However, this would indicate that our examination wasn't going deep enough, because working out of necessity is not the ultimate answer.

We also have to nourish ourselves out of necessity, in order to live. But what do we live for: for the glory of God, as St. Paul exhorts us, [10] or for our own glory? This is also the reason why we eat and why we work. This is the fundamental question that goes right to the heart of things. If we examine ourselves sincerely, asking God for light, we will come to see clearly what is the real motive behind our professional efforts. And God will also give us the grace to purify our heart and to yield all the riches of love that he expects from the talents he has given us.

Work as an expression of love

A Christian's work expresses love, not only because, as we have seen, love for God leads us to work, but also because it leads us to work well, since that is what God wishes. Human work is truly a participation in the work of creation, [11] and God, who created everything out of Love, wants all his

works to be perfect—*Dei perfecta sunt opera* [12]—and he wants us to imitate him in the way we work.

A perfect model for our work is Christ, who, as the Gospel tells us, *did all things well*. [13] These words of praise that welled up spontaneously when people saw his miracles, worked by virtue of his Divinity, can also be applied to his toil in the workshop at Nazareth (as St. Josemaría does), carried out through his Humanity. It was a work done out of love for the Father and love for us; and it expressed this love precisely through the perfection with which it was done, not only technical perfection but a deep human perfection—the perfection of all the virtues that love puts into effect in a full and harmonious way, giving them an unmistakable tone: the joyful tone of a loving heart eager to give itself totally.

Our professional work is able to be an expression of love for God when it is well done. This doesn't imply that it necessarily has to turn out well, but rather that we try to do it as well as possible, using all the means available in the given circumstances.

Between the toil of a person who works out of self-love, and that of the same person who begins to work out of love for God and for others because of God, there is as much difference as that between the sacrifice of Cain and Abel. Abel strove to offer the best to God, and his offering was found acceptable. Our Lord expects the same of us.

“For a Catholic work is not just a matter of fulfilling a duty—it is to love, to excel oneself gladly in duty and in sacrifice.” [14] “Carry out your work in the knowledge that God contemplates it: *laborem manuum mearum respexit Deus* (*Gen* 31:42), God regarded the work of my hands. Our work therefore has to be holy and worthy of him: not only finished down to the last detail, but carried out with moral rectitude, nobility, loyalty, justice.” [15] Then our professional work will not only be upright and holy but will also be prayer as well. [16]

When a person works for love of God, their professional activity reveals this love in one way or another. A simple glance at different people doing the same activity would probably not be sufficient to grasp the motive for which it is being done. But if one could observe with greater detail their overall attitude to work—not only the technical care, but also human relations with other colleagues at work, the spirit of service, loyalty and cheerfulness—it would be difficult not to recognise anyone possessing the *bonus odor Christi*, [17] the aroma of Christ's love.

At the end of time, Jesus teaches, *two men will be in the field; one is taken and one is left. Two women will be grinding at the mill; one is taken and one is left*. [18] They are doing the same work, but not in the same way: one is pleasing to God and the other is not.

Nevertheless, the strong materialistic environment around us can often make us forget that we are called to share in eternal life, and we end up thinking only about immediate sensible goods. Therefore St. Josemaria stressed: "Work facing God, without seeking human glory. Some people see in work a means for winning recognition, or for acquiring power or wealth that gratifies their personal ambition, or for feeling the pride of their own capacity for work."^[19]

In this sort of climate, it will be hard not to notice a person who works for love of God. How could one fail to notice when justice is informed by charity, rather than being merely a dry and cold justice? Or when someone is striving for uprightness before God, rather than a self-serving uprightness before men, serving others out of love for God, not self-interest?

If one's work fails to express love for God, perhaps it is because the fire of love is quenched. If the warmth isn't noticed, if after a certain time of daily interaction with one's professional colleagues they cannot tell whether they are dealing with a committed Christian or just a decent and reliable person, then perhaps it is that the salt has become insipid. ^[20] Love for God is contagious, seeking to share with others the greatest good possible. Is my work an expression of love for God? This question can give rise to abundant prayer.

Work directed towards love

Work, when carried out for love and with love, is work directed towards love—to the growth of love in the one who carries it out, to the growth of charity, which is the essence of holiness, of the human and supernatural perfection of a son or daughter of God. It is a work, therefore, which sanctifies us.

Sanctifying oneself in work means allowing oneself to be sanctified by the Holy Spirit, subsistent intra-Trinitarian Love, who dwells in the soul in grace and infuses it with charity. It means cooperating with him, putting into practice the love which he pours into our hearts as we fulfil our tasks. If we are docile to his action, if we do our work for love, the Paraclete will sanctify us; he will increase our charity, our capacity to love and to have an ever deeper and more continuous contemplative life.

The fact that work is directed towards love, and therefore to our sanctification, means that it also perfects us: it is directed to our identification with Christ, *perfectus Deus, perfectus homo*. ^[21] To work for love of God, and love of others for God, requires putting into practice the other Christian virtues. Above all, faith and hope, which charity presupposes and vivifies. And also the human virtues, through which charity operates and unfolds, giving them shape. Our professional task has to be *the arena where we exercise the whole gamut of human and supernatural virtues:*

industriousness, order, good use of time, fortitude to finish each task well, care for small things...; and so many small points of service to the others, which are manifestations of a sincere and refined charity.[22] The practice of the human virtues is essential if we are to be contemplatives in the middle of the world, and specifically to transform our professional work into prayer and an offering pleasing to God, a means and an occasion of contemplative life.

St. Josemaría remarked on one occasion: “I contemplate because I work; and I work because I contemplate.” [23] Loving and knowing God—contemplation—led him to work, and thus he said: “I work because I contemplate.” And work in turn becomes a means of sanctification and contemplation: “I contemplate because I work.”

It is like a circular movement—from contemplation to work, and from work to contemplation—focusing more and more on its center, Christ, who draws us to himself, attracting all things along with us, so that through him, with him, and in him, all honor and glory is given to God the Father in the unity of the Holy Spirit. [24]

The reality that the work of God's children is directed towards love, and consequently that it sanctifies them, explains why, from the perspective of holiness (which is what matters in the end), we cannot speak of professions of greater or lesser importance.

The “dignity of work is based on love.” [25] “All work can have the same supernatural quality. There are no great or mean tasks. All are great if they are done with love. Those which are considered great become small when the Christian meaning of life is lost sight of.” [26]

If charity is lacking, work loses its value before God, no matter how outstanding it may appear to human eyes. *If I understand all mysteries and all knowledge...but have not love, I am nothing.*[27] writes St. Paul. What is truly important is the “effort to divinize human things—be they great or small. For love gives a new dimension to everything.” [28]

Footnotes

[1] *Christ is Passing By*, no.48

[2] St. Josemaría, notes from his preaching, cited by Ernst Burkhardt and Javier Lopez, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de san Josemaría*, Madrid 2013, vol. II, p. 295.

[3] St. Josemaría, *The Way*, no. 279

[4] St. Josemaría, *Christ is Passing By*, no. 48

[5] Cf. St. Thomas Aquinas, *Summa Theologiae*, II-II, q.23, a.1, c

[6] *Jn* 15:13

[7] *Rom* 5:5

[8] Cf. *Gen* 2:15; 3:23; *Mk* 6:3; *2 Thess* 3:6-12

[9] Cf. St. Josemaría, *The Way*, no. 998.

[10] Cf. *1 Cor* 10:31

- [11] John Paul II, Encyclical Letter *Laborem Exercens* (14 September 1981), 25; *Catechism of the Catholic Church*, no. 2460
- [12] *Deut* 32:4 (Vg). Cf. *Gen* 1:10, 12, 18, 21, 25, 31. Cf. *Catechism of the Catholic Church*, no. 302
- [13] *Mk* 7:37
- [14] St. Josemaría, *Furrow*, no. 527.
- [15] St. Josemaría, *Letter* 15 October 1948, no. 26, cited by Ernst Burkhardt and Javier Lopez, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de san Josemaría*, Madrid 2013, vol. III, p. 183.
- [16] Cf. St. Josemaría, *Friends of God*, no. 65.
- [17] *2 Cor* 2:15
- [18] *Mt* 24:40-41
- [19] St. Josemaría, *Letter* 15 October 1948, no. 18, cited by Ernst Burkhardt and Javier Lopez, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de san Josemaría*, Madrid 2013, vol. III, p. 193-4.
- [20] Cf. *Mk* 5:13
- [21] Athanasian Creed
- [22] Bishop Javier Echevarría, Pastoral Letter, 4 July 2002, no. 13.
- [23] St. Josemaría, Notes taken in a get-together, 2 November 1964; cited by Ernst Burkhardt and Javier Lopez, *Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de san Josemaría*, Madrid 2013, vol. III, p. 197.
- [24] *Roman Missal*, conclusion of the Eucharistic Prayer
- [25] *Christ is Passing By*, no. 48
- [26] *Conversations*, no. 109
- [27] *I Cor* 13:2
- [28] *Christ is Passing By*, no. 60

HISTORY IN A DIGITAL GAMING SPACES

Sapytska O.M. - *PhD in History, Associate Professor, Dep. of World History and History of Ukraine, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*

In the modern information society, digital technologies have created fundamentally different ways and types of communications that have radically influenced the structure of meaning formation in gaming projections and the nature of socialization of some age groups of people.

According to French sociologist Roger Caillois, game is an «occasion of pure waste: waste of time, energy, ingenuity, skill, and often of money» [4, 5-6]. But in spite of this play constitutes an essential element of human social and spiritual development. Caillois defines play as a free and voluntary

activity that occurs in a pure space, isolated and protected from the rest of life. Play is uncertain, since the outcome may not be foreseen, and it is governed by rules that provide a level playing field for all participants. In its most basic form, play consists of finding a response to the opponent's action - or to the play situation - that is free within the limits set by the rules. As for our topic, the first stage in the development of the historical game was a military role or tactical game, the second stage is connected with table games and, finally, the third stage - with computer games.

Computer game, as an element of both digital virtual space and real life, becoming a relatively massive phenomenon, allows us to identify some of the most important priorities in the system of cultural orientations of a particular society.

Researchers of computer projects touch upon several aspects relevant to modern computer games, in particular such as the psychology of games, the influence of games on the development of mental abilities of adolescents. Of course, we can separately highlight the articles devoted to the history of the development of game genres, the history of well-known gaming companies and so on. Nevertheless, the actual computer games with historical content were not the subject of a special scientific analysis. One of the directions of practical activity of modern public historians is the study of the relationship between digital games and public culture. Public history is a story behind the walls of a traditional academic lecture audience.

The scenario of the historical computer game allows the researcher to understand the meanings of the game problems, determine the degree of correctness of the use of historical data, to reveal the stereotypes on which the developers of the game rely. This allows developers to form a contour of the structure of historical information, within which each user can have an active influence on the solution of gaming problems, to correlate his view with the specifics of the era of the proposed game. The task of developers of historical projects was the creation of not just games based on historical events, but series of historical reconstructions.

Historicity of games consists of a number of parameters: the re-creation of historical realism of events, the re-creation of architectural models of a certain era, military equipment, the inclusion of historical personalities, the historical landscape etc. The combination of these components forms the playing space of the historical game.

With the development of computer technology, the development of graphics has developed a genre of computer games, like RTS (real-time strategy). Real-time strategy - game strategies, which are based on a certain historical or alternative story. Because of the expansion of the possibilities of the space of the game, the plot is based on an entire epoch, a story is created,

divided into separate chapters, which consider certain historical events, battles, campaigns. In the game, as a rule, generalized historical material is analyzed. The player is instructed to destroy the enemy during this historical epoch, having formed his game world, developing the economy, the army in accordance with historical technologies corresponding to this era.

In the early 2000's on the basis of this genre, a new genre of global strategies for the computer games industry was formed. Global strategies are a type of game strategies that have a number of characteristic features: the player participates in a certain whole period of world history, managing one of the states; the game takes into account the economic, military, cultural, social, political factors of the development of states, as far as possible compatible with their historical characteristics. Currently, global strategies allow us to present the characteristic features of historicism in computer games. In global strategies, the player's action is always included in a certain historical epoch. The development of game events occurs strictly according to historical chronology, and the game space of the game includes the maximum number of historical characters, events, actions of the era being played. The game landscape of global strategies is based on a real historically developed space - in global strategies the playing field is developed as a system of provinces, whose name in most cases coincides with the names of historically established regions.

It should be noted that the first historical strategy of a global scale was the unique project of S. Meier – Sid Meier's Civilization (1991). In Civilization, the player makes key decisions in the management of civilization throughout the historical time - from the Ancient World to the present. The game process includes economics, politics, military actions, trade, exploration of new territories and new technologies, and competitors are other civilizations. This game covers the period from 4 thousand years BC up to the present. The game has 67 historical technologies (from pottery to thermonuclear fusion) that civilization can master, and their discovery is defined according to a fixed technological tree, when, for example, navigation can only be opened after mastering cartography and astronomy. That is, Civilization is the first computer game in which a technological tree was represented, and also it is the first one that has been able to cover the processes of the world scale and the entire history of the development of mankind as a civilization.

However, having played enough in the original version of Civilization, the grown-up players began to make a complaint to Sid Meyer in some historical unreliability. This forced developers to study in more detail in next versions of the game in terms of historical authenticity of the facts.

So, because the nature of games can just as easily encourage very wrong-footed modes of thinking, factual authenticity of scenarios of historical digital games is extremely important. In modern reality, they often support mass historical stereotypes, contribute to their consolidation and understanding of the interrelationships of historical facts by players.

Well-known companies-developers for the fulfillment of these tasks attract professional historians (for example, Mike Loades – the famous British military historian, who advised Ubisoft – the developers company of the very popular video game Assassin's Creed), because consumers of digital video games on historical topics are no more satisfied with the common entourage of this or that epoch. They require maximum realism and accurate detailing of a particular historical era in the game.

Of course, games are placed in a historical era, but first of all are designed for entertainment and not explicitly for education, but computer games on historical topics are becoming increasingly important today as a way of forming and broadcasting historical information. They make it necessary to study the possibilities of interpreting the historical information that a particular computer game opens. All this causes the need to comprehend the potential of computer games as a way of remote type of information.

References

1. Antley J. Games and Historical Narratives [Electronic resource] // Journal of Digital Humanities. – Vol.1, No.2 Spring, 2012 // Access mode: <http://journalofdigitalhumanities.org/1-2/games-and-historical-narratives-by-jeremy-antley/> - Title from the screen.
2. Bogost I. How to Do Things With Videogames. - Minneapolis: The University of Minnesota Press, 2011. – 192 p.
3. Boone T., Rignall J. Civilization // Computer and Video Games: journal. - Future Publishing, 1991. – December. №. 121. - P. 86-87.
4. Caillois R. Man, Play, and Games / Roger Caillois, trans. Meyer Barash. - Urbana: University of Illinois Press, 2001. - 208 p.
5. Campbell C. The Man Who Made a Million Empires // Polygon. - 4 March 2016.
6. Chapman A. Privileging Form Over Content: Analyzing Historical Videogames [Electronic resource] // Journal of Digital Humanities. – Vol.1, No.2 Spring, 2012// Access mode: <http://journalofdigitalhumanities.org/1-2/privileging-form-over-content-by-adam-chapman/> - Title from the screen.
7. History of Civilization // Retro Gamer: journal. - Imagine Publishing, 2013. - No. 112. - P. 54-58.
8. McCall J. Historical Simulations as Problem Spaces: Some Guidelines for Criticism [Electronic resource] // Journal of Digital Humanities. – Vol.1, No.2 Spring, 2012// Access mode: <http://journalofdigitalhumanities.org/1-2/historical-simulations-as-problem-spaces-by-jeremiah-mccall/> - Title from the screen.
9. McGonigal J. Reality Is Broken: Why games make us better and how they can change the World/ Reprint Edition. – London: Jonathan Cape, 2011.- 416 p.

WOMEN HISTORIANS

Tymoshenko Andriy – st.gr. UI-341 Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

It is difficult to appreciate the whole work of historians. Thanks to historians and history, we can analyze the events of the past and prevent mistakes in the future. But who were these historians? Mostly we see male names. And I want to tell about women historians who contributed to the historical science.

Anna Comnena was a Greek princess and scholar who wrote the 'Alexiad', an account of her father's - Emperor Alexios I Komnenos of Byzantium - life and reign. She is considered the world's first female historian and her work is a valuable source of information about the early Crusaders as she described in detail the daily life at court, her family life, and the political and military history of the Byzantine Empire. She was the eldest of her parents' children and received a loving though disciplined upbringing. Being a Byzantine royal woman she received a good education and was tutored in literature, philosophy, medicine, astronomy and history among other subjects. A very intelligent and ambitious woman, she managed a large hospital and orphanage that her father had built for her to administer. She also taught medicine at the hospital and was well-known for her medical knowledge; in fact she even treated her own father during his final illness though she was unable to save his life. Initially she harbored the ambition of succeeding the throne after the death of her father, but was not supported in this endeavor by her husband. Thus she retired from court life and entered a monastery where she dedicated her time to studying philosophy and history.

Iris Shun-Ru Chang (March 28, 1968 – November 9, 2004) was an American author and journalist. She is best known for her best-selling 1997 account of the Nanking Massacre, *The Rape of Nanking*. Chang is the subject of the 2007 biography, *Finding Iris Chang*, and the 2007 documentary film *Iris Chang: The Rape of Nanking*. The daughter of two university professors, Ying-Ying Chang and Dr. Shau-Jin Chang, who emigrated from Taiwan, Chang was born in Princeton, New Jersey and raised in Champaign-Urbana, Illinois, where she attended University Laboratory High School of Urbana, Illinois and graduated in 1985. She earned a bachelor's degree in journalism at the University of Illinois at Urbana-Champaign in 1989, during which time she also worked as a New York Times stringer from Urbana-Champaign, and wrote six front-page articles over the course of one year. After brief stints at the Associated Press and

the Chicago Tribune she pursued a master's degree in Writing Seminars at Johns Hopkins University. She then embarked on her career as an author and lectured and wrote magazine articles. She married Bretton Lee Douglas, whom she had met in college, and had one son, Christopher, who was 2 years old at the time of her suicide. She lived in San Jose, California in the final years of her life.

Chang wrote three books documenting the experiences of Chinese and Chinese Americans in history. Her first, *Thread of the Silkworm* (Basic Books, 1995) tells the life story of the Chinese professor, Hsue-Shen Tsien (or Qian Xuesen) during the Red Scare in the 1950s. Although Tsien was one of the founders of NASA's Jet Propulsion Laboratory (JPL), and for many years helped the military of the United States debrief scientists from Nazi Germany, he was suddenly accused of being a spy and a member of the Communist Party USA, and was placed under house arrest from 1950 to 1955. Tsien left for the People's Republic of China in September 1955. Upon his return to China, Tsien developed the Dongfeng missile program, and later the Silkworm missile, which would be used by the Iraqi military during its war on Iran and ironically against the United States-led coalitions during Gulf Wars One and Two.

Her second book, *The Rape of Nanking: The Forgotten Holocaust of World War II* (1997), was published on the 60th anniversary of the Nanking Massacre and was motivated in part by her own grandparents' stories about their escape from the massacre. It documents atrocities committed against Chinese by forces of the Imperial Japanese Army during the Second Sino-Japanese War, and includes interviews with victims. Her second book remained on the New York Times Bestseller list for 10 weeks. Based on the book, an American documentary film, *Nanking*, was released in 2007. The book attracted both praises for exposing the details of the atrocity and criticisms because of alleged inaccuracies. After publication of the book, Chang campaigned to persuade the Japanese government to apologize for its troops' wartime conduct and to pay compensation.

Her third book, *The Chinese in America* (2003), is a history of Chinese Americans that argued that the people were treated as perpetual outsiders. Consistent with the style of her earlier works, the book relied heavily on personal accounts, drawing its strong emotional content from their stories. She wrote, "The America of today would not be the same America without the achievements of its ethnic Chinese," and that "scratch the surface of every American celebrity of Chinese heritage and you will find that, no matter how stellar their achievements, no matter how great their contribution to US society, virtually all of them have had their identities questioned at one point or another."

Suzannah Rebecca Gabriella Lipscomb (born 7 December 1978 in Sutton, London) is a British historian, academic and television presenter who has written and appeared in a number of television and radio programmes about British history. Lipscomb grew up in Surrey near Hampton Court Palace which she credits for sowing " the seeds of a lifelong fascination with the Tudors". She was educated at Nonsuch High School for Girls, Epsom College, and Lincoln and Balliol colleges of the University of Oxford. She was awarded her Doctorate of Philosophy from Oxford in 2009 with a dissertation entitled *Maids, Wives, and Mistresses: Disciplined Women in Reformation Languedoc*.

While completing her dissertation she worked as a curator at Hampton Court Palace where she was responsible for organising a series of exhibitions held throughout the spring and summer of 2009 to mark the 500th anniversary of Henry VIII of England's accession to the throne. The programme won the Arts and Humanities Research Council (AHRC) sponsored KTP Award for Humanities for the Creative Economy. She is a consultant to Historic Royal Palaces and is an external member of their research strategy board.

Lipscomb was a lecturer in history at the University of East Anglia. In 2011 Lipscomb was awarded an Arts and Humanities Research Council-sponsored KTP Award, "Humanities for the Creative Economy". In 2011 Lipscomb was elected a Fellow of the Royal Historical Society. In 2012 she was awarded the Nancy Lyman Roelker Prize by the Sixteenth Century Society for her journal article "Crossing Boundaries: Women's Gossip, Insults and Violence in Sixteenth-Century France" in *French History* (Vol 25, No. 4).

From September 2011 she was Head of the Faculty of History at the New College of the Humanities, stepping down in September 2016 to concentrate on research and teaching for a further year before joining the Faculty of Humanities at the University of Roehampton in September 2017 as a Reader in Early Modern History. Lipscomb also serves as a governor at Epsom College.

While completing her dissertation she worked as a curator at Hampton Court Palace where she was responsible for organizing a series of exhibitions held throughout the spring and summer of 2009 to mark the 500th anniversary of Henry VIII of England's accession to the throne. The programme won the Arts and Humanities Research Council (AHRC) sponsored KTP Award for Humanities for the Creative Economy. She is a consultant to Historic Royal Palaces and is an external member of their research strategy board.

EQUIVALENCY FRG AND GDR?

Wardi Akram Khadi - Master of History (Mosul, Iraq)

The fall of the “iron curtain” and the end of state socialism in Eastern Europe radically changed Europe in the mid 1990s. Amid the dramatic changes that occurred, Germany stands out as a special case, as the unification process resulted in a rapid adoption of the institutional and economic settings of the Federal Republic of Germany (FRG) in the territory of the German Democratic Republic (GDR). This resulted in fundamental economic and social changes. Prior to unification, the former FRG and GDR had markedly different sociopolitical systems, with a market based capitalist system in the FRG firmly integrated in the western world, and heavily regulated state socialism in the GDR, which was politically and economically aligned with the Soviet Union. The GDR, or German Democratic Republic, was a communist state of about 17 million people before the mass emigration across the border into the FRG, or Federal Republic of Germany. As such, Germany is a useful case study that allows the investigation of social processes in one country with uniform legal and policy structures, yet very different institutional legacies.

The relations between the Federal Republic of Germany (FRG) and the German Democratic Republic (GDR) were shaped by othering processes, placed within the larger context of othering between the two superpowers and their respective blocs. Across a border of such symbolic strength and ideological struggle as that of the Iron Curtain othering was particularly facilitated and active. In interstate relations (particularly in the special situation of the FRG and GDR being the vanguard of the ideological, political, social and economic system they belonged to), othering (was and) is typically promoted at the national level, thus in a top-down manner.

Although Honecker pursued a tough policy against internal dissidents and carefully guarded the GDR's unique identity as the state in which the old Marxist dream of socialism had become a reality, he was keenly aware of the necessity for communication and reasonable working relations with the FRG. On the economic side, the GDR fully utilized the advantages of the Interzone Trading Agreement, which allowed special consideration for the export of goods from the GDR to the FRG and other EC member states, as well as the import of vital industrial products from the West. Diplomatic relations with the EC were established in 1988, a reversal of the former policy that saw the organization as a threat to the GDR's sovereignty. The annual Leipzig

Industrial Fair also provided a convenient forum for meeting Western politicians and industrialists.

The severe shortage of Western currency in the GDR, one of the key concerns of the SED leadership, was alleviated by agreements with the FRG that tripled the bulk contributions to the East German postal administration by the FRG. Similar agreements, financially advantageous to the GDR, improved the highway links to West Berlin. More significant, however, was the granting of bank credits amounting to DM2 billion to the GDR during 1983 and 1984. The CSU leader and minister president of Bavaria, Franz Josef Strauss, was the principal negotiator of these credit agreements.

At first, the credits appeared to yield positive results along the inner-German border, where mines and automatic guns, which had so long posed a deadly threat to East Germans attempting to flee to the FRG, were dismantled. Later, however, it became clear that these devices had been replaced by nearly impenetrable electronic warning systems and with trained dogs at certain sectors along the border. The order to shoot at refugees was not rescinded but remained in effect almost until the end of the GDR regime. Also remaining in effect were strict controls for West German citizens at GDR border crossings and on transit routes to and from West Berlin, although there were no further reports of people being abused at border checkpoints.

However much relations improved between the two states in some areas, the stance of the SED leadership toward the FRG's NATO membership remained hostile.

References

1. Birnbaum K.E. East and West Germany: A modus vivendy [Text] / K.E. Birnbaum. – Farnborough: Saxon house; Lexington: Lexington books, 1993. – 157 p.
2. Buitrago S. R. de Cross-Border othering in the GDR and FRG: an empirical analysis of personal relations in the context of nationally-promoted othering [Electronic resource] // Access mode: http://www.academia.edu/3447068/Cross-Border_Othering_in_the_GDR_and_FRG_An_Empirical_Analysis_of_Personal_Relations_in_the_Context_of_Nationally-Promoted_Othering – Last access: 2014. – Title from the screen.
3. Plock Ernest D. East German-West German relations and the fall of the GDR [Text] / Ernest D. Plock. – NY-Boston: Westview Press, 1993. – 220 p.
4. Williams D.L. The Soviet alliance system [Text] / Brzezinski Z.K. The Soviet Bloc: Unity and conflict. Rev. and enl. ed. – Cambridge (Mass.): Harvard univ. press, 1971. – P. 459.
5. Вахрамеев А.В. Координация внешнеполитической деятельности европейских социалистических стран [Текст] / А.В. Вахрамеев //

- Центрально-Восточная Европа во второй половине XX века. В 3 т. Т. 2. От стабилизации к кризису (1966-1989). – М.: Наука, 2002. – С. 286 - 299.
6. Шилова С.А. Объединение Германии и перемены в Европе [Текст] / С.А.Шилова // Наука. Религия. Суспільство. – 2007. – №2. – С.74-80.

РОЗВИТОК ДЕМОКРАТИЧНИХ РУХІВ У ЧЕЧНІ У 1987 – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1991-ГО РОКІВ

Артюшенко Микита - магістрант кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Науковий керівник: Михайлюк Віталій Павлович – д.і.н., проф., завідувач кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Перш за все варто розуміти те, що регіон, який буде описано, має свої особливості, котрі впливають на формування демократичних рухів республіки. Самі рухи, як явище, ведуть свою історію з 1987 року, із встановленням політики «плюралізму» Горбачова як частини великої перебудови. Першим з них була велика неформальна наукова група «Кавказ», з неї отримали початок такі неформальні рухи, як «Народний фронт», «Союз содействия перестройке» та інші. Сутність цих об'єднань була у зборах членів об'єднань, прийнятті власних, позаконних рішень та навчання поведінці у політиці, хоч і поза офіційним статусом. Але, в загалом, це виходило не дуже добре, зазвичай такі групи здобували прихильників на анти піарі, копіюванні програм з інших більш успішних регіонів, що робило їх недієздатними у реальних політичних баталіях, прийнятті рішень або у інших процесах державотворення.

Першою саме політичною партією-групою став «Барт» («Єдність»). «Барт» збирав під своїм крилом активну молодь, що мала освіту, або ще навчалась, виховувала у своїх лавах ідеї державності, мала більш-менш стійке відношення до подій навколо і свою лінії поведінки, головною тезою було створення Національної Чеченської Республіки на демократичних засадах із конституцією та правами європейського або загальносвітового зразку, видозміненими із урахуванням особливостей місцевих мешканців та соціального

становища регіону. Партія почала свою діяльність із просвітницькою метою, щоб донести до чеченців, що власна держава і демократія – не забаганки, що це реально і народ готовий до цього.

На базі просвітництва у Москві було утворено діаспорою чечено-інгушського центра «Даймохк», який став основною силою впливу у цьому регіоні. Першою промовою культурного центру був заклик до єднання народів Кавказу, що знаходились у Москві, під крилом цієї організації, хоча насправді все це мало подвійні цілі, як оманливий маневр проти КДБ, так і у майбутньому розробок повної рекрутської бази для політиків і активістів з регіону, і просто як «двері у великий світ разом з братами».

У серпні 1989 року відбувався перший з'їзд народів Кавказу, де були представлені всі основні національні партії регіону. Головною ціллю «бартівці» вважали переконання інших учасників у необхідності починати формування платформ для незалежних національних держав, що мали утворитися з тіла СРСР. Спочатку просувалась ідея, що національні держави отримає кожен народ, але чеченці не отримали підтримки цього в грузинів і на цьому збори були вимушено завершені.

У лютому 1990 року «Барт» була реформована у «Вайнахську демократичну партію» (далі ВДП). На першому з'їзді ВДП було схвалено устав партії, резолюцію і декларацію о намірах. Реформована «Барт» стала першою офіційною політичною силою Чечні, яка відкрито заявила про наміри створювати незалежне демократичне державне утворення «Вайнахська Республіка» («Чеченська республіка»).

Влітку 1990 року почалась протидія КПРС новоствореній партії, так як та почала набувати популярності у просвітницьких та молодіжних колах Чечні. Були організовані облави, затримання, спроби розгону мітингів у містах. Також радянська влада у регіоні мала дипломатичні спроби домовитись з ВДП, але після отримання ультиматуму, що мав у основі виділення зі складу СРСР Вайнахської республіки, комуністи змінили курс, намагаючись прирівняти до аполітичної частини політично-активних громадян і членів ВДП. На це ВДП відповіли страйками 6-7 листопада, напередодні свята Жовтневої революції, встановивши пікет та заблокувавши трибуни на Ленінській площі. Почались активні переслідування членів ВДП, протест вимушено призупинили, але відновили всередині листопада.

Наприкінці 1990 року велась велика юридична підготовка до з'їзду Виконкому ОКЧН та виборів до нього. Була підготовлена лінія роботи з населенням Чечено-Інгушетії та нормативні документи, що давали ВДП проголосити наприкінці 1990 року Декларацію про утворення і державний суверенітет Чеченської Республіки (далі ЧР)

«Нохчийчохь». Виконком не був визнаний комуністами та був альтернативним органом управління, збори якого неодноразово намагались зірвати, заблокувати чи просто заблокувати інформацію про збори ВК ОКЧН. Але це не зупинило партію. Разом із проголошенням незалежності було обрано членів кабінету ВК ОКЧН, основною партію були ВДП і «дудаєвці» у її складі; поміркованою силою були прихильники опонентів обраного головою Джохара Дудаєва; протидіяли роботі ВК ОКЧН сили наглядової комісії комуністів «Демократическая инициатива». У квітні та червні 1991 року відбулась чергова хвиля протидії діяльності Виконкому, але народне сприйняття незалежності розповсюджувалось набагато швидше, ніж працювала пропаганда КПРС, і згодом ЧР мала повну незалежність і автономію від СРСР і Росії, хоч це і не подобалось Москві, але до 1993 року вони фактично були неспроможні зробити щось проти цього руху.

Демократія у Чечні мала місце, вона розвивалась традиційно для пострадянської епохи, від установчих зборів, через проголошення незалежності і формування власних органів влади. У цьому русі переважала перш за все молодь, випускники вишів та вільні демократи, що допомагало нести ідеї до людей, у маси. Не дивлячись на шалений опір влади СРСР, партії і, згодом, влади Росії, ВК ОКЧН продемонструвала готовність і спроможність боротись політично і юридично за справедливу незалежність народної республіки. До кінця 1992 року буде зроблено все, для ствердження незалежності ЧР.

Література

1. Актуальные проблемы дореволюционной Чечено-Ингушетии [Текст] / Тезисы докладов и сообщений. Под ред. М.Мужухоева, А.Хасбулатова. - Грозный: Чечено-Ингушский государственный университет, 1990.
2. Васильева О. Северный Кавказ в поисках региональной идеологии [Текст] / О.Васильева, Т.Музаев - М: Прогресс, 1994.
3. Яндарбиев З. Чечения – битва за свободу [Текст] / З.Яндарбиев. - Львов, 1996, - 426 с.

ВКЛАД ЛУГАНЩИНИ У ЛІКВІДАЦІЮ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧАЕС

Безгинська Катерина Миколаївна - директор Державного архіву Луганської області

Вже 32 роки пам'ять вперто вертає нас назад, саме туди, де світ сколихнула страшна новина – 26 квітня 1986 р. о першій годині 24 хвилини на четвертому енергоблоці однієї з найпотужніших у світі атомних електростанцій (Чорнобильській) відбулися, з різницею у дві секунди, два вибухи, що спричинили руйнування реактора і викид великої кількості радіоактивних речовин у повітря.

Офіційне попередження про загрозу радіоактивного опромінення було оприлюднене через декілька днів після трагедії. До цього засоби масової інформації переконували, що аварія на ЧАЕС не шкідлива за своїми наслідками для здоров'я. Більшість людей навіть не здогадувались про страшну загрозу, адже радіацію неможливо почути, вона не має запаху.

Після вибуху, на території нашої держави утворилась так звана «зона відчуження», що за розмірами дорівнює площі Люксембурга. За розрахунками експертів, сумарний викид радіоактивних матеріалів становив 50 млн кюрі, що в десятки разів більше, ніж у атомної бомби, скинутої у 1945 році на Хіросіму. Мирний атом став такою ж загрозою, як і ядерна зброя.

На місце катастрофи почали прибувати фахівці, яких направляли для проведення ліквідаційних робіт. Через пекло Чорнобиля пройшли приблизно 240 тис. українців. Чорнобильська трагедія 1986 року стала також віхою випробувань для Червоного Хреста України на дієздатність і милосердя. Понад 10 тис. волонтерів Червоного Хреста взяли участь в евакуації та розселенні постраждалих.

Луганщина одна з перших направила понад 15 тис. пожежників, рятувальників, військовослужбовців, будівельників, учених, медиків. Більш ніж 100 жінок Луганщини були залучені до ліквідації катастрофи у якості прибиральниць, кухарок та лаборанток.

Пізніше цих людей весь світ буде називати «ліквідаторами». Ті з ліквідаторів, хто набирав максимально допустиму норму радіації, виїжджали, а на їх місце прибували нові люди.

На сьогоднішній день на території, підконтрольній українській владі, в Луганській області проживає 3871 людина, що прямо постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, із них віднесені до:

I категорії – 1298 осіб; II категорії – 1226 осіб; III категорії – 774 особи; дружин померлого (загиблого) ліквідатора наслідків аварії на ЧАЕС – 340 осіб; потерпілих дітей – 233 особи.

У районах та містах Луганської області встановлено 25 пам'ятних знаків, де щороку проходять мітинги, на яких вшановують пам'ять ліквідаторів Чорнобильської трагедії.

Але це не тільки наша незагоєна рана, це страшний урок усьому людству. Наслідки, що виникли після вибуху на четвертому блоці Чорнобильської АЕС, дали підставу класифікувати її як катастрофу планетарного масштабу. ООН встановила 26 квітня Міжнародним днем пам'яті жертв радіаційних аварій і катастроф, а колись звичайна географічна назва – Чорнобиль, набула багатогранного трагічного звучання та стала зоною не тільки відчуження, а і душевного болю і постійної тривоги мільйонів людей.

Державний архів Луганської області щороку, до річниці Чорнобильської трагедії, проводить документальні виставки on-line, що розміщуються на офіційному веб-сайті в рубриці «Документальні виставки on-line», з метою вшанування пам'яті учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, потерпілих від Чорнобильської катастрофи – громадян, включаючи дітей, а також, евакуйованих та переселених із зони відчуження. Подвиг цих людей назавжди буде записаний до літопису людської мужності та не згасне у віках і збережеться у серці українського народу.

ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА НА ЛУГАНЩИНІ

Безгинська Катерина Миколаївна - директор Державного архіву Луганської області

Лисенко Тетяна Анатоліївна - заступник директора-головний зберігач фондів Державного архіву Луганської області

9 лютого 1863 року в Женеві, Анрі Дюнан заснував «Комітет п'яти», до якого, крім самого Дюнана, ввійшли ще чотири представники впливових женецьких родин: Гюстав Муаньє - правник і голова Женевського товариства публічного добробуту, лікар Луї Аппія з великим досвідом роботи в польових умовах, друг і колега Аппія Теодор Монуар із Женевської комісії гігієни та охорони здоров'я та

Гійом-Анрі Дюфур - впливовий генерал швейцарської армії. Комітет був комісією Женевського товариства публічного добробуту. Через вісім днів п'ятірка вирішила перейменувати свій комітет у «Міжнародний комітет допомоги пораненим». У 1876 році комітет утвердив назву «Міжнародний комітет Червоного Хреста», яка залишається чинною до нині. МКЧХ є засновником Руху Червоного Хреста, основне завдання якого – забезпечення дотримання воюючими сторонами положень Женевських конвенцій 1949 р. про захист жертв збройних конфліктів. Штаб-квартира МКЧХ знаходиться у м. Женеві (Швейцарія), а представництва Організації, в яких загалом працює понад 12 тис. осіб, розташовані у майже 80 країнах світу.

МКЧХ та інші компоненти Руху не мають жодних ієрархічних зв'язків. Вони є незалежними організаціями, розділені з точки зору управління, мають різне керівництво.

МКЧХ працює в Україні на основі свого мандата щодо захисту і допомоги людям, що постраждали від збройного конфлікту. Під час збройних конфліктів міжнародного або внутрішнього характеру, МКЧХ надає захист та допомогу жертвам як серед військовослужбовців, так і серед цивільного населення, зокрема – військовополоненим, цивільним інтернованим особам, пораненим, цивільному населенню на окупованій території, оскільки у своїй стратегії акумулює засади чуйного та доброго ставлення до нужденних та постраждалих людей незалежно від пануючої ідеології, політичної позиції, державного устрою, релігійної та національної приналежності.

Українське товариство Червоного Хреста було створене 18 квітня 1918 року під час Першої Світової війни за ініціативи Маріїнської громади сестер милосердя Червоного Хреста, яка з 1878р. надавала благодійну медичну допомогу жителям української столиці. Біля витоків організації стояли українські медики та вчені.

Червоний хрест у Луганській області почав функціонувати у період голоду 1921-1923 рр. з організації харчових пунктів в дитячих будинках, будинках охорони матері та дитини для допомоги голодуючим та безпритульним. З початку 1923 року пункти харчування голодуючих у Луганську працюють на заводі імені Жовтневої революції (нині ПАТ «Луганськтепловоз»), емаль заводі імені Артема (ЗАТ Емальзавод), тонкосуконному комбінаті (ЗАТ «Лутекс»).

Також з цього року розпочинають свою роботу відділення по області. Відкриваються пункти харчування для дітей, вагітних жінок, матерів-годувальниць, молочні кухні, будинки для безпритульних дітей, хірургічна клініка, гінекологічна лікарня, зубопротезна поліклініка, протитуберкульозні диспансери, пологовий будинок, станції боротьби з

малярією, амбулаторії. До кінця 1927 року по Луганській області діяло 19 відділень.

Створення у 1925 році Союзу товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця СРСР позбавило Український Червоний Хрест, як і інші національні Товариства, його автономії, оскільки Союз перебрав на себе всі відповідні функції та права. З цього моменту де-юре жодне з республіканських товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця РСР не входить до складу Міжнародного Червоного Хреста. Контакти між українською та закордонною червонохресною громадськістю припинилася, а з початком Голодомору 1932 – 1933 років радянська влада не допускала міжнародні товариства в Україну для допомоги голодуючим, тим самим приховуючи реальні причини виникнення голоду.

Подвиг 17 українських сестер милосердя, учасниць бойових дій Другої світової війни, відзначений медаллю імені Флоренс Найтінгейл — вищою нагородою Міжнародного комітету Червоного Хреста, яка присуджується медичним сестрам і братам за виняткову відданість своїй справі і хоробрість при наданні допомоги пораненим і хворим, як у воєнний, так і в мирний час. На Луганщині цією нагородою була відзначена Марія Дмитрівна Сердюк, яка очолювала обласний комітет Червоного Хреста у Луганську з 1945 року. За порятунок поранених та проявлену відвагу на полі бою у травні 1965 року була нагороджена такою медаллю уродженка Кадіївки Луганської області Левченко Ірина Миколаївна – Герой Радянського Союзу.

У 1961 році Луганське обласне товариство Червоного Хреста зайняло 3 місце в Україні серед обласних організацій та було нагороджено грамотою Центрального комітету Червоного Хреста України. В той час обласне товариство налічувало 4679 первинних організацій, 712201 членів товариства, 11455 санітарних уповноважених. 38% населення області були залучені у члени товариства.

У 70-80-х роках робота Українського Червоного Хреста змінила акцент та була направлена на вдосконалення медико-соціальної діяльності осередків та пробудження громадської думки щодо подальшої гуманізації суспільних відносин. З 1986 року керує обласною організацією Товариства Червоного Хреста Ольга Тихонівна Кудяєва.

Підтвердивши прагнення будувати власну державу Червоний Хрест України оголосив себе самостійною позаурядовою та позапартійною організацією і 10 грудня 1991 року, згідно з рішенням позачергового з'їзду Національного Товариства, вийшов зі складу

Спілки Товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця колишнього Радянського Союзу.

Товариство Червоного Хреста України (- далі ТЧХУ) є повноправним та незалежним членом благодійного Руху. ТЧХУ здійснює свою гуманітарну діяльність відповідно до свого власного статуту та національного законодавства України. Воно складається з регіональних відділень під керівництвом Національного комітету, який знаходиться в Києві. Основна мета діяльності ТЧХУ – захист життя людини, попередження та полегшення людських страждань під час збройних конфліктів, стихійного лиха, катастроф та аварій, надання допомоги медичній службі збройних сил і органам охорони здоров'я, сприяння органам державної влади України у їхній діяльності в гуманітарній сфері.

За роки незалежності в Луганській області сформовано досвідчений кваліфікований колектив голів міських та районних організацій Товариства. Так, у 2010 році кількість членів Товариства сягнула 496,7 тис. осіб, або 27% дорослого населення. Патронажна служба милосердя області, в якій зайнято 251 медсестра, спрямовує свою діяльність на підтримку 20 тис. представників найбільш незахищених категорій населення. Серед них 3 тис. осіб за станом здоров'я обмежені в пересуванні.

З 2014 року Луганське товариство переглянуло свої пріоритети та запрацювало в особливому режимі. Основна увага зосереджувалася на наданні допомоги внутрішньо переміщеним особам, допомоги медичним установам, навчання населення навичкам першої допомоги, підготовки волонтерів для загонів швидкого реагування Червоного Хреста. З 35 районних та міських осередків 15 функціонували на території підконтрольній українській владі. У тісній співпраці з урядовими та неурядовими вітчизняними та закордонними організаціями та установами Луганське товариство продовжує надавати матеріальну та практичну допомогу нужденним.

Доброта, милосердя, співчуття – ці риси цінувалися над усі людські якості. Не втратили вони своєї цінності й сьогодні. Адже торкнутися серцем чужої біди – означає зробити її своєю та обов'язково допомогти. Озираючись на пройдений 100 – річний шлях червонохресного товариства згадаємо імена тих, хто символізує собою справжнє милосердя, героїчні та складні віхи в історії Товариства. Із буденної, незамінної, а враховуючи сьогоднішнє, ризикової роботи складається велика благородна справа, на яку надихає любов до людини.

ФОРМУВАННЯ БАГАТОПАРТІЙНОСТІ В УКРАЇНІ В ЕПОХУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Босенко Анатолій - магістрант кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Науковий керівник: Сапицька Олена Михайлівна - к.і.н., доц., доцент кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Одним з головних елементів демократичної політичної системи є багатопартійність, адже саме політичні партії є зв'язуючою ланкою між урядом і народом. У демократичному суспільстві партії є тією зв'язуючою ланкою, через яку уряд звертається до мас за підтримкою і забезпечує соціальну базу для здійснення свого курсу, а народ може на найвищому рівні виражати свою думку і таким чином впливати на коригування офіційної лінії.

Історія багатопартійності в Україні сягає своїм корінням другої половини XIX ст., коли на хвилі революційного піднесення та національного відродження почали утворюватися перші політичні організації. Важливими віхами цієї історії були етап Української революції, період розгортання дисидентського руху, доба «перебудови». Новітня історія багатопартійності в Україні вже пройшла у своєму розвитку кілька етапів, під час яких розгорталися та набували динаміки певні суспільно-політичні процеси та тенденції:

I етап - «зародження багатопартійності» (середина 1988 — березень 1990 р.):

- виникнення неформальних організацій, утворення легальної організованої опозиції;
- активізація діяльності Української Гельсінської спілки, вихід на політичну арену Народного руху України;
- розмежування та диференціація всередині правлячої Комуністичної партії, організаційна консолідація прихильників Демократичної платформи;
- виникнення першої формально задекларованої партії - Української національної партії.

II етап - «вихід багатопартійності на державний рівень» (травень 1990 - серпень 1991 р.):

- поява парламентської опозиції;

- ініціювання представниками демократичного блоку важливих державних рішень, серед яких найголовніше - Декларація про державний суверенітет України;

- збільшення кількості політичних партій (від 1989 р. до серпня 1991 р. утворилося понад 20 політичних партій та об'єднань).

III етап - «становлення багатопартійності» (з серпня 1991 р.):

- розширення спектра багатопартійності (нині нараховується понад 100 політичних партій);

- посилення розколів та дроблення політичних сил;

- активізація процесу створення місцевих партійних відділень та осередків;

- підведення під функціонування багатопартійності юридичної бази;

- зміцнення зв'язків партій з впливовими бізнесовими та юридичними колами;

- періодичне перегрупування сил, створення політичних блоків для боротьби за владу (ця тенденція особливо була помітною в період виборчих кампаній 1994, 1999 рр.) [1].

Особливість процесу формування багатопартійності в Україні полягає в тому, що її вихід на державний рівень передують її становленню, тобто повноцінній розбудові вертикальних і горизонтальних партійних структур, формуванню власної соціальної бази тощо. Розвиток подій наприкінці 80-х - початку 90-х років привів до того, що у ще не створеної новій партії могла з'явитися фракція у Верховній Раді.

Процес розвитку багатопартійності відкрив простір для партій досить різнобарвного політичного спектра, але всі вони фактично належать до трьох класичних політичних напрямів - лівого, правого та центристського. Кістяк лівого крила утворюють Комуністична партія України, Соціалістична партія України та Селянська партія України. Найпомітнішими партіями правого спрямування є НРУ, УНР, Українська республіканська партія, Конгрес українських націоналістів, Християнсько-демократична партія України, Українська національна асамблея, Демократична партія України. Названі політичні партії лівого та правого крила найбільш організаційно та ідейно-політично сформовані, досить структуровані в центральних керівних органах та на місцях [2].

Наприкінці 90-х років багатопартійність була значною мірою формальною. Слабкість вітчизняних партій пояснюється недостатньою структурованістю українського суспільства; низьким рівнем політичної культури населення; штучністю створення багатьох партій; програмною непослідовністю та суперечливістю проголошених гасел, які часто не

відповідають реальній політичній діяльності; амбіціями та протистоянням деяких політичних лідерів тощо.

Отже, процес формування багатопартійної системи в Україні триває, активізується пошук партіями свого політичного обличчя та місця в суспільстві. Партії поступово заповнили фактично весь політичний спектр від лівих до правих, який існує в більшості сучасних демократичних держав. Сформувалось ядро багатопартійної системи - майже 10 політичних партій мають досить струнку організаційно-ідеологічну структуру, розгалужену мережу місцевих організацій та осередків, певну соціальну базу та важелі впливу на частину електорату. Водночас чисельність політичних партій зростала значно швидшими темпами, ніж їхній вплив, авторитет, дієвість, роль у суспільстві. Все більшої актуальності набуває проблема консолідації політичних сил, укрупнення політичних партій, що дасть змогу їм перетворитися на реальний і впливовий елемент нової політичної системи в Україні.

Література

1. Тимошенко О. Національне питання в програмах та діяльності українських партій на поч. ХХ ст.: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. - К., 1997 р. - 19 с.
2. Приходько С. Проблема політичної влади в українській суспільно-політичній думці на поч. ХХ ст. // Історія України. - 1999 р.

НОВОБУДОВНА ЕКСПЕДИЦІЯ НА ПІВНОЧІ ДОНЕЧЧИНИ У 2017 РОЦІ: ПІДСУМКИ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

***Бровендер Олена Олександрівна** – асистент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Донбаського державного технічного університету МОН України*

З метою збереження та вивчення археологічної спадщини України археологічною експедицією Дочірнього підприємством «Наукова спілка Донбасу» ДП НДЦ «ОАСУ» Інституту археології НАН України влітку 2017 р. були проведені розкопки двох курганів на території Краматорської міської ради Донецької області та трьох курганів на території Шахівської сільської ради Добропільського району Донецької області в зоні розширення промислових кар'єрів з видобутку глини. В роботі експедиції прийняли участь співробітники

Донецького обласного краєзнавчого музею (м. Краматорськ), а також студенти - практиканти Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Варто підкреслити, що експедицією 2017 року нарешті була відновлена студентська археологічна практика Далівського університету, як і практика проведення охоронних археологічних досліджень на сході України, загалом.

Дослідження проводились за Відкритими листами Інституту археології НАН України та Дозволами Міністерства культури та туризму України, виданими д.і.н. Бровендеру Ю.М. та к.і.н. Полідовічу Ю.Б. Автор висловлює свою подяку за можливість використати результати їх польових досліджень у своїй доповіді.

Всього у п'яти курганах експедицією було досліджено 30 поховань. Доба раннього металу представлена похованнями, які налічують 23 комплекси, в т.ч. катакомбної спільноти в її інгульській культурної традиції – 2; бабинської спільноти в її дніпро-донській культурної традиції – 6; зрубної спільноти – 15, із яких два відносяться до ранньої покровсько-мосоловської зрубної культури, сім поховань до покровсько-мосоловської культури другого періоду (за періодизацією В.В. Отрошенка) [2001] і шість до бережнівсько-маївської зрубної культури. Залізну добу репрезентують два поховання, серед яких одне пов'язане з пізнім середньовіччям (козацькою добою). Невизначеними залишились п'ять поховань.

Дуже цікавим є близьке один від одного розташування двох зрубних курганів на землях Краматорської міської ради, де в одному кургані поховані носії покровсько-мосоловської культурної традиції (курган № 2), а в другому – бережнівсько-маївської (курган №1).

Не можна обійти увагою поховання №1 кургану №1 на землях Краматорської міської ради. Унікальність цього поховання полягає в тому, що в стінку імітованої кам'яної скрині був покладений молот гірничо-видобувного циклу, а в якості поховального приданого – ліпний глиняний горщик, ангобований червоно-охристою глиною, саме такою яка відома в зоні мідних рудопроїв Бахмутської улоговини Донбасу [Татарінов, 1993, 2003; Отрошенко, 2004; Бровендер, 2005, 2017; Бровендер и др., 2002].

Привертає на себе увагу поховання №2 кургану №1. Глиняний горщик, який був знайдений у цьому похованні поєднує у собі ознаки бабинської культурної традиції (тричленний профіль) і техніки нанесення орнаменту на його поверхні (крупнозубчастий штамп), яка є типовою ознакою ранньої покровсько-мосоловської зрубної культури.

Дуже цікавим в кургані №1 Краматорської міської ради є культове поховання №4. Наявність отвору на черепі є свідченням

здійснення у давнину операції по його трепанації. Наявність у подібних похованнях залізних речей (курган №1 поховання №2 на землях Шахівської сільської ради) дає можливість датувати його залізним віком, можливо добою раннього середньовіччя (VIII – X ст.).

Не викликає сумніву важливість інформації яку дають поховання раннього періоду покровсько-мосоловської зрубної культури (ПМЗК) (курган №2 поховання №7-8 на землях Краматорської міської ради). Пам'ятки ПМЗК цього періоду дуже рідко зустрічаються на Донецькому кряжі. Ареал їх розповсюдження на сучасній території Східної України – Сіверськодонецьке Лівобережжя [Литвиненко, 1994; Бровендер, 1996; Отрощенко, 2001].

Звертає на себе увагу поховання №3 раннього періоду дніпро-донської бабинської культури в кургані № 1 на землях Шахівської сільської ради. Знаходження бабинського поховання цього періоду на Донецькому кряжі доповнює список ранньобабинських поховань у цьому регіоні. Це, в свою чергу, посилює концепцію Р.О. Литвиненка про Дніпро-Донський осередок бабинської культурогенези [Литвиненко, 2009].

Загалом, культурно-хронологічне співвідношення досліджених експедицією поховань доби раннього металу в Краматорсько-Добропільському ареалі Донецької області відбивають загальну тенденцію поступового зростання в східноєвропейському регіоні населення від доби середньої (катакомбна спільнота) до пізньої бронзи (зрубна спільнота).

Підбиваючи підсумки можна впевнено казати, що матеріали наукових польових досліджень новобудовної археологічної експедиції ДП «Наукова спілка Донбасу» ОАСУ Інституту археології НАН України не тільки розширюють джерельну базу пам'яток доби бронзи, особливо пам'яток перехідної від середньої до пізньобронзової доби, а також доби пізньої бронзи. Вони є дуже цікавими і важливими у вирішенні цілого ряду проблем давньої історії як Донеччини, так й східноєвропейського степу й лісостепу загалом.

БЕРЕЗОВСКИЙ РУДНИК ЭПОХИ РАННЕГО МЕТАЛЛА НА НАГОЛЬНОМ КРЯЖЕ (некоторые результаты исследований)

***Бровендер Юрий Михайлович** – д.и.н., доц., проф. кафедры
всемирной истории и истории Украины ВНУ им. В.Даля*

Металлопроизводственная деятельность населения Днепро-Донского региона эпохи раннего металла не ограничивалась лишь меднорудным потенциалом Бахмутской котловины Донбасса. Эта мысль неоднократно появлялись в научной литературе, однако до недавнего времени носила гипотетический характер.

В свете новых открытий, особый интерес представляют месторождения руд цветных и благородных металлов Нагольного кряжа. Локализуются они на вздыбленных невысоких грядах между системой р. Каменка (бассейн Северского Донца) и верховьев рек Нагольная и Миус. Известны здесь свинцово - цинковые, серебряно - полиметаллические, золото - полиметаллические месторождения и рудопроявления.

По данным геологических, а в последнее время и археологических исследований автора на территории Нагольного кряжа вблизи с. Нагольно-Тарасовка зафиксированы следы древних рудоразработок. Известны они на Березовском и Журавском серебряно-полиметаллических месторождениях.

Поскольку планомерных археологических исследований этих рудников, как и территории примыкающей к ним не проводилось, их культурно-хронологическое определение до сих пор остается открытым.

Сам же Березовский рудник расположен на гривке рудной гряды, ориентированной по линии северо-запад – юго-восток и вытянут на расстояние около 500 метров. Он представляет собой цепочку воронковидных западин – горных выработок, одиночно расположенных, либо создающих целый производственный комплекс. В своей основе выработки округлой формы, лишь некоторые имеют форму овала. Их диаметр варьирует от 10 до 50 метров. Глубина горных выработок от 1 до 3,5 метров. Комплексы и одиночно расположенные горные выработки окружают следы породных отвалов.

В пространственном отношении прослеживается бессистемность расположения выработок и разделительных целиков. По данным геологических наблюдений, последнее обусловлено морфологией

рудных тел и неравномерностью распределения в них руд [Жулид, 1985].

По внешним признакам Березовский рудник очень напоминает рудник Пилипчатино-I ДГМЦ на рудопроявлении Кислый Бугор, где на гребне меденосной гряды цепочкой расположено как минимум семь горных выработок подземного типа.

Оруденение Березовского участка жильно-прожилковое, по составу галенит-сфалеритовое. Однако выявлено здесь и богатое серебряное оруденение. Серебро находится в рассеянном виде в основных сульфидных минералах, особенно в галените [Шубин, Бровендер, 2014]

В донной части, а также на породном отвале горной выработки, расположенной в центральной части Березовского рудника был выявлен комплекс каменных горных орудий в виде целых изделий, а также обломков. Всего коллекция насчитывает не менее 13-ти изделий.

Орудия изготовлены из плотного кварцита серого цвета методом обивки и пикетажа. Представлены они мотыгами (1), кайлами (3), молотами (4), а также орудиями, сочетающими функции кайла и молота (3).

Мотыги имели подпрямоугольную форму и широкое клиноподобное в профиле окончание. Данная группа орудий использовалась при вскрышных работах на руднике. Кайла отличались удлиненными пропорциями и острым окончанием рабочего края. Эти орудия использовались для проходки (ломки) плотного каменистого грунта. Молоты представлены массивными изделиями трапециевидной формы. Использовались они как в процессе горной проходки, так и при обогащении руды. Достаточно интересную группу горных орудий представляют изделия, сочетающие функции кайла и молота.

Среди коллекции находок присутствуют заготовки горных орудий. Данное обстоятельство позволяет предполагать их изготовление непосредственно у горных выработок.

Изделия всех групп имеют желоб для ремней крепления, а также соответствующую уплощенную поверхность для упора деревянной рукояти.

Сопоставление горных орудий из Березовского рудника и рудников ДГМЦ позволяет сделать некоторые выводы. При относительной типологической близости горных орудий данных комплексов, прослеживаются и отличия. Прежде всего, обращает на себя внимание отсутствие на памятниках ДГМЦ полифункциональных орудий, сочетающих в себе функции кайла и молота. Березовские орудия имеют вытянутые пропорции в отличие от округлых / подквадратных пропорций орудий ДГМЦ. Грани орудий ДГМЦ плавно

изогнуты, что наиболее выразительно прослеживается по группе молотов. Орудия Березовского рудника, практически, имеют острые углы. Горные орудия ДГМЦ менее массивны, нежели орудия Березовского рудника.

Данное обстоятельство, при отсутствии датирующего материала на обследованном археологическом комплексе Нагольного кряжа, позволяет предполагать культурную и хронологическую неоднородность горных орудий ДГМЦ и Березовского рудника.

В условиях отсутствия датирующего материала по Березовскому руднику, большое значение приобретают металлические изделия в составе инвентаря погребальных памятников на окружающем Нагольный кряж пространстве Днепро-Донского региона.

Всего в Днепро-Донском регионе автором учтено 9238 погребений, происходящих из 3064 погребальных комплексов эпохи энеолита – бронзы. Более детальному анализу подвергнуто 904 погребения эпохи раннего металла, инвентарь которых представлен металлическими изделиями (2678 экз.) Из них количество проанализированных погребений с металлическим инвентарем составляет 758 комплексов.

Общее количество учтенных автором погребений эпохи энеолита составляет 385, ямной общности – 1802; катакомбной общности – 3425; бабинской общности – 597; срубной общности – 3029. Из них количество погребений с металлическим инвентарем следующее: энеолит – 38; ямной общности – 119; катакомбной общности – 440; бабинской общности – 40; срубной общности – 121.

Основное количество металлических изделий энеолитических комплексов Днепро-Донского региона изготовлено из меди/бронзы (244/94,2%). Лишь 14/5,4% изделий (кольца, кованые бусины) выполнены из серебра и 1/0,4% из сурьмы. Важно отметить, что все серебряные и сурьмяные изделия в нашей выборке найдены исключительно в юго-восточном ареале Днепро-Донского региона - в Ростовской области РФ, наиболее приближенной к рудоносному Кавказу.

Для эпохи ранней бронзы характерным явлением является поступательное развитие обработки не только меди и ее сплава в виде мышьяковой бронзы, но и таких металлов как свинец и серебро. Важно обратить внимание на то, что галенит, как рудный минерал свинца генетически связан с серебряными рудами. Среди общей массы металлических украшений ямной общности Днепро-Донского региона (123 экз.) изделия из свинца составляют 3,2%, а из серебра 22%. Региональное сопоставление погребений ямной культурной общности (ЯКО), инвентарь которых содержал изделия из серебра, позволяет выделить восточный ареал Днепро-Донского региона (бассейн р. Дон), как по

количеству погребений, так и по количеству находящихся в них серебряных украшений. По количеству таких погребений ЯКО в пределах исследуемого региона выделяются Луганская область (62,5%) в восточном ареале и Херсонская область (60%) в западном ареале Днепро-Донского региона (бассейн р. Днепр). По количеству серебряных изделий в погребениях ЯКО – Ростовская обл. РФ (34,3%) в восточном ареале и Херсонская область (12,5%) в западном ареале исследуемого региона. Важно заметить, что в восточном ареале Днепро-Донского региона количество серебряных изделий в погребениях ЯКО, исследованных в Ростовской области РФ, всего лишь на 6,5% превышает количество серебряных изделий в погребениях ЯКО, выявленных в Луганской области. Данная статистика представляет интерес еще и в силу того обстоятельства, что на территории Луганской области, в пределах Нагольного кряжа, – территории, граничащей с Ростовской области РФ находится Березовский рудник.

В Днепро-Донском регионе нами учтено 20/16,8% погребений, насчитывающих 27/12,3% изделий или 22% серебряных изделий относительно общего количества металлических украшений в составе погребального инвентаря ЯКО. Как свидетельствуют результаты проведенного нами анализа, среди массива металлических изделий погребальных памятников эпохи ранней бронзы Днепро-Донского региона, изделия из серебра составляют одну из малочисленных групп.

Металлические украшения катакомбной культурной общности (ККО) отличаются от украшений ЯКО несравненно большим типологическим разнообразием, а также более широким использованием различных металлов (серебра – 4,7%, свинца – 0,6%, золота – 0,1%, сурьмы – 0,1%, железа – 0,1%).

В связи с открытием на территории Нагольного кряжа Донбасса горных выработок на серебро с комплексом каменных горных орудий, особый интерес представляют серебряные украшения из погребений ККО, датированные преимущественно ранним периодом. Наибольшее количество погребений ККО Днепро-Донского региона, в состав инвентаря которых входили серебряные изделия наблюдается в пределах Ростовской области (21/5,2%). Немного уступают этому показателю погребения ККО Луганщины (37/4,7%).

Несколько иное соотношение наблюдается при сопоставлении количества металлических изделий в катакомбных погребениях. Наибольшее количество серебряных украшений в погребениях ККО Днепро-Донского региона выявлено на территории Луганской области (37/6,4%). Несколько меньший показатель фиксируется в Ростовской области РФ (21/6,2%).

Немаловажной в решении исследуемой нами проблемы является статистическая выборка Е.И. Гака по серебряным украшениям в погребениях ККО степного Предкавказья, Нижнего Дона и Северского Донца, составляющая 321/ 3,8% [Гак, 2005, с. 18].

Предположение о возможной разработке серебряных руд Нагольного кряжа населением ККО становятся еще более вероятным, если учесть сведения об аномально высоком для Северскодонецкого Правобережья количестве бытовых памятников ККО на Нагольном кряже, выявленных К.И. Красильниковым [Санжаров, 2010, с. 34].

Общей тенденцией, как по количеству погребений, так и по количеству серебряных изделий в катакомбных погребениях Днепро-Донского региона является их уменьшение к западу от юго-восточной части восточного ареала исследуемого региона (Запорожская обл. – 3/2,7%; Днепропетровская – 1/1,8%).

Вся немногочисленная коллекция металлических изделий днепродонской бабинской культуры (ДДБК) изготовлена из бронзы/меди. Серебряные изделия ДДБК не известны.

В эпоху поздней бронзы медь продолжала оставаться базовой металлической основой (151/96,8%) в металлопроизводстве населения Днепро-Донского региона. Использование других металлов, по крайней мере, известных среди металлического инвентаря погребальных памятников срубной культурной общности (СКО), причем, по выборке анализируемых погребений не получило сколь-нибудь значительного развития.

Таким образом, принимая во внимание имеющиеся сведения, есть основание предполагать возможность эксплуатации серебряно-полиметаллических руд Нагольного кряжа катакомбным населением в эпоху средней бронзы. Впрочем, нельзя исключать и возможность начала их разработки в позднеямное время. Однако, для окончательного решения этого вопроса, необходимы масштабные полевые исследования.

К ВОПРОСУ О ВЫДЕЛЕНИИ ЛОКАЛЬНЫХ ВАРИАНТОВ БОНДАРИХИНСКОЙ КУЛЬТУРЫ В БАССЕЙНЕ СЕВЕРСКОГО ДОНЦА

Буйнов Юрий Владимирович – канд. ист. наук, доц. каф. историографии, источниковедения и археологии Харьковского национального университета им. В.Н.Каразина

В ареале бондарихинской культуры бассейн Северского Донца занимает особое место. Здесь, в его верхнем и среднем течении сосредоточена основная часть ее памятников (более 160 поселений, грунтовых могильников и отдельных захоронений) на многих из которых были проведены разномасштабные раскопки. Анализ этих древностей указывает на существование в северскодонецком регионе не только поразительного сходства, обнаруженного на них археологического материала, но и определенного своеобразия. В первую очередь они проявляются в формах и орнаментации посуды, которой отводится особая роль как решающему этническому признаку.

С помощью картографирования выделенных отличий удастся наметить наличие в бассейне Северского Донца двух локальных вариантов – верхнедонецкий лесостепной и среднедонецкий степной. Последнее название весьма условно, так как район среднего течения Северского Донца совпадает с Донецкой интразональной лесостепью. Ареал первого из них охватывает лесостепные Верховья этой реки и ее притоки вплоть до г.Балаклеи (долина р.Волошская Балаклея). Все остальные памятники, расположенные в Среднем Подонцовье ниже р.Оскол, можно атрибутировать с упомянутым вторым вариантом. От Балаклеи до Изюма в бондарихинском ареале наблюдается лакуна – зафиксированы следы только двух поселений. Долина Оскола (вместе с поселениями в уроч.Бондариха и Оскол 1), рассматривается нами как контактная зона между этими вариантами.

Основные различия между ними проявляются в валиковой орнаментации кухонной посуды – в районе Харьковского течения Северского Донца она зафиксирована на 30-35% сосудов (Хмаровка, Тимченки, Мерефа, Северское городище), в то время как в Среднем Подонцовье на многих поселениях валиковая керамика встречается в единичных случаях или же вообще отсутствует (Дроновка, Лиман). Разные у них и вектора межэтнических коммуникаций. В северных районах явно преобладают этнокультурные связи бондарихинцев с племенами белозерской культуры, а в южных – с носителями

кобьяковской культуры, районами Днепрового Правобережья, Подунавья и Волго-Камского региона (поселение Глубокое 1, Орехово-Донецкое 4, Закатное, Карьерное 2 и др.). На Харьковщине значительно больше бронзовых (кельты, кинжалы, украшения) и железных изделий (ножи, долото, шилья). Имеются данные, позволяющие предполагать инфильтрацию в Северскодонецкую лесостепь части белозерского населения.

В локальном варианте автор доклада видит отражение в культуре племенных отличий отдельных родственных этнических групп. В совокупности оба северскодонецкие варианты, в этносоциальном плане, соответствуют понятию – союз племен (соплеменность).

РАДЯНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКІ ДИПЛОМАТИЧНІ СТОСУНКИ У СВІТЛІ ЗАГАЛЬНОСВІТОВИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (1933-1936)

Бушний Артем - магістрант кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Науковий керівник: Саницька Олена Михайлівна - к.і.н., доц., доцент кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Розвиток дипломатичних відносин невід'ємно пов'язаний із курсом зовнішньої політики держав, він можливий лише за умов співпадіння їх політичних та економічних інтересів. Внутрішньополітична ситуація у країні має прямий вплив на вибір зовнішньополітичного курсу, а тому відіграє пряму роль у виборі напрямку та розвитку дипломатичних відносин. Дипломатичні відносини СРСР та США за період 1933-1936 рр. пройшли етап становлення та розвитку.

Починаючи з юридичного визнання США СРСР у 1933 р., що відбулося у значному ступені завдяки Франкліну Рузвельту, між двома країнами були встановлені дипломатичні відносини, що створювало також правову основу для співробітництва на міжнародній арені.

Радянське керівництво було зацікавлене у встановленні співпраці у сфері ділових відносин, налагодженні торгівлі та економічних зв'язків, врегулюванні боргових зобов'язань та співпраці зі збереження миру. США розраховували на швидку виплату боргів, розширення ринків збуту американських товарів, використання Радянського Союзу в якості противаги Німеччині у Європі та Японії на Далекому Сході.

У грудні 1933 р. ЦК ВКП (б) прийняв постанову про розгортання боротьби за колективну безпеку, що визначило стратегію радянської зовнішньої політики майже на весь передвоєнний період. Радянський Союз послідовно відстоював ідею неподільності світу, наполегливо домагаючись об'єднання зусиль держав проти агресії в будь-якій частині світу. З цією метою в вересні 1934 р. СРСР прийняв запрошення вступити в Лігу Націй.

Америка хотіла швидкого повернення старих боргів, узятих ще Тимчасовим урядом Керенського від СРСР, не враховуючи внутрішніх справ останнього. СРСР не міг виплатити їх, бо це дало б можливість англійському та французькому урядам також вимагати заборговані урядом Керенського кошти, що було неприйнятним для СРСР. Тому радянський уряд пропонував взяти у США довгострокові кредити, але за прийнятим у квітні 1934 р. біллем Джонсона США не могли надавати довгострокові кредити країнам-боржникам. Негативно впливала на розвиток дипломатичних відносин країн діяльність Комінтерну. Адміністрація США не бажала прийняти до уваги той факт, що радянське керівництво не відповідало за дії Комінтерну і його організацій, не надала гарантованих довгострокових кредитів, не підписала з радянським урядом торговий договір у 1934 р., не розповсюдила принцип найбільшого сприяння на всі імпортовані до США радянські товари. У сфері розвитку торгівлі лише влітку 1935 р. була підписана угода, а не договір, строком всього на один рік. Проте, США домагалися переважного експорту своїх товарів у Радянський Союз і найнижчих обсягів імпорту радянських товарів.

На початку 1935 р. держдепартамент США перервав переговори. Через рік посол Булліт залишив Москву. Проте, влітку відбулося ще одне загострення відносин через проведення конгресу Комінтерну у Москві. Держдепартамент висловив протест, побачивши у цьому порушення угоди щодо пропаганди й невтручання у внутрішні справи [1].

В 1935 р. влада США прийняла закон «Про нейтралітет», за яким Сполучені Штати вводили торговельне ембарго на продаж зброї воюючим країнам. Ухваленню законодавства про нейтралітет США, що діяло у 1935-1941 рр., передувала тривала ідейна боротьба. Цьому

чимало сприяла історико-публіцистична література, що одержала поширення на ґрунті загального розчарування підсумками Першої світової війни.

Метою закону було зробити неможливим вступ США у війну, що відповідала б лише приватним інтересам тих, хто заробляв на продажі зброї воюючим країнам, а не інтересам всієї нації [2].

Описуючи в бесіді з завідуючим 3-м західним відділом НКЗС А.Ф. Нейманом свою діяльність у Москві, посол США Булліт писав, що він глибоко розчарований своєю працею в Москві і, що вона йому не вдалась: «Моя праця тут – найбільша невдача в моєму житті, але я ще не зневірився й хочу пробувати надалі» [3]. Проте, часу в нього вже не буде. В цей рік його відізвуть з Москви.

Повперед Трояновський у свою чергу писав про покращення відносин з США: «Я вважаю, що в наших відносинах зі Сполученими Штатами за останній час відбулося деяке поліпшення. Перш за все це стало результатом деякого зсуву в широких масах Америки наліво і поліпшення становища самого президента Рузвельта, в результаті чого він сам не повинен загравати з реакцією так, як він це робив раніше». Проте, щодо підписання угод, здебільшого, він писав лише про перспективи покращення [4].

У 1936 р. були підведені підсумки дипломатичних відносин за три роки. Тимчасовий повірений у справах США в СРСР Л. Гендерсон склав огляд балансу позитивних та негативних результатів. На його думку, основним позитивним результатом був сам факт встановлення дипломатичних відносин між двома урядами, що давало можливість впливати на міжнародні зносини.

Негативні моменти він поділив на моменти «розчарувань» обох сторін в результатах відновлення відносин і на другорядні «дратуючі» моменти. З американської сторони основних «розчарувань» було три: невдача спроби врегулювання питання щодо боргів, той факт що в розумінні Литвинова зобов'язання щодо пропаганди виявилось не поширене на Комінтерн, нездійсненність очікування значного зростання торгівлі. Коли Гендерсон спитав, що думає Литвинов, щодо підведеного ним балансу, останній відповів, що основною причиною розчарування з радянського боку було те, що Радянський Союз хотів мати з США не лише офіційні, а дружні відносини й що Радянський Союз сподівався на можливість тісного співробітництва у справах боротьби за мир. Проте, це не було здійснене через посилення американського ізоляціонізму [5].

У становищі зростання небезпечних політичних тенденцій СРСР проводив політику колективної безпеки, у той час США проводили політику нейтралітету. Для дипломатії президента була характерна

позиція спостереження, вичікування, ухилення від пропозицій щодо спільних дій. Документальний аналіз взаємовідносин СРСР та США дає змогу стверджувати, що при наявності можливості для плідної співпраці обох країн, вони, нажаль, не були плідно реалізовані. При врегулюванні боргів та взаємних претензій сторони не знайшли компромісу. Не все було успішно й в області торгівлі. США, безсумнівно, виявляли зацікавленість у радянському ринку, домагалися збільшення експорту американських товарів до СРСР, але утримувались при цьому від надання довгострокових кредитів, що перешкоджало успішному розвитку торгівлі.

В політичній області доктрині колективної безпеки СРСР США протиставили нейтралітет. Політика ізоляціонізму США серйозно перешкождала співробітництву двох країн.

Отже, можна стверджувати, що в середині 1930-х рр. сподівання Москви і Вашингтону не виправдалися [1].

Література

1. Москва-Вашингтон: Дипломатические отношения, 1933–1936 [Текст] / Г.Н. Севостьянов – М.: Наука, 2002. – 537 с.
2. История США в четырех томах. Том третий. 1918–1945 гг. [Текст] / Под ред. Г.Н. Севостьянова. – М.: Наука, 1985. – 671 с.
3. Запись беседы заведующего 3-м западным отделом НКВД СССР А.Ф. Неймана с послом США в СССР У. Буллитом о состоянии двусторонних отношений 25.03.1936 [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.alexanderyakovlev.org/fond/issues-doc/70615> – Назва з екрана.
4. Письмо полномочного представителя СССР в США А.А. Трояновского народному комиссару по иностранным делам СССР М.М. Литвинову о некотором улучшении в двусторонних отношениях между СССР и США 12.04.1936 [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.alexanderyakovlev.org/fond/issues-doc/70617> – Назва з екрана.
5. Запись беседы заведующего 3-м западным отделом НКВД СССР А.Ф. Неймана с временным поверенным в делах США в СССР Л. Гендерсоном о результатах советско-американских отношений за три года 27.11.1936 [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.alexanderyakovlev.org/fond/issues-doc/71007> – Назва з екрана.

АГРАРНА ПОЛІТИКА У РОКИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ПІД ПРОВОДОМ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Бушуєва Анастасія - магістрантка кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Економічною причиною Української національної революції під проводом Богдана Хмельницького було земельне питання. Упродовж другої половини XVI і першої половини XVII ст. українські селяни вдавалися до різних форм соціального протесту: від втеч в інші повіти, до збройних виступів проти існуючої системи землеволодіння. У поєднанні з наростаючою козацькою боротьбою вони становили передумову та складову широкого козацько-селянського руху кінця XVI та першої половини XVII ст.

Згідно сформульованої Б. Хмельницьким ідеї, етнічні території України мали стати територією самостійної держави. 24 лютого 1649 р. в Переяславі укладено перемир'я з Польщею, яким визначався кордон української держави - ріка Горинь, Прип'ять та м. Кам'янець-Подільський. Перемога козацтва під Зборовом означала, що Україна стала на шлях своєї незалежності.

В ході селянської війни відбулася докорінна зміна форм земельної власності. Було ліквідовано (в Галичині) велику (магнатську), середню і, за незначним винятком дрібну шляхетську власність, власність католицької й уніатської церков, короля (Польської держави), шляхетське землеволодіння. Земельна власність козаків, селян, міщан та молоді держави - Скарбу Війська Запорозького відкрили дорогу для утворення індивідуального селянського й козацького господарства, яке одразу ж проявило свої переваги над підневільною фільварковою системою.

Позиція Б.Хмельницького щодо селян була такою, що їм відводилася роль «підпори», помічників козакам у війні. Він однозначно став на захист землеволодіння православних монастирів і церков. Після ратифікації польським сеймом Зборівського договору Б. Хмельницький підтримав процес поновлення шляхетського землеволодіння і підданства українських селян панам.

Переяславська угода з Московською державою започаткувала процес надання царем грамот козацькій старшині на земельні володіння з поселенням на них. З цього ж часу прискореними темпами відбувалося

формування середнього й великого монастирського землеволодіння. За приблизними підрахунками упродовж 1654-1657 рр. 11 монастирів одержали 4 універсали на угіддя, 7 полкам Лівобережжя належало 26 поселень.

Після закінчення Національної революції на території Гетьманщини, на землях, які раніше належали польським поміщикам, Католицькій церкві, а також із фільварків утворювалися державні маєтки. Їх давали у власність козацькій старшині на 50 років. На 1838 р. уже було 404 державних маєтків в Наддніпрянській Україні і вони володіли 150 тис. душ. Державні маєтки мали і військові чини.

В XVII-XVIII ст. в Гетьманщині були такі категорії земельної власності: особиста власність селян (вічна), рангова – за службу на посаді, ратуші (магістрати) - на міський бюджет, вільні військові поселення – державні для розподілу серед чиновників [1].

Особливе місце в селянському господарюванні займали хутори. Хутір - це земля, якою володів козак, селянин. На хуторі була приватна власність на землю і індивідуальна незалежність. Хутори з'явилися ще за часів Київської Русі і поширилися у XIX ст. Хуторами були і зимівники козаків. Але були хутори, які належали магнатам, козацькій старшині (Суботів). Взагалі, хутір - це ознака економічної колонізації вільних земель, які обживали селяни, що втікали від поміщиків.

На другу половину XVIII ст. приватна власність на землю та засоби виробництва в Гетьманщині стала визначальним явищем, закріпачення селян стало доконаним фактом. Після 1783 р. селяни на знак протесту проти цього, переселялися на Дон, в Астраханську, Оренбурзьку губернії. Земельні фонди з вільними військовими, ранговими, ратушними, магістратськими селянами практично вичерпалися.

Початок XIX ст. засвідчив пошуки царем Олександром I шляхів модернізації. Першим кроком реформування став дозвіл державним селянам купувати землю, не заселену кріпаками. В середині XIX ст. 34,5 тис. державних селян володіли 86 тис. десятин землі. З 1817 р. в Україні почали засновувати військові поселення з числа державних селян і козаків. Селяни-хлібороби працювали на державних землях.

У 1844 р. цар Микола I дав дозвіл поміщикам відпускати кріпаків без землі на волю. Це призвело, з одного боку, до обезземелення селян і зростання приватної власності на землю у поміщиків. Інвентарна реформа 1847-1848 рр. закріпила землі, що були в користуванні селян за ними, за що вони повинні відбувати повинності. В результаті цих вищеназваних реформ поміщицьке землеволодіння зміцніло [2].

Відпущені поміщиками селяни «вільні хлібороби» придбали землі у власність і стали називатися «казенними селянами». Поміщики різними способами захоплювали землі селян.

Таким чином, в роки Української національної революції та по її завершенню відбулися глибокі зміни у системі землекористування і землеволодіння. Незважаючи на непослідовність і внутрішню суперечливість аграрної політики Б. Хмельницького, в цілому вона відзначалося прогресивністю, оскільки враховувала заслуги селянства у війні. Польська шляхта втратила більшість земель, якими оволодівала українська козацька старшина, церква, монастирі. Козаки також отримали у користування певну кількість землі. Селянство у все більшій мірі попадало в економічну залежність від козацької старшини. На тій частині території України, що залишилася під владою Польщі було відновлено велике поміщицьке землеволодіння.

Література

1. Стецюк К.І. Народні рухи на Лівобережній і Слобідській Україні в 50-70-роках XVII ст. / Стецюк К.І. - К.: Видавництво АН УРСР, 1960 р.
2. Горобець В. Політичний устрій українських земель др.пол.17-18ст. / Горобець В. - К.: 2000 р.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КОСМОНАВТИКИ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ РОЗПАДУ СРСР

Величко Євген - магістрант кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Науковий керівник: Михайлюк Віталій Павлович – д.і.н., проф., завідувач кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Що таке космос? Поняття, яке турбує чи не кожную людину нашої планети Земля. Космос – безкрайні простори, які окутані мільйонами зірок, планет, метеоритів. Майже кожна людина у своєму житті хоч раз мріяла побувати у космосі, вийти на орбіту, відчути на собі невагомість, а може й стати космонавтом.

Через це люди почали займатися питанням космосу, польотами, зірками й назвали цю науку - космонавтикою.

У незалежній Україні космонавтика - це окрема історія, яка не може залишитись не поміченою в світлі світових космічних надбань.

Після розвалу СРСР, без'ядерній Україні балістичні ракети стали непотрібні. Реально постало питання в доцільності збереження такої затратної галузі машинобудування як космічна. Складна економічна ситуація в країні призвела до краху багатьох галузей, але на щастя політичної волі та здорового глузду вистачило для того, щоб зберегти цю високотехнологічну сферу. 29 лютого 1992 року, Указом Президента при Кабінеті Міністрів України було створено Національне космічне агентство України. Попри те, що після оголошення Україною без'ядерного статусу міжконтинентальні бойові ракети, розташовані на території України, знято з бойового чергування та демонтовано, а вітчизняний ракетно-космічний комплекс переорієнтовано виключно на мирні цілі, однак ще й досі чимало експертів називають «Південне» одним з лідерів світового бойового ракетобудування.

Сьогодні Україна відома на світовому ринку своєю космічною продукцією: ракетами-носіями «Зеніт-2», «Циклон-3», «Дніпро»; космічними апаратами «Січ» і «АУОС»; апаратурою стикування «Курс» для Міжнародної космічної станції; системами прицілювання ракет, апаратурою систем керування для космічних комплексів «Союз», «Прогрес», «Протон»; унікальними об'єктами наземної інфраструктури: радіотелескопом РТ-70, контрольно-коригувальними станціями для глобальних навігаційних супутникових систем, мережею спостережень геофізичних явищ. Космічна галузь стала однією з ключових галузей національної економіки, а космічна діяльність України є складовою частиною міжнародних зусиль з дослідження та використання космічного простору.

Перший космонавт України Леонід Каденюк здійснив свій політ 19 листопада 1997 року, у складі міжнародного екіпажу на американському космічному кораблі «Columbia». У 2012-2013 рр. велися переговори про можливість польоту українського космонавта в якості члена експедиції на борт МКС за рахунок російської квоти. На підготовку й політ потрібно 130 млн доларів. В перспективі такий політ був можливий після 2013 року. Однак імовірність цього, після погіршення двосторонніх відносин між Україною та Росією вкрай мала.

Крім того український носій Зеніт-2 в перспективі може використовуватися для пілотованих пусків, адже для цього він і проектувався. З підвищенням рівня надійності носія та з появою необхідності його можна в невеликі терміни пристосувати для цього завдання. У цей час ведеться робота над поліпшенням статистики пусків й відпрацюванням ракети.

25 травня 2012 року заступник керівника Роскосмосу Віталій Давидов повідомив, що Роскосмос може почати випробування нового перспективного пілотованого космічного корабля на космодромі Байконур за допомогою ракет-носіїв «Зеніт» і «Протон», якщо нова ракета-носієй «Ангара» не буде готова.

В програмі з освоєння космосу до 2017 року Україна планує запустити ще один власний супутник для дистанційного вивчення ситуації на поверхні землі та в її надрах і відправити апарат на Місяць. За умов фінансування космічної програми на рівні 60 млн гривень ці показники та досягнення є непоганими.

Україна бере участь в американському проекті «Antares» і буде першу ступінь ракети.

З Європейським Союзом перспективи дуже позитивні. Україна за один крок від ратифікації угоди про співпрацю. Також в 2013 році було нарешті сформовано систему супутників «Галілео», яка забезпечуватиме навігацію, а в цій програмі Київ також бере участь. Втім Європа також орієнтується на незалежність в сфері космічних технологій, й в перспективі планує замінити українські виробниці виробами власного ракетного комплексу.

Україна має домовленості з Бразилією про пуски 8 ракет на рік з космодрому Алкантара. Для цього спеціально розроблена ракета «Циклон-4». Тут замовниками також виступають приватні корпорації, адже в Бразилії зараз стрімко розвивається телекомунікаційна сфера. Державна програма розвитку внутрішнього виробництва, яка була схвалена Урядом в вересні 2011 року, має на меті підвищити економічну стійкість держави за рахунок розвитку внутрішнього виробництва. Саме в цей час значну увагу приділять космічній сфері. Оскільки від вкладення коштів в цій сфері держава має можливість отримувати мільйонні прибутки, стимулювати розвиток вітчизняної науки та техніки.

Отже, Україна – це космічна держава, яка має всі шанси для подальшого розвитку в цьому напрямку. Українські надбання в світовій космонавтиці величезні, а наші космонавти були одними з перших, хто взагалі освоїв космічні простори.

Любіть життя, любіть свободу, любіть Україну!

Література

1. Международная космонавтика. Режим доступу: <http://www.federspace.ru/115/>
2. «Мировая пилотируемая космонавтика. История. Техника. Люди.» М. РТСофт. 2005. 752с.
3. Космонавтика Украины.- Киев., 2007. Живченко А.Б.,-345 с.

ЕРНЕСТО ЧЕ ГЕВАРА

Возняк Артем - магістрант кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

«Ніяка масштабна революція неможлива без персональної революції, на рівні особистості. Вона повинна спочатку статися всередині.»

Джим Морісон

Мабуть, вічне прокляття видатних історичних особистостей, як за життя, так і після смерті, виглядає немов снігова куля. Те, що було фактом зникає а його місце займають міфи та легенди ,або прості видумки. В якийсь момент "снігова куля" настільки збільшується у розмірах, що реальне життя особи забувається.

Навіть той, хто при житті намагається створити собі легенду, не знає, як все зміниться в його біографії потім. Кожен політичний режим або країна, підлаштовує за потребою опис життя історичного героя. Це і призводить останнім часом до завзятих обговорень тієї чи іншої історичної постаті, зважування всіх "за" і "проти".

Історія Ернесто Че Гевари, або як його називали товариші - "Че" - не стало винятком серед моря інших легенд. Деякі пам'ятають його як латиноамериканського лідера, і ставлять в ряд з героями історії, які боролися за громадянські права. Інші ж, хто пережив кубинську революцію, був поміщений у в'язницю і став свідком розстрілів, розповідають зовсім іншу історію.

Його обличчя впізнають у всьому світі. Студент-медик, чия особа стала іконою революції. Але чи був Че Гевара захисником бідних і пригноблених, або ж нещадним воєначальником, який залишив спадщину у вигляді репресій. Який образ виникає у людей в голові при згадці імені Ернесто Че Гевари? Чи є він великим лідером минулого?

Щоб відповісти на ці питання розглянемо його життя. Повне ім'я - Ернесто Рафаель Гевара де ла Серна, народився 14 червня 1928 року в Аргентині, в родині архітектора. Ернесто був найстаршим з п'яти дітей, вихованих в цій сім'ї, яку відрізняла схильність до ліберальних думок і переконань. Коли йому було два роки, то він серйозно захворів. Через важку форму бронхіальної астми, яку Че переніс, напади задухи будуть далі супроводжувати його все життя.

Хоча батьки Ернесто, а в першу чергу мати, були активними учасниками анти-перонівських виступів, сам він не брав участі в студентських революційних рухах і взагалі мало цікавився політикою під час навчання в університеті Буенос-Айреса. Ернесто вступив туди у 1947 році, коли йому пророкували блискучу кар'єру інженера, вирішивши стати медиком, щоб полегшувати страждання іншим людям, оскільки полегшити свої він був не в змозі. Спочатку він цікавився в першу чергу захворюваннями дихальних шляхів, що було йому найближче особисто, але згодом захопився вивченням одного з найстрашніших бичів людства – проказою.

Наприкінці 1948 року Ернесто вирішує відправитися в першу свою велику подорож по північних провінціях Аргентини на велосипеді. Протягом цієї подорожі він в першу чергу прагнув завести знайомства і більше дізнатися про життя найбідніших верств населення та залишків індієських племен, приречених на вимирання при тодішньому політичному режимі. Під час подорожі Че починає змінюватися сам і змінювати свої погляди.

У серпні 1952 року, Че повернувся в Буенос-Айрес, де приступив до підготовки іспитів і дипломної роботи з проблем алергії.

У липні 1953 року, Гевара знов вирушає у подорож через Болівію, Перу, Еквадор, Панаму, Коста-Ріку, Нікарагуа, Гондурас та Сальвадор. Наприкінці грудня 1953 року він прибув до Гватемали, де президент Хакобо Арбенс Гусман очолював другий, повністю демократичний та найсучасніший уряд в усьому латиноамериканському регіоні, який через земельні реформи та інші ініціативи намагався покінчити з системою латифундій, нав'язаною США.

Саме там починається переломний період життя Гевари. У Гватемалі він зустрічає майбутню дружину - Ільду Гадеа Акосту, перуанську економістку, яка там жила та працювала. Гадеа мала широкі політичні зв'язки через членство у соціалістичному американському народному революційному альянсі, і вона представила Гевару кільком високопосадовцям з уряду Арбенса.

У 1955 році Че Гевара познайомився з Фіделем і Раулем Кастро. Бесіди з кубинськими революціонерами вразили його настільки, що він вирішив «померти на чужому пляжі за чисті ідеали», приєднавшись до руху. У 1956 році Че Гевара прибув на Кубу і зайнявся партизанською війною в горах Сьєрра-Маєстра. У 1959 році він тріумфально увійшов в Гавану, взявши безпосередню участь у поваленні уряду Фульхенсіо Батісти.

Тут починаються перші розбіжності у поглядах на Че. Багато хто вважає, що Фідель та Гевара звільнили Кубу від жахливого уряду

Батісти Фульхенсіо, що прийшов до влади за допомогою військового перевороту. Він перетворив Гавану в розкішний гральний майданчик для заможних іноземців, у той самий час, коли корінні кубинці були за межею бідності, а ще тисячі було вбито.

З іншого погляду, режим Батісти не порівняти з тоталітарним режимом Кастро. Примусові трудові табори, катування ув'язнених, відсутність свободи слова і переміщення. І так, це був режим Кастро, а не Че Гевари, проте останній доклав неабияких зусиль за для цього. Він був командиром партизанських загонів Фіделя, знищував шпигунів тощо.

Але в противагу останньому можна сміливо сказати, що Че не тільки «руйнував», але й «будував» мирне життя. Він допомагав будувати селянам лікарні та школи, навчав їх грамоті та навіть читав їм вірші. Його жорстока дисципліна була необхідна у боротьби з більш сильним та дужим супротивником, який без коливань спалював цілі села при підозрі у симпатії до заколотників.

У 1959 році, коли Кастро прийшов до влади, то багатьох стратили. Зазвичай це були чиновники та колабораціоністи, люди вимагали революційної справедливості, але розлючений натовп, вимагаючий крові, демократії не створить. Згодом пройшла хвиля довільних арештів, репресії ЛГБТ-суспільств та інше. Багато людей вибрали шлях втечі з країни, тому складається враження, що одна диктатура була замінена на іншу.

Проте Ернесто Гевара також курирував перерозподілом землі, допомагав створенню всезагальної освіти і організував бригади добровільної грамотності, тим самим підняв рівень освіти на Кубі до 96%.

Але у той же час ідеалістична некомпетентність Ернесто, як міністра фінансів, викликала масовий спад продуктивності. Була подавлена свобода преси, і під час прийняття Фіделем Кастро радянської ядерної зброї, Че зіграв не останню роль, а ця подія викликала неабиякі проблеми по всій земній кулі.

Однак Ернесто був лідером-практиком, а не бюрократом. Саме тому він залишив свій пост, щоб провести революцію у інших країнах, він був натхнений ідеєю, і саме вона вела його все життя. Проте, революції у Конго не вийшло, і тоді він відправився до Болівії, коли навіть Радянський Союз цього не схвалив.

Одні скажуть, що він лише модний символ бунту для тих, хто ніколи не жив при тому режимі. Так, символ революції може стати товарним знаком, але ідея про справедливий світ, залишиться. У Болівії Ернесто Че Гевара був захоплений в полон 9 жовтня 1967 року з тяжким

пораненнями, а наступного дня він був розстріляний. Його останки не могли знайти майже 30 років.

Але помер він героєм чи злодієм, і слід оцінювати революцію по її ідеалам чи результатам? Саме з цими питаннями ми стикаємось, коли ведемо суд над цією історичною постаттю.

КОДЕКС ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ АРХЕОЛОГА ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СУЧАСНІЙ НАУЦІ

*Гершкович Яків Петрович – старший науковий співробітник
Інституту археології НАНУ, відділ археології неоліту-
бронзового віку*

Етика – система норм моральної поведінки та обов'язків людини. Корпоративна етика або мораль – така ж система норм, але поміж людей однієї професії або роду діяльності.

Етика або мораль у широкому своєму сенсі спрямована на запобігання загальних соціальних патологій. Етика корпоративна є своєрідним засобом (ліками), що його спрямовано на запобігання патології (а корупційні дії – це і є патологія) у діях представників тієї або іншої професійної сфери. Як відомо, "corruptio" в перекладі означає псування, розбещення, руйнування. На верхньому рівні – це руйнування довіри до публічної державної влади, яка виконує представницьку функцію інтересів суспільства. На нижньому рівні – це руйнування довіри до науковців, до її здобутків та, врешті-решт, до самої науки.

По всьому пострадянському просторі чіткого розуміння доцільності розробки та прийняття корпоративних кодексів професійної наукової етики немає. В цьому позначається як інертність мислення, так і помилкове переконання у суто бюрократичному характері, формальності, подібних документів. Найчастіше посилаються на те, що всі фахівці так чи інакше усвідомлюють, що є добре, а що є погане. Але дотримуючись такої логіки, також зайвими слід вважати, наприклад, карні кодекси всіх без винятку держав, вважаючи, що достатньо Десяти заповідей божих. До речі, половина з них (5–10, по Втор. 5: 6–21) після деякого «археологічного» перефразування цілком доречні у Кодексі археолога.

Зовсім інакша ситуація на Заході та США. Там через глибокі наукові традиції, які сформувалися ще з часів перших університетів,

намагання надати додаткові важелі у регламентації професійної поведінки вже давно знімає будь-які сумніви щодо доцільності корпоративних кодексів. Наприклад, уже понад 100 років у США існує Асоціація американських археологів (SAA). На початку 1960-х SAA прийняло "Чотири положення археології". Останні вдосконалювались та доповнювались, аж до прийняття Виконавчим комітетом SAA "Принципів археологічної етики".

Кодекси етики археологів вже прийняті у багатьох державах світу (Єгипті, Новій Зеландії, Австралії, Канаді), а також Європейською Асоціацією археологів (ЄАА). Остання редакція "Принципів археологічної етики" була прийнята ЄАА у Равенні 27.10 1997 р.

Розробка та порівняльний аналіз кодексів професійної наукової етики – і не тільки археологічної – давно також стали предметом спеціальних досліджень (Ellis E. *Archaeological Ethics*. In C. R. Emberland, M. Ember, editors. *Research Frontiers In Anthropology*. Englewood Cliffs: Prentice Hall. 1994; L.J. Zimmerman, K.D. Vitelli, and J. Hollowell-Zimmer, eds., *Ethical Issues in Archaeology*. Walnut Creek, CA: Altamira Press. 2003 та ін.). Одним із результатів Берлінської конференції "Illegale Archäologie. Internationale Konferenz über zukünftige Probleme beim unerlaubten Antikentransfer", яка мала місце 23–25 травня 2003 р., був заклик до ЮНЕСКО розробити загальний "Кодекс етики археологів".

Наведемо лише один приклад того, коли виникає практична потреба саме у Кодексу професійної етики.

Будь які законодавства не надають відповіді на питання щодо стосунків професійних археологів та приватних колекціонерів. Але в чинних кодексах приймається до уваги, що структура постачання археологічних предметів на ринок стала і глибоко ешелонувана. На нижніх її рівнях залучена широка мережа грабіжників, а на верхніх – дилерів, скупників і тих саме колекціонерів. Останні можуть і не усвідомлювати цього, але об'єктивно вони є основними замовниками й спонсорами грабіжників. За словами відомого англійського археолога Коліна Ренфру, "грабіжництво археологічних пам'яток існує тому, що колекціонери хочуть збирати".

Корупційність професійних археологів, коли вони виступають консультантами приватних колекцій, полягає в тому, що вони за гроші допомагають легалізувати їх зібрання, закриваючи при цьому очі на кримінальне чи напівкримінальне їх отримання. У Принципах археологічної етики SAA, у параграфі №3 ("Комерціалізація"), сказано так: "Асоціація американської археології давно визнало, що закупівля й продаж об'єктів поза археологічним контекстом сприяє руйнуванню

археологічних джерел на американських континентах і в усьому світі. Комерціалізація археологічних об'єктів – їхнє використання як предметів споживання, що експлуатуються для особистого задоволення або для одержання прибутку, – приводить до руйнування археологічних пам'яток і контекстної інформації, важливої для розуміння археологічного джерела. Отже, тому археологи повинні ретельно враховувати сумарні вигоди науки в порівнянні з потенційним збільшенням комерційної цінності археологічних об'єктів. Усякий раз, коли можливо, вони повинні перешкоджати та повинні самі уникати дій, що збільшують комерційну цінність археологічних об'єктів..." Близьке формулювання з цього приводу можна знайти у розділі "Археологи й суспільство" Кодексу діяльності ЕАА.

На сьогодні по всьому пострадянському просторі Кодекс етики професійного археолога був розроблений та прийнятий лише в Інституті археології НАНУ, а згодом також Всеукраїнським громадським об'єднанням "Спілка археологів України".

У преамбулі цього документу наголошено, що його основна мета – визначення основних морально-етичних норм діяльності професійних археологів та їх ставлення до археологічної спадщини, один до одного, а також до суспільства, зацікавленого в отримуванні правдивої інформації про давнє минуле.

Розділ I – Загальні положення. Надається тлумачення терміну "професійний археолог".

Розділ II – Ставлення до археологічних джерел. Один із пунктів цього розділу треба навести повністю: "Треба перешкоджати незаконному вилученню або переміщенню, включаючи експорт і імпорт, археологічних предметів і повідомляти спеціально уповноважені органи виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини та інші уповноважені органи культурної спадщини про небезпеку кримінального руйнування археологічних пам'яток. Враховуючи, що купівля, продаж, обмін та колекціонування археологічних предметів стимулює грабіжницькі розкопки і призводить до руйнування археологічних пам'яток, професійний археолог не повинен брати у них участі, в тому числі у якості наукового консультанта, а також прямо чи опосередковано пропагувати діяльність "чорних археологів", дилерів та приватних колекціонерів. У випадках, коли археологічні предмети не мають перевіреного родоvodu (інформації про місце та обставини знахідки), чи з'явилися в обігу після 1970 р., їх треба вважати як такі, що незаконно вилучені з археологічного контексту.

В іншому пункті цього розділу йдеться про те, що перед початком розкопок рекомендується завжди ретельно зважувати на їх доцільність, та чи є достатнє забезпечення для подальшої обробки та своєчасної наукової публікації отриманих матеріалів. Професійним археологам та членам його сім'ї забороняється займатися приватним колекціонуванням археологічних предметів.

Розділ III – Публікація та використання матеріалів розкопок. Передбачається вільний доступ до звітів про розкопки через п'ять років після їх закінчення, а з дозволу автора розкопок і до його матеріалів. При цьому дуже важливо, що наголошено про необхідність оприлюднення матеріалів досліджень у найкоротший термін. Неетичним визнається заборона керівником розкопок використання отриманих матеріалів тим його колегам, які брали участь у розкопках, а для запобігання конфліктних ситуацій рекомендовано перед початком розкопок скласти відповідну угоду між ними.

Розділ IV – Пропаганда археологічних знань. Проголошено, що професійний археолог відповідає за якість отриманої у ході польової або лабораторної роботи інформації й поширення знань через навчання, лекційну діяльність, публікації у наукових виданнях та ЗМІ. При цьому треба уникати висловлювань та оцінок, які можуть стимулювати нездоровий азіотаж навколо знахідок та археологічних пам'яток. Навмисна чи прихована фальсифікація археологічних даних, звідки і від кого б вона не надходила, мусить негайно викриватися як така, що спотворює давню історію. Професійний археолог публічно протидіє використанню археологічних даних для розпалювання расових, етнічних, релігійних конфліктів.

Кодекси етики мають вказувати не лише на те, що гарне, а що погане, але й на те, як вирішувати ту чи іншу потенційно корупційну ситуацію та запобігати її виникненню. Ці кодекси не передбачають ані адміністративного, ані кримінального покарання. Але як добровільні угоди в межах конкретної професійної громади вони, принаймні, застерігають від таких порушень, які можуть мати принципове значення для зберігання наукової репутації дослідника. І цього вже не замало.

Ознайомлення з чинними Кодексами етики професійного археолога має стати обов'язковим у всіх вищих, де навчаються майбутні археологи, пам'яткоохоронці, музеєзнавці.

РАССКАЗ РАССТРЕЛЯННОЙ ДЕВОЧКИ

Грицай О. - студентка групи МЕВ-17д Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля
Науковий керівник: **Фомін Андрій Володимирович** - к.і.н., доц., доцент кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

«Из всех видов жестокости я считаю самым ненавистным тот который надевает на себя маску милосердия»

Ч. Фокс

Представляем вашему вниманию художественное осмысление трагических событий массовых расстрелов нацистами мирного населения Киева в годы Второй мировой войны.

Ветер трепет верхушки деревьев и кустов, задевает их невидимой рукой и валит к земле. Я невольно замечаю парящий в небе самолет, который своим гулом забывает крики молящих о пощаде людей. Этот звук оседает в моей голове словно внезапный раскат грома посреди ясного неба.

Я стою на влажной земле и меня пронизывает дрожь. Я слышу запах смолы, перемешанной с кровью. Кажется, сосны тоже плачут вместе с нами и льют слезы, которые стекают по их стволам прямо к черной, угольной земле. Недалеко трещат патефоны, но издают они вовсе не музыку. Из них выливаются крики и стон человеческих душ, тех душ, которые постепенно умирают вместе с выстрелами автоматов.

Моя сдавленная матерью рука становится побелевшей и сухой. Я чувствую, что она постепенно немеет, но отпустить я ее не в силах. Я не в силах отпустить руку матери, которую держу последний раз в жизни.

Высокая черная фигура человека приближается ко мне и вырывает из рук сначала мамину сумку с одеждой, а потом – мою любимую книгу с цветными картинками, которую я плотно держу около груди. Я сопротивляюсь и выхватываю ее обратно, за что получаю удар по щеке и медленно, словно засыпая, я падаю на землю и созерцаю голубое блаженное небо перед своими глазами.

Просыпаюсь я уже спустя несколько медлительных часов и замечаю, что совсем скоро я окажусь там, где тысячи людей, погребенные под тонким слоем земли, искупанные в крови и

собственных слезах, умирают, и тела их холодеют, словно в них никогда не было жизни.

Я поднимаю свои глаза на мать и вижу, что она уже не плачет. Ее лицо, вчера еще румяное и светлое, в одну минуту состарилось и по нему, словно черви по влажной земле, поползли морщины, которые спрятали ее голубые, тусклые глаза и сделали их вовсе не живыми.

Громкий монотонный голос выкрикивает «Снять одежду!» и тут, словно по щелчку, люди превращаются в марионеток, которые оголяют свои тела и будто выворачивая себя наружу, стягивают с себя одежду. Я расстегиваю замочки своего белого платья в горошек, что подарил мне папа перед войной, и закрываюсь теплым маминым платком, который вскоре у меня отнимают.

Теперь я стою совсем босая и оголенная, и только почерневший медный кулон на моей шее красит меня и будто тянет вниз к земле, под этой тяжестью я опускаюсь на колени и смотрю в пустую даль за лесом, где в полете кружит неизвестная мне птица. Она ловит потоки воздуха и будто растворяется в их объятиях, то расправляя, то сворачивая крылья.

Я всегда любила птиц: они запросто могли бы улететь и покинуть свои родные края, а потом вновь возвратиться к ним и вновь вдохнуть аромат своей прошлой жизни, вспомнив только лишь хорошее, не запятнанное болью.

Через несколько минут я уже стою на краю оврага вместе с моей матерью и другими людьми, которые выстроились в четкую линию и смотрят в глаза смерти. А она была рядом с нами, и выглядела вовсе нечеловечной в человеческом теле.

Напоследок мама обнимает меня и гладит мои черные заплетенные косы, перемотанные красной лентой. Она долго смотрит, будто впиваясь в мое лицо резким взглядом, прижимая к губам мои холодные руки. Я улыбаюсь ей сквозь слезы, ведь мама никогда не любит, когда я плачу.

Дует холодный ветер, трепет макушки деревьев и кустов, будто задевая их своей невидимой рукой. Я стою на краю оврага, и жизнь кажется мне ненужной вещью, погребенной под слоем черной земли.

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ У СВІТІ

Гусельніков Дмитро - магістрант кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Науковий керівник: Сапицька Олена Михайлівна - к.і.н., доц., доцент кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Туризм як масове соціальне явище став складатися лише після Другої світової війни, хоча коріння туризму уходить у глибоке минуле. В історії розвитку туризму розрізняють чотири етапи: перший етап - від давнини до початку XIX століття; другий етап - від початку XIX століття до початку XX століття; третій етап - від початку XX століття до Другої світової війни; четвертий етап - після Другої світової війни до наших днів.

В основу даної періодизації покладені техніко-економічні та соціальні передумови, а також цільові функції туризму на різних етапах розвитку.

Перший етап розвитку туризму називають передісторією туризму. Початок цього етапу відноситься до античного періоду (Давня Греція та Рим), коли основними мотивами подорожей були торгівля, паломництво, лікування, освіту. У цей період зародилися спортивні поїздки. Пізніше, в середні віки, стимулом до подорожей стає релігійний фактор - поклоніння святиням християнства і мусульманства. Епоха Відродження послаблює релігійні мотиви і підсилює індивідуальний характер подорожей.

Другий етап розвитку туризму називають елітарним туризмом. Саме на цьому етапі починають створюватися перші спеціалізовані підприємства з виробництва туристських послуг. Найважливішу роль на цьому етапі розвитку туризму зіграли революційні зміни в транспорті. Змінилися засоби доставки і пересування. У 1807 році винахідником Фултоном був сконструйований і побудований перший пароплав. Перший паровоз був створений Стефенсоном в 1814 році. Вдосконалювалися засоби доставки поштових відправлень, розширювалися мережі доріг. Все це зумовило набагато більшу надійність і швидкість пересування. При цьому витрати на подорож знижувалися за рахунок більш економічних засобів пересування.

У середині XIX століття виникають перші пароплавні компанії, які здійснювали доставку переселенців зі Старого Світу до берегів Північної і Південної Америки. У цей період становлення туризму будувалися в першу чергу розкішні готелі, які обслуговували представників аристократичних кіл. Але в другій половині XIX століття індустрія відпочинку розширює сферу виробництва. До підприємств готельного господарства додаються перші бюро подорожей, у завдання яких входила організація туристських поїздок і реалізація їх споживачеві.

Після цього протягом 20 років в Англії виникли безліч нових бюро подорожей. Починаючи з 1862 р з'являються перші каталоги туристичних поїздок, що відобразило розширення туристичного попиту. У Німеччині перше бюро подорожей було засновано в 1863 році в місті Бреслау. Воно мало тісні контакти з пароплавними компаніями і на початку XX століття активно рекламував і продавало морські круїзні розважальні поїздки. Тим не менш, в кінці XIX - початку XX ст. дальні туристські поїздки могли собі дозволити небагато [1].

Третій етап ознаменував собою початок становлення соціального туризму. Перша світова війна, економічна депресія 30-х років і Друга світова війна зробили негативний вплив на розвиток туризму. Разом з тим, саме в цей період з'являються елементи масового туризму, який досяг свого розквіту в повоєнні десятиліття.

Четвертий етап називається етапом масового туризму. Саме в цей період туризм набуває масового характеру. З предмету розкоші він стає потребою для більшості населення індустріально розвинених країн. Формується індустрія відпочинку і розваг зі своїми інститутами, продуктом, виробничим циклом, методами організації та управління виробництвом.

У західноєвропейських країнах у цей період активно створюються туристські фірми, готелі, підприємства для атракціонів і розваг. Європейський туризм 50-х років був орієнтований переважно на американських туристів і був джерелом доларових надходжень. У 60-ті роки і до середини 70-х спостерігається швидке зростання як візного, так і в'їзного туризму, а також збільшення числа туристичних підприємств і обсяг їх виробництва.

Після Другої світової війни в попиті і пропозиції на ринку туризму відбулися докорінні зміни, які дають підставу говорити про те, що масовий конвеєрний туризм трансформувався в масовий диференційований туризм. І в першому, і в другому випадку мова йде про масовий туризм, в якому беруть участь не тільки еліта, а й середній клас, а починаючи з 80-х років, - і населення з низьким рівнем доходів.

Конвеєрний туризм передбачає відносний примітивізм і однорідність потреб і мотивацій туристів і, відповідно, знеособлений конвеєрний характер наданих послуг.

Перехід від конвеєрного до диференційованого туризму відбувався одночасно з переходом від ринку виробника до ринку споживача. Визначальним мотивом поведінки споживача туристичних послуг в цей період був рекреаційний аспект туризму. Відпочинок розглядався як засіб відновлення фізичних сил з метою продовження праці. Розширення обсягів попиту на туристичному ринку супроводжувалося активним ростом підприємств туризму.

На рубежі 60 - 70 рр. ХХ ст. формується суспільство споживання матеріальних благ. Ринок виробників змінюється ринком споживачів. Ускладнюється мотивація туристичного попиту [2]. Внаслідок розширення обсягів туристського попиту і пропозиції в туристську галузь надходить капітал з інших сфер народного господарства. Особливу активність проявляють транспортні підприємства і торгові фірми. Таким чином, з другої половини 70-х років ХХ ст. можна говорити про розквіт конвеєрного туризму, який в даний час поступово трансформується в диференційований туризм.

Література

1. Квартальнов В.А. Туризм: історія і сучасність: Избр. твору. В 4-х тт. Т.1. Кн. третя: Іноземний туризм. - М.: Фінанси і статистика, 2002. - 512 с.
2. Кравців В.С., Гринів Л.С., Копач М.В., Кузик С.П. Науково-методичні засади реформування рекреаційної сфери. Наукове видання. - Львів: НАН України. - ІРД НАН України. - 1999. - 78 с.

ВИТОКИ КОНФЛІКТІВ: ІСТОРИКО-СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Дзюба Ігор - студент 2 курсу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Конфлікт - це проблема, що реалізується у формі протидії один одному окремих суб'єктів або ж соціальних груп людей, аж до цивілізацій. Вони б не конфліктували за відсутності у них різних інтересів, цілей і цінностей. Підставами соціальних конфліктів є цінності особистісного або групового характеру.

Дослідники, як правило, починають виклад соціологічної теорії конфліктів з робіт Карла Маркса. Розглядаючи конфлікт класів, він бачив його початок в соціальній революції.

К. Маркс намагався бути ґрунтовним в філософському відношенні. Він виходив з вчення Г. Гегеля про протиріччя рушійних джерел. Стосовно економіки К. Маркс побачив протиріччя в протилежності конкретної і абстрактної праці. Розвиток економіки призводить до утворення інституту приватної власності, що представляє собою нерівномірне привласнення значних згустків абстрактної (громадської) праці. Економіка в силу її речового, матеріального характеру визначає політику і всі інші суспільні відносини. Завдяки науці усвідомивши своє становище, класи «пригноблених» вступають в боротьбу з «експлуататорами», критичними точками якої є соціальні революції. Феодальні і буржуазні революції змінювали лише форму класових соціальних протиріч. Соціалістична ж революція, по Марксу, скасовує сам феномен глобальних суспільних протиріч. Мабуть, він не усвідомлював, що непрямим чином це твердження ставить під сумнів тезу про наявність вихідних суперечностей. Згідно підстав діалектики їх неможливо скасувати. А це означає, що вихідні протиріччя, цілком ймовірно, повинні приводити і до глобальних.

Поряд з К. Марксом, одним із класиків теорії конфліктів є Г. Зіммель. Він бачив витоки конфліктів в протилежних мотивах, інстинктах людей. Основна його думка полягає в тому, що вони не тільки не перешкоджають утворенню соціальних систем, а навіть сприяють їх консолідації і збереженню.

Р. Дарендорф є найбільшим представником теорії конфліктів в тому вигляді, в якому вона стала обговорюватися в другій половині ХХ ст. У той час як загальне пояснення структурного підґрунтя всіх соціальних конфліктів неможливе, процес розгортання конфліктів з певних станів структур, цілком ймовірно, можна застосувати до всіх різних форм. Таким чином, Р. Дарендорф не обтяжує себе обґрунтуванням соціальних конфліктів, обмежуючись їх констатацією. Конфлікти універсальні як ознаки координованих асоціацій, в яких присутній диференційований розподіл влади. Це призводить до утворення соціальних груп, що відрізняються своїми ролями і інтересами. Соціальні конфлікти виростають зі структури товариств, які є союзами панування і мають тенденцію до постійних зіткнень між організованими сторонами.

Послідовність розвитку конфлікту полягає в тому, що він спочатку проявляється, потім усвідомлюється і, нарешті, досягає своєї остаточної форми. У своїй заключній фазі сторони суперечки в

організаційному відношенні ідентичні. Конфлікт розвивається, наприклад, між націями, а не між націями і партіями. Конфлікти можуть бути більш або менш інтенсивними і насильницькими. Р. Дарендорф впевнений, що в сучасному суспільстві конфлікти можуть бути врегульовані в правовому демократичному полі. Вони не скасовуються, а лише вводяться в правове русло, що забезпечує розвиток суспільства. Таким чином, в інтерпретації природи конфліктів Р. Дарендорф наголошує на користь людей в тому їх вигляді, в яке вони функціонують у відносинах панування і підпорядкування, характерних для певних соціальних інститутів.

Л. Козер розглядає конфлікт як нормальний соціальний феномен, яким можна керувати з метою підтримання громадської єдності. Причиною конфлікту є порушення принципу соціальної справедливості, як правило, воно пов'язане з дефіцитом влади і ресурсів. В кінцевому рахунку, конфлікт сприяє оновленню нормативного змісту суспільних відносин.

Канадський соціолог А. Сear представляє новітні інтерпретації теорії конфлікту. Суть його позиції визначається наступними положеннями. Визначальною рисою суспільства є нерівність, а воно відтворює конфлікти. Щоб їх зжити, треба кардинально трансформувати суспільство. Інтереси знедолених йдуть врозріз. Саме знедолені є агентами змін. Вони повинні розглядатися саме в такій якості, а не як об'єкти. Експлуатація та пригнічення пригнічують творчий потенціал людей. Це придушення можна виправдати необхідністю проведення цивілізованих процесів і забезпечення функціонування суспільства. Творчість – двигун прогресу. Призначенням теорії є незабезпечення існуючих владних структур, а реалізації творчих здібностей людей. Теорія не є всього лише інструментом об'єктивного і нейтрального пояснення існуючих відносин. Вимога консенсусу призводить до панування ідеології. Вона закріплює існуючі стратифікації. Держава захищає інтереси можновладців, але заявляє про представлення інтересів всіх громадян. Нерівність характерна не тільки для окремих країн, а й в усьому світі. Вона закріплюється такими організаціями, як Світовий банк і Міжнародний валютний фонд. Сформульовані ним положення А. Сear вважає репрезентативними, насамперед для марксистських поглядів, а також для феміністських, постмодерністських, антирасистських і гей-визвольних теорій.

Німецький соціолог А. Хоннет вважає причиною соціальних конфліктів відсутність для значної частини населення визнання в інтерсуб'єктивних відносинах. Це невизнання виражається в замаху на

фізичну недоторканність громадян, в недотриманні їхніх громадянських прав і в відсутності обліку їх самооцінки. Особливість його позиції полягає в тому, що вся тематика соціального конфлікту піднімається на рівень моралі.

Ми розглянули шість теорій конфлікту Маркс - Зіммель - Дарендорф - Козер - Сear - Хоннет. Ці теорії різнопланові, проте проглядаються певні тенденції, які видаються актуальними для характеристики устрою теорії конфліктів. За винятком К. Маркса, всі інші автори роблять акцент на інтересах. Конфлікт не визнається ними аномальним соціологічним феноменом у історичному процесі.

Література

1. Канке В. А. Філософія економічної науки. М.: ИНФРА-М, 2009. С. 210-217.
2. Дарендорф Р. Елементи теорії соціального конфлікту. 1994. № 5. С. 142.
3. Козер Л. А. Функції соціального конфлікту. М.: Будинок інтелектуальної книги; Ідея-прес, 2000..
4. Collins R. Conflict Sociology. N. Y.: Academic Press, 1974. P. 59-61.
5. Sears A. A Good Book // Theory: A Guide to Theoretical Thinking. North York: Higher Education University of Toronto Press, 2008. P. 34-36.
6. Honneth A. Kampf um Anerkennung. Zur moralischen Grammatik sozialer Konflikte. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1994. P. 212.

ТВОРЧИСТЬ ШЕВЧЕНКА-ХУДОЖНИКА: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПИТАННЯ

Довжук Ігор Володимирович – доктор історичних наук, професор, професор кафедри документознавства Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди

У галузі художнього мистецтва провідним майстром в Україні XIX ст. став Тарас Шевченко (1814-1861). Вихованець видатного російського художника Карла Брюллова (1799-1852) [1, с. 100-102], він пішов самостійним шляхом і досяг вершин у гравіруванні, за що був удостоєний Петербурзькою Академією мистецтв звання академіка. Т.Шевченко є автором понад тисячі творів образотворчого мистецтва – станкового живопису, монументально-декоративного розпису, графіки, скульптури, він був великим майстром у техніці акварелі, олії, пера, офорту, рисунка олівцем. Його твори пройняті демократизмом, високим

гуманізмом, національно-визвольними ідеями. Соціальні мотиви виразно проглядаються в серіях «Притча про блудного сина», «Живописна Україна», а також у малюнках з життя казахського народу, серед якого поет жив на засланні [4, с. 154].

Останнім часом у США виявлений малюнок Шевченка «Мойсей добуває воду зі скелі» [3, с. 2]. На звороті віднайденого аркуша є напис: «По плану К.Брюллова, ученик Т.Шевченко. 10 марта 1839 г.». Малюнок засвідчує, що вже у період навчання в Академії Шевченко володів технікою сепії¹. На ранніх живописних творах Шевченка позначився вплив його вчителя – К.Брюллова. Навчання в Академії Тарас Григорович закінчив 1844 р. У період класицизму побутовий жанр майже не розвивався. Поступово у творчості художників розширюється коло сюжетів, виявляються спроби відобразити психологічну глибину й індивідуальні особливості характеру людини. Прикладом є духовна еволюція героя «Притчі про блудного сина» Т.Шевченка. Твір з'явився 1856 р. й ознаменував початок нової доби в українському й російському мистецтві. Академічний напрям поступається новим проблемам соціально-психологічного плану [2, с. 6].

Звернемо увагу на кілька рис художньої майстерності Шевченка, істотних для розуміння його світу, його системи культурних цінностей.

Т. Шевченко вмів звернутися до яскравого колориту, інколи працюючи в стилі Брюллова, інколи більше тяжіючи до Рембрандтової майстерності світла. Проте загалом Шевченко більше любить витонченість рисунка і колориту. Він прагне звести до мінімуму набір виразних засобів, використовуючи інколи один або два кольори. Ця делікатність малюнка контрастує із силою його поетичних творів.

Повністю оволодівши скупою виразністю засобів живопису ще в молоді роки, Шевченко в солдатські часи засвоює простір. Пустеля, яка його оточувала, змушувала відчутти безконечність і простору, і часу; небо, на якому хмаринки здаються зовсім непорушними, і далечинь, що на ній важко зачепитися погляду – це ті враження, які він навчився передавати в роки неволі.

Т. Шевченку довелося малювати багато життєвих картин і пейзажів ще й тому, що він мав спеціальні цілі – спочатку ілюстрації до «Живописної України», потім праця в різних комісіях та експедиціях, де художник виконував роботу, яку сьогодні робить фотограф.

Для витлумачення Шевченка як «критичного реаліста» особливо охоче апелювали до його серії малюнків тушшю і бістрою 1856-1857

¹ Сепія – тут – вид графічної техніки, який поширився в Європі із середини XVIII ст.

пр.: «Програвся в карти», «У шинку», «У хліві», «На кладовищі», «Серед розбійників», «Кара колодкою», «Кара шпіцрутенами», «У в'язниці», «Казарма». Вважати ці твори вершиною «викривального пафосу» та «соціального протесту» у стилі пізнішого ідеологічного живопису важко хоча б тому, що вони задумані Шевченком як частина серії на тему притчі про блудного сина. «Недавно мене пришла мысль представить в лицах евангельскую притчу о блудном сыне, в нравах и обычаях современного русского сословия, – пише він своєму другу поляку Броніславу Залеському 8 листопада 1856 р. з Новопетрівського укріплення. – Идея сама по себе глубоко поучительна, но какие душу раздирающие картины составил я в моем воображении на эту истинно нравственную тему» [5, с. 121].

Впадає у вічі чоловіча тілесна краса персонажів, які проходять через усі малюнки; ці Аполлони контрастують з оточенням, яке підкреслює їхню самотність – їм протистоїть і люд шинку, і люд в'язниці та казарми, і ряд солдатів, готових за наказом забити шпіцрутенами свого співтовариша, а в «Казармі» взагалі вже немає героя – є лише сліпа й невиразна маса в бараку, повному жахливих випарів, що так гостро відчуються завдяки майстерному висвітленню. До теми, з якої мав вирости «товстий альбом», Шевченко пізніше охолов, але естетика її залишилася і в його останніх творах. У тому ж листуванні із Залеським її ідейне підґрунтя формулюється в такий спосіб: «Без разумного понимания красоты человеку не увидеть всемогущего Бога в мелком листочке малейшего растения. Ботанике и зоологии необходим восторг, а иначе ботаника и зоология будет мертвый труп между людьми. А восторг этот приобретается только глубоким пониманием красоты, бесконечности, симметрии и гармонии в природе. О, как бы мне хотелось теперь поговорить с тобою о Космосе и послушать, как ты читаешь песни Вайделоты²!» [5, с. 128].

Це прагнення побачити безконечність, красу, симетрію і гармонію в природі й у людині, зрозуміти, чому так жахливо порушується ця гармонія в людському житті, орієнтація на ті зразки гармонії і краси, які він відкрив завдяки мистецтву, і є головним мотивом творчості Шевченка-художника.

Література

1. Величайшие люди планеты: Энциклопед. справочник / Худож.-оформитель Л. Д. Киркач-Осипова. – Харьков: Фолио, 2008. – 799 с.

² **Вайделота** – жрець Криве-Кривейтіса в культурі Перкунаса у литовців; йдеться про уривки з творів А. Міцкевича.

2. Лобановський Б. Б. Українське мистецтво другої половини XIX – початку XX с. / Б. Б. Лобановський, П. І. Говдя. – К., 1989. – 206 с.
3. Сарбей В. Г. Національне відродження України / В. Г. Сарбей. – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с.
4. Степовик Д. Віднайдені твори мистецької класики // Образотворче мистецтво. – 1992. – № 4. – С. 2-5.
5. Шевченко Т. Повне зібрання творів: У 10 т. – К., 1957. – Т. 6. – 580 с.

ВИНИКНЕННЯ ПЕРШИХ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 80 - Х РОКІВ ХХ СТ. ТА ЇХ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Жеведь Іван – аспірант кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Національне відродження в Україні на своєму початковому етапі знаходилося під контролем КПУ. Це був час появи та активного розвитку неформальних груп, об'єднань та організацій. Політологія досить часто нехтує увагою до них, віддаючи перевагу становленню виключно політизованих неформальних об'єднань, груп, гуртків, організацій тощо. Вже у грудні 1985 р. В.Івашко, який на той час обіймав посаду секретаря Харківського обкому КПУ, відзначав зростання активності неформалів [1]. З 1986 ж року можна говорити про те, що неформальний рух набуває масового характеру. Ґрунтом для створення їх слугував широкий спектр інтересів і потреб – музика, політика, екологія тощо. У них було кілька основних спільних рис, серед яких можна відзначити наступні: стихійний процес формування; розбудова неформальних структур „знизу” під впливом народної ініціативи; об'єднання громадян на основі спільних інтересів та особистих стосунків; відсутність на початковому етапі чіткої регламентації діяльності; обрання, а не призначення лідера на ґрунті визнання його авторитету та компетентності у даному виді діяльності; консолідація носіїв демократичних засад. В умовах демократизації суспільно-політичного життя, кількість неформальних об'єднань збільшувалася з астрономічною швидкістю. Якщо у 1987 р. їх кількість становила близько 20 тис.[1], то в червні 1989 р. – понад 47 тис. З них:

суспільно–політичних – 6957, культурно–історичних – 1460, екологічних – 1946 [2].

Серед масиву неформальних об'єднань в республіці починають помітно виділятися Товариство української мови ім. Т. Шевченка, історико-просвітницьке товариство „Меморіал”, екологічне громадське об'єднання „Зелений світ” та інші. Всі вони пройшли фази ідейного та організаційного становлення у ході розгортання процесу суспільної дискусії з трьох ключових проблем української історії другої половини 80-х років ХХ століття, а саме: ліквідація „білих плям” історії; відновлення прав української мови та надання їй державного статусу; проблеми екологічної безпеки. На думку партійних аналітиків, ці теми використовувалися „лише як привід прикриття політичних спекуляцій, для вишукування виходу на масову аудиторію” [1].

Отож, найбільш вагомою питомою частиною спектру неформальних об'єднань в республіці були суспільно-політичні, культурно-історичні та екологічні громадські формування. Причому, складаючи понад п'яту частину неформальних організацій, представники цих спрямувань поставили в основу своєї діяльності не втечу від реалій суспільства, як значна частина неформалів, а активну взаємодію з ним. Варто наголосити, що вже з цього часу за діяльністю неформальних організацій чітко простежувалися чийсь “диригентські” руки. Вони ставали дедалі вагомим інструментом в політичній грі більш досвідчених людей, були явищем яскравим, але, за деяким виключенням, не самостійним. Але, як би та не було, енергійна робота з вирішення життєво важливих суспільних питань, надала нових імпульсів формуванню, нових об'єднань.

Важливим фактором для створення неформальних громадських об'єднань мав вплив екологічного руху, який виник після аварії на Чорнобильській АЕС та створення суспільно–політичних та культурно–історичних, що ставили на меті відродження національної свідомості, визначення ролі української мови як державної та відродження історико-культурної спадщини України. Висунення альтернативних офіційним лідерів, проектів та програм, дозволили їм відіграти значну роль у процесі національного відродження України.

Література

1. ЦДАГО України, ф. 1.
2. Бойко О.Д. Предтеча Руху: неформальні організації як фактор громадсько-політичного життя України в період перебудови / О. Д. Бойко // Людина і політика. – 2001. – Вип. 1 (13). – С. 44.

ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ У СІЧНІ-КВІТНІ 1919 Р.

(за матеріалами державних архівів Естонії)

Золотар Степан – магістрант кафедри правознавства
Східноукраїнського національного університету імені
Володимира Даля

Історія Української Народної Республіки є достатньо маловивченим у наш час періодом історії нашої держави, навіть попри те, що нині їй приділяється значна увага науковців. На нашу думку, одним з факторів цього явища є те, що більшість науковців спираються на матеріали українських державних архівів, не зважаючи на значний пласт інформації, що міститься у архівних установах інших країн. Найбільша кількість інформації відносно України цього періоду, що міститься у зарубіжних архівах, стосується міжнародних відносин УНР з іншими країнами, представництва республіки на міжнародній арені.

Участь УНР у Паризькій мирній конференції могла призвести до того, що українці отримали б свою національну державу, як фіни, естонці, поляки, ще майже століття тому. Вітчизняна наука майже не привертає уваги до цієї конференції у вищезазначеному аспекті, проте, у Державних Архівах Естонії міститься достатньо інформації для аналізу діяльності **Делегації Української Республіки у Парижі** (офіційна назва, що використовувалася у діловодстві).

В контексті буремних подій, що нині розвиваються на території України, зважаючи на сплеск інтересу до згаданої теми, дослідження української державності початку ХХ ст. є, на нашу думку, доволі актуальним.

Як відомо, сучасна держава не може функціонувати без міжнародного визнання та взаємодії з країнами та організаціями. А для цього вона повинна мати дипломатичний корпус – послів, дипломатів, консулів тощо. Саме цей аспект – дипломатія УНР є об'єктом поданого дослідження.

Предметом дослідження є діяльність делегації Української Народної Республіки на Паризькій мирній конференції. Дослідження цієї теми допоможе проаналізувати тогочасний дипломатичний процес, провести певні аналогії з сучасністю та запобігти помилок, які на початку минулого сторіччя призвели до втрати української державності більш, ніж на 70 років.

Задля цього ми використали матеріали, що містяться у Державних Архівах Естонії (Eesti Riigiarhiiv, далі – ERA). Архівні матеріали проаналізовані нами паралельно з відповідною історіографією, що містить інформацію про досліджуваний період.

Паризьку мирну конференцію було скликано державами-переможницями Першої світової війни для розв'язання питань, що постали над післявоєнним світом. Найбільший вплив на рішення конференції мала «рада трьох» – США, Великої Британії та Франції. Іноді до їх роботи залучалася Італія, утворюючи, відповідно, «раду чотирьох».

Конференцією було розроблено проекти мирних угод з державами, що зазнали поразки у Першій світовій війні (Німеччиною, Австрією, Болгарією, Угорщиною та Османською імперією) та закладено основу Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Також на конференції був затверджений Статут Ліги Націй – міжнародної організації, створеної з метою підтримання та забезпечення миру і безпеки у світі. Делегація Української Народної Республіки у Парижі представляла інтереси новоствореної республіки на мирній конференції. Станом на початок конференції її очолював тодішній міністр шляхів сполучення УНР Григорій Сидоренко. Власне, УНР тоді входила до групи країн, що знаходилися у процесі державотворення. Зокрема, в цю групу також входили Естонія, Латвія, Литва, Грузія тощо.

У нашому дослідженні ми намагалися дослідити взаємодію УНР з цими державами, а також з «великими державами» через призму документів, що містяться у ERA.

По-перше, були надіслані ноты, адресовані Президентові Конференції від 10 та 12 лютого 1919 р. [1, арк. 2-11]. Їх копії окремо були надіслані прем'єр-міністрам Великої Британії Девіду Ллойд Джорджу, бо той, як зазначають М. Литвин та К. Науменко, був найбільш прихильний до України з усіх «великих держав» [2, С. 212], тому делегація УНР всіляко привертала його увагу до вирішення своїх питань.

Отже, у згаданих нотах, голова делегації Григорій Сидоренко просить повідомити конференції таку ноту:

«Уряд України просить Мирну конференцію про його визнання, як такого, що вже існує у суверенній та незалежній державі, створеній волею народу... Український уряд з'єднав населені українцями землі, що раніше входили до Росії та Австро-Угорщини... Якщо 45-мільйонний український народ буде позбавлений представництва та

права голосу на цій конференції, то можна казати, що конференція ніколи не прийме остаточного рішення».

На жаль, ми маємо тільки вихідні документи та не можемо проаналізувати, як на вказані ноти реагували на пленарних засіданнях конференції та у дипломатичному листуванні представники інших країн. Проте, з інших документів, можна зробити висновок, що з перших днів Паризької конференції, делегації України, Литви, Латвії та Естонії дійшли спільного бачення своїх цілей на конференції, та делегували представникам кожної з держав говорити від імені всіх чотирьох республік. Про це, зокрема, свідчить лист представника Естонії Антса Пійпа до прем'єр-міністра Великої Британії Девіда Ллойд Джорджа, датований 2 квітня 1919 р, у якому він, від імені всіх чотирьох республік, заявляє про прагнення народів цих країн до незалежності та важливості їх участі у мирній конференції [3, арк. 1]. Також, із подібними листами делегації звертались до Президента Конференції протягом 2-19 квітня [3, арк. 2-5].

Після цього, 19 квітня 1919 р. між представниками новостворених республік – України, Латвії, Литви, Естонії та Грузії – був укладений протокол, у якому було окремо обумовлено, що, за відсутності представника будь-якої з країн на засіданнях конференції, інша має право представляти її. Декларувалось, що спільною метою республік було встановлення миру на території Східної Європи та здобуття незалежності згаданими державами [3, арк. 6-8, 10-11].

Можемо побачити, що, як і зараз, балтійські країни, що мали сильніші позиції на міжнародній арені у наслідок послідовної позиції їх урядів на етапі раннього становлення балтійських держав, всіляко допомагали та сприяли українському народові здобути незалежність та встановити мир на території Східної Європи та Української Республіки зокрема.

Пізніше, 17 червня 1919 року між країнами, що склали раніше Російську імперію – як вже згаданими раніше Естонією, Латвією та Грузією, так і з іншими: Білоруссю, Азербайджаном і Північнокавказькою Республікою – та Україною було проголошено декларацію, у якій зазначалося таке:

«Республіки: Азербайджану, Естонії, Грузії, Латвії, Північного Кавказу, Білої Русі та України, створені волею своїх народів ... звертаються до Мирної конференції та Великих держав із проханням визнати їх такими, що можуть здійснювати незалежну політику» [4].

Аналізуючи конституції цих республік, зокрема українську, прийняту 28 квітня 1918 р., яка, на жаль, не набула чинності, можемо також констатувати, що нинішні європейські цінності були запроваджені країнами, що звільнилися від російського диктату та прагнули розвитку. Зокрема, згаданою конституцією УНР вперше в світі було запроваджене загальне виборче право [5].

Таким чином, можемо із впевненістю зазначати, що новостворені демократичні республіки, які раніше склали східні та південно-східні території Росії, згуртувалися та об'єдналися у своєму прагненні до незалежності, звільненні поневолених раніше народів, надання їм прав і свобод вільних людей.

На початковому етапі конференції, Україна змогла знайти партнерів, виробити з ними спільну «дорожню карту» та домовитися про взаємне представництво на конференції. Але, на нашу думку, слабкою стороною української делегації, було те, що її очолював не кадровий дипломат, а міністр шляхів сполучення. Хоча набутий досвід пізніше дозволив панові Сидоренку стати послом Української республіки у Австрії.

Попри слабкі позиції на старті – протидія польської делегації, загальна нестабільність у самій Україні (конференцію було зібрано лише через місяць після встановлення Директорії в Україні, яка ще повністю не легітимізувала себе в очах українського народу), відсутність союзників як таких, українська делегація протягом трьох місяців змогла стати частиною, умовно кажучи, балтійсько-чорноморської коаліції, залучити на свою сторону Велику Британію, та мати у подальшому непогані перспективи розвитку.

Аналогічні процеси ми мали змогу споглядати наприкінці ХХ ст., коли Союз РСР, та, відповідно, Організація Варшавського договору розпалися та всі держави, що знаходилися під авторитарною владою Кремля, мали змогу стати на демократичний шлях розвитку. Балтійські країни та країни Центральної Європи, за підтримки Європейського Союзу та США, швидко пройшли перехідний період, відмовились від нав'язаного їм радянського минулого та стали повноцінною частиною євроатлантичної спільноти. На жаль, Україна, через низку чинників, вчасно не провела декомунізаційні та деколонізаційні процеси у своїй зовнішній та внутрішній політиці, довгий час орієнтуючись на Росію та знаходячись у її зоні впливу.

Проте, події зими 2013 – весни 2014 рр. показали всьому світові, що Україна, як і майже 100 років тому, розділяє європейські цінності та здатна за них боротися навіть у кровопролитній війні.

Але, все ж, слід визнати, що дипломатія не завжди має вирішальну роль. Через громадянську війну, жодне з утворень, що претендували на статут Всеросійського уряду, не було запрошене на конференцію. Більшовицький уряд вважався тимчасовим, тому великі держави не збиралися його визнавати. На жаль, протягом наступних років, всі вищезазначені країни, які діяли спільним дипломатичним фронтом, ввійшли до складу Радянської імперії.

У подальшому ми плануємо більш детально дослідити стан справ в Україні та у Східній Європі загалом наприкінці Паризької конференції та протягом 1920 р., для чого маємо на меті продовжити співпрацю із зарубіжними архівними установами та провадити аналіз більшої кількості різноманітних джерел.

Сподіваємося, що набутий у 1917-1919 рр. досвід державотворення допоможе сучасній українській державі не повторити тодішніх помилок, заручитися підтримкою світової спільноти та стати достойним її членом.

Визнання УНР складовою частиною історії української державності та відмова від правонаступництва УРСР, за прикладом сучасної Грузії, конституція якої спирається на основні принципи конституції Грузії 1921 р. [6], на нашу думку, може стати міцним фундаментом для розвитку української національної ідентичності – вільної, сильної та демократичної України.

Література

1. ERA. – Ф. 1619. – Оп. 1. – Спр. 20.
2. Історія ЗУНР [Текст] / М. Литвин, К. Науменко. – Львів: Інститут українознавства НАНУ, 1995. – 368 с.
3. ERA. – Ф. 1619. – Оп. 1. – Спр. 22.
4. Національний Архів Грузії. – Ф. 1864 – Оп. 2. – Спр. 114. – Арк. 58.
5. Стежками українського конституціоналізму: до 18-ої річниці Конституції України / С. Золотар // Надсегурська Україна. – 2014. – №5. – С. 29-30.
6. Georgia's Constitution of 1995 with Amendments through 2013 [Electronic resource] // Access mode: https://www.constituteproject.org/constitution/Georgia_2013. – Title from the screen.

РОЗВИТОК ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ У РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ (друга половина XIX – поч. XX ст.)

Зуйок Марія - кафедра екології та безпеки життєдіяльності на залізничному транспорті Київського інституту залізничного транспорту Державного університету інфраструктури та технологій МОН України

Сьогодні неможливо представити Україну без розгалуженої мережі залізниць, що з'єднують найвіддаленіші її регіони. Залізничний транспорт є одним і найважливіших видів шляхів сполучення. Залізниці, які виникли в середині XIX ст., зробили величезний вплив на економічний розвиток держави, завдяки їх появі помітно зросли товаро- і пасажиропотоки, отримали потужний поштовх до розвитку такі галузі промисловості, як металургійна, машинобудівна, з'явилися нові сучасні професії. Початок залізничного будівництва в царській Росії став не лише найважливішим чинником розвитку промисловості, але і щонайпотужнішим стимулятором для активізації внутрішньої і зовнішньої торгівлі, послужив основою створення багатьох акціонерних товариств, а також ринку цінних паперів.

У XIX ст. найгострішою в Російській імперії стає проблема транспортного сполучення, пов'язана передусім з необхідністю з'єднання столиці з околицями країни. Територіальні, кліматичні, стратегічні особливості Російської імперії вимагали швидкого розвитку залізничної справи. Досить плідно, поєднавши приватні і державні інтереси, в найкоротші терміни вдалося, хоча і не без труднощів, створити розгалужену мережу залізниць в Росії, в тому числі і на теренах сучасної України. Роль петербурзьких підприємців виявилася в цьому відношенні надзвичайно велика і в об'єктивному, і суб'єктивному плані. В процесі роботи вдалося виявити спрямовуючу роль урядової політики в створенні розгалуженої мережі залізниць у Російській імперії. На перших порах держава ініціювала будівництво залізничних ліній. У 1850–1870-х рр. уряд всіляко заохочував, причому не лише шляхом надання пільг і фінансових субсидій, але і за допомогою підтримки вітчизняної промисловості, розвиток залізничного транспорту. Тим самим була продемонстрована першочерговість залізниць в справі господарського оновлення Російської імперії.

Перші спроби залізничного будівництва були зроблені в Росії ще у кінці другої чверті XIX ст., але вони не привели до відчутних результатів для економічного розвитку країни. І тільки досвід з'єднання залізничними коліями двох столиць приніс свої перші плоди. У 1851 р. вводиться в експлуатацію одна з кращих у світі двоколійна залізниця Санкт-Петербург – Москва. Надалі вона справила великий вплив на розвиток російської промисловості і торгівлі, стала полігоном для технічних і технологічних новацій. Відсутність обігових коштів у російської буржуазії змусили державу звернутися до зовнішніх і внутрішніх позик.

Відкриття Петербурзько-Московської залізничної магістралі стало початком створення вітчизняної залізничної мережі, яка відразу отримала загальнодержавне значення. В той же час на початковому, або навіть швидше підготовчому етапі залізничного будівництва, уряд дотримувався дозвільної політики втручаючись в процес тільки за необхідності. Події Кримської війни змусили російський уряд активізувати будівництво залізниць. З кінця 1850-х рр. уряд переходить до політики заохочення частки залізничного будівництва (подібна політика продовжиться до кінця 1870-х рр.). На цьому етапі, в 1857 р., було організовано велике акціонерне товариство – Головне товариство російських залізниць, статутний капітал якого склав 275 млн. рублів. Залізничні лінії, що зводилися Товариством, повинні були зв'язати основні землеробські райони Росії з Петербургом, Москвою, Варшавою, Києвом, Донбасом, а так само з узбережжям Балтійського і Чорного морів. І хоча компанія не виправдовувала повною мірою покладених на неї надій, уряд всіляко заохочував її діяльність і надалі.

У зв'язку з браком коштів, держава звернулася до політики передачі побудованих раніше за казенний рахунок залізничних ліній у приватне управління. Так, за іменним указом Сенату 1 липня 1868 р. Головне товариство російських залізниць отримало від уряду в оренду казенну Миколаївську залізницю з гілками, Александровським механічним заводом у Санкт-Петербурзі, вагонними майстернями та іншими спорудами. Функціонування Головного товариства було найяскравішим, але далеко не єдиним прикладом суперечливої діяльності залізничних акціонерних товариств в 50-х–70-х рр. XIX століття. У міру зростання потреби в залізничних лініях, уряд проводив не просто заохочувальну, а навіть швидше максимально привабливу політику в цілях швидкого розвитку залізничної мережі. При цьому дарувалася маса пільг - урядові гарантії на капітал і цінні папери товариств, виплати дивідендів і покриття витрат незалежно від реальних результатів фінансової діяльності Товариства – фактично повна

відсутність контролю за якістю будівництва, безпекою руху і тарифами при перевезеннях. Держава надаючи акціонерним товариствам право будівництва залізниць гарантувало їм певний відсоток доходу, беручи в той же час на себе можливі збитки. В цілому, заходи, що робилися владою, вели до того, що російські підприємці, що петербурзькі (які передусім мешкали в північній столиці і розміщували тут свої підприємства і правління залізничних компаній, що належали їм), все активніше стали включатися у зведення транспортних магістралей: в 1856–1865 рр. було організовано 12 акціонерних товариств з капіталом 200,4 млн. крб., а за п'ятиріччя 1866–1870 рр. – 35 акціонерних товариств з капіталом 586,3 млн.рублів. Понад 80% капіталів усіх акціонерних товариств в цей період було спрямовано на будівництво залізниць. Особливу роль в становленні і розвитку приватного залізничного будівництва зіграв створений в 1867 р. спеціальний мільярдний «Залізничний фонд» для цілеспрямованого фінансування залізничного будівництва, він був формально відособлений від державного бюджету. Його первинним джерелом послужили, окрім іншого, засоби виручені від продажу Аляски США. Із засобів фонду оплачувалися замовлення закордонним і російським підприємствам за рейки і рухомий склад. Крім того, на перших порах при будівництві залізниць активно враховувався, стосовно місцевих умов, зарубіжний досвід. Окремі лінії будувалися акціонерними компаніями, але основна частина залізниць споруджувалися безпосередньо державою або за її активної підтримки. Особливу роль, нерідко негативну, грав в розвитку залізничної справи в Росії людський чинник. Літературні дані свідчать, що деякі підприємці піклувалися більшою частиною про свій прибуток і у меншій мірі – про якість виконання робіт. Кількість зловживань була у край велика – це і закупівля дешевих і неякісних рейок і шпал, і будівництво тільки однієї колії, і введення власних тарифів на перевезення по тій або іншій лінії, і порушення правил експлуатації, у тому числі перевищення швидкісних режимів. Недобросовісне виконання робіт оберталося крахами поїздів (у тому числі з царською сім'єю), людськими жертвами, багатомільйонними збитками, і, одночасно, до колосального збагачення окремих осіб.

Практика залізничної справи показала, що побудовані приватними товариствами залізничні гілки виявилися менш підготовленими до експлуатації, ніж державні. Ще одним негативним чинником стала неузгодженість у діях компаній, що призводила до будівництва паралельних ліній (наприклад. Балтійська і Варшавська ділянки, що сполучали Петербург і Гатчину). Схожа ситуація була і в Москві: поруч, наприклад розташувалися дві технічні станції Ризької і

Савеловської лінії. Тим не менше, уряд послідовно продовжував підтримувати частку залізничного будівництва, одночасно передаючи усі раніше побудовані казенні дороги в руки акціонерних товариств. В результаті подібної політики впродовж восьми років (1871–1878 рр.) залізниця в Росії залишалася виключно приватними. За ці роки залізнична мережа розширилася трохи, а борги казни зросли в 5 разів (з 100 млн. до 515 млн. рублів). Держава щорічно виділяла по 50 млн. крб. на виплату відсотків і сум погашення по позиках. Майже увесь дефіцит бюджету впродовж більш ніж 20 років (1857-1878 рр.) був викликаний підтримкою приватних залізничних товариств. Після 1878 р., оцінивши в роки російської турецької війни неспроможність російської залізничної мережі влада знову була вимушена зайнятися питанням залізничного будівництва. Послідував викуп частини залізниць, були списані борги на сотні мільйонів рублів.

У 1880-х роках уряд Російської імперії міняє свій курс. В результаті тривалої боротьби між провідними міністерствами приймається нова лінія поведінки, що характеризується посиленням контролю за підприємцями при одночасному використанні «змішаного», спільно з приватними особами, управління залізничним господарством. У 1881 р. проводиться рішення про те, щоб на якийсь час відмовитися від частки залізничного будівництва, обмежитися витратами на підтримку існуючих ліній і повернути казенний спосіб спорудження залізниць. Одночасно в урядових кругах формується розуміння необхідності створення залізничного законодавства.

Ще в царювання Олександра II були розпочаті реформи щодо посилення контролю в різних сферах економічного життя країни, але тільки в червні 1885 р. Олександр III затвердив рішення Комітету міністрів про використання «Загального статуту російських залізниць».

У 1882 р. засновується Управління казенних залізниць, яке очолило будівництво нових ліній, а Департамент залізниць став відати питаннями їх експлуатації. У 1892 р. замість Технічної ради був утворена Інженерна рада Міністерства шляхів сполучення, в компетенцію якої входили основні проблеми проектування будівництва, експлуатації залізниць і гідротехнічних споруд. Склад Ради був настільки представницьким, що його рішення являлися обов'язковими для керівництва Міністерства шляхів сполучення. Під контроль держави були узяті найважливіші галузі промисловості і приватні рейкові колії, особливо стратегічного значення, а також ті, які числилися в якості великих боржників і порушників правил експлуатації. Цей період, який традиційно називається в історіографії контрреформами Олександра III, насправді був продовженням політики Олександра II, початої міністром

фінансів А. А. Абазою і продовжений М. Х. Бунге, І. О. Вишнеградським і С. Ю. Вітте. В період державної діяльності С. Ю. Вітте на посту Міністра фінансів починається будівництво найбільшої російської залізниці – Транссибірської магістралі, що явила собою приклад нового етапу казенного залізничного будівництва. У 1891 р. сталася урочиста закладка, і почалося складне будівництво, а вже в 1902 р. зведення колії було завершено. У 1904 р. залізниця була ведена в експлуатацію. Складний відрізок – Кругобайкальський – увійшов до ладу в 1905 р., тут було прокладено 39 тунелів. Сам факт будівництва подібної магістралі свідчив про те, що в Росії сформувалося колійне господарство, про накопичений досвід залізничного будівництва у повному організованій вітчизняній промисловості. Фактично за 10 років була побудована найпротяжніша у світі магістраль (від Челябінська до Владивостока майже 8 тис. кілометрів). Шлях від Москви до Владивостока став займати всього 15 днів, замість колишніх 3 місяців. Транссибірська магістраль зробила величезний вплив на розвиток Сибіру і Далекого Сходу, активізувала міжнародні зв'язки Російської імперії. Реформи, що проводяться урядом, в промисловому і банківському законодавстві, укрупнення акціонерних компаній і посилення державного контролю за якістю вироблюваних товарів і послуг супроводжувалися вливанням в російську економіку значних іноземних інвестицій. На цьому фоні зміцнювалися позиції петербурзьких ділових кіл у сфері будівництва великих промислових підприємств, що забезпечували залізничне будівництво необхідними виробами технічного і технологічного призначення. Петербурзькі підприємці в якості приватних осіб і власників фірм найактивнішим чином освоювали транспортну галузь, що приносила їм колосальні прибутки.

ІСТОРІЯ В ЖИТТІ ОСОБИСТОСТІ

Кубкіна Аліна – студентка 2 курсу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
Науковий керівник: Сапицька Олена Михайлівна - к.і.н., доц., доцент кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Питання типу „Хто є творцем історії?“, „Яка роль конкретної особистості або колективу в історії?“, вже давно хвилюють багатьох філософів, істориків, та і людей взагалі. Це не даремно, адже це є і важливим світоглядним питанням. І його вирішення має для людини немале значення. Справді – історія створює особистість або ж особистість пише історію? Що первинне? Спробуємо розглянути цю тему з різних точок зору.

Людське суспільство - це вища ступінь організації живих систем. Суспільство виступає для особистості одночасно як сукупність всіх соціальних умов її життя і як результат розвитку всіх первинних колективів. Первинний колектив - це суспільство в мініатюрі, саме тут відбувається безпосередня взаємодія особистості і суспільства. Колектив не є щось безлике, суцільне і однорідне. Він в даному відношенні являє собою з'єднання різних неповторних індивідуальностей. І в ньому особистість не тоне, не розчиняється, а виявляється і самостверджується. Виконуючи ту чи іншу суспільну функцію, кожна людина грає і свою індивідуально-неповторну роль.

З виникненням рабовласницької і феодальної формацій, античної та середньовічної культур виникає і новий тип відносин індивіда і суспільства. За окремим індивідом визнається вже певна самостійність дій і відповідно передбачалася здатність індивіда відповідати за свої дії. Тут уже йшов бурхливий процес становлення особистості. Однак особистість епохи античності різко відрізнялася від особистості феодального суспільства: вони жили в різних типах культур. Античне суспільство - це суспільство язичницьке. Сама людина і взагалі весь соціум сприймалися за образом і подобою космосу, звідки і розуміння предзаданності долі людини.

В епоху Відродження дуже гостро була усвідомлена свобода людини, автономія для бога була усвідомлена як автономія для самої людини: відтепер людина розпорядник своєї власної долі, наділений свободою вибору. Свобода вибору означає для нього своєрідну

космічну незакріпленого, самостійність творчого самовизначення. Людина відчула себе паном світу. В епоху Просвітництва розум зайняв панівну позицію: все піддавалося сумніву і критиці. Це означало значну раціоналізацію всіх сторін суспільного життя, але, крім іншого, означало бурхливий розквіт науки.

У процесі роздумів над історичними подіями завжди виникає питання про роль історичних діячів: як вплинула певна особистість на вибір тієї чи іншої альтернативи розвитку? Чи змінив хід історії результат її діяльності і наскільки? Чи було неминучим така зміна чи ні?

Інтерес до проблеми ролі особистості багато в чому залежить від положення філософії і теорії історії в системі знання, а також від характеру самої епохи. Природно, що у спокійні часи він знижується, а в буремні - зростає. Так, у першій половині ХХ ст. проблема ролі особистості була дуже актуальною, оскільки виявилось - на перший погляд несподівано, - що вплили нібито нізвідки діячі здатні «перевернути» не тільки свої країни, а й весь світ, а також і весь устрій життя.

Історія Другої Світової війни зберігає в собі безліч прикладів безмежного героїзму, відваги і самопожертви. Тобто, ми можемо сказати, що саме особистості творили історію. З іншого боку, обставини були такі, що у багатьох людей не було вибору – якби вони не вчинили те, що наступні покоління назвуть подвигом, їм не вдалося б вижити – у наявності сотворіння героя історією. Одне безсумнівно: роль особистості в історії дуже висока, якою б не була насправді їх зв'язок.

Існує приказка: «історія натовпу не пам'ятає». Вона говорить нам про те, що помітний слід в історії здатна залишити саме особистість, а не безлика маса. Справді, хто зараз здатний перерахувати за іменами людей, які штурмували Зимовий палац? Їх роль була вельми і вельми неоднозначна, але досить важлива.

Незважаючи на це, в історії вони залишилися саме як натовп, тоді як імена тих особистостей, які надихнули їх на цю дію, знає практично кожен. Цікавий той факт, що доля великих особистостей часто трагічна. Згадаймо Моцарта, Пушкіна, Коперника. Їх доля тісно пов'язана з тими умовами, за яких вони жили і творили. Важливість історичних обставин у долі людини неможливо переоцінити. І чим більше стресовими, екстремальними, є ці обставини, тим більший вплив вони чинять на долю людини, на формування його особистості.

Доля людини в історичних обставинах, звичайно ж, залежить в тому числі і від самої людини, від його характеру, устремлень і іншого. Однак не будемо забувати, що на формування у людини особистісних

якостей впливають, у тому числі зовнішні умови, в число яких входять і історичні обставини. Адже будь-яка людина, перш ніж розвинутися в повноцінну особистість, проходить етапи дитинства, дитинства, юності.

Можна продовжувати всі ці тези, адже вони залишаються в нашій свідомості і впливають на наші дослідження та інтерпретації. Ми аналізуємо людину, ми вивчаємо її біографію, ми говоримо про якість в аспектах її діяльності, але, як правило, розуміння та укладенням це майже не закінчується. Який загальний історичний вплив, конкретний історичний вплив на суспільство, на державу, на територію, на культурні процеси ця фігура справила? Не завжди такий висновок є завершальним для цієї проблеми. І кому ж ми залишаємо зробити ці висновки? Ці питання на жаль залишаються відкритими.

Ще в середині ХХ ст. виникли нові напрямки знання, які вже переростають в науки. Такі, наприклад, як історична психологія, психоісторія, мікроісторія тощо. Це дозволяє більш широко розглянути персону.

Розгляд проблеми роль особистості в історії вимагає спочатку визначити саме поняття "особистість" в його соціологічному аспекті і проаналізувати сучасні трактування питання, як співвідносяться між собою особистість і суспільство.

Підбивши підсумок, ми можемо сказати, що історія і особистість, а також доля людини нерозривно пов'язані і впливають один на одного взаємно. Говорити про односторонній вплив буде не зовсім вірно, адже, наприклад, важко уявити собі людину, яка б жила і розвивалася в якомусь вакуумі.

Тобто, звичайно, жити вона буде, але от чи буде розвиватися? Життя – це рух вперед, це подолання перешкод. Саме подолання перешкод дозволяє людині розвиватися як особистості і тим самим штовхати історію людства в перед. А процес руху історії вперед і є розвиток і вплив особистості на розвиток історії як науки та і взагалі історичного процесу. І в кінцевому підсумку, саме особистісні якості людини багато в чому визначають його долю.

Л і т е р а т у р а

1. Бациев С. М. Історико-соціологічний трактат Ібн Халдуна «Мукаддіма». М. : Наука, 1965.
2. Віппер Р. Громадський рух і історичні теорії XVIII і XIXвв. у зв'язку з громадським рухом на Заході. 2-е вид. М. : Типолітографія Т-ва І. Н. Кушнар'єв і К., 1908.
3. Грановський Т. Н. Лекції з історії середньовіччя. М. : Наука, 1987.
4. Гриненко Г.В. История философии: Учебник. – М.: Юрайт-Издат, 2004. – 688с.
5. Про роль особистості в історії. Вісник РАН 78 (1): 42-47, 2008.

ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З ПІВДЕННОЮ КОРЕЄЮ

Мосяж Владислав - студент групи МВ-17д Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля

Науковий керівник: Фомін Андрій Володимирович - к.і.н., доц., доцент кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Взаємне зближення незалежної України і Республіки Корея було динамічним, навіть стрімким. 30 грудня 1991 року Республіка Корея визнала Україну, а вже 10 лютого 1992 року, між двома державами були встановлені дипломатичні відносини. Посольство Республіки Корея діє в Києві з листопада 1992 року, а українське в Сеулі – з жовтня 1997 року. Здавалося б - всього лише 25 років активного пізнання, зближення і взаємозбагачення. Але за історією кожного народу - корейського і українського - не одне століття, а тисячоліття розвитку, дивно схожого, різного драматичного і цілеспрямованого мотивованого в своєму прагненні до свободи і незалежності [2].

Протягом 25 років відносини між нашими країнами інтенсивно розвивалися і, після процесу становлення, на сьогоднішній день характеризуються активним співробітництвом, як на двосторонньому рівні, так і на міжнародній арені. Підтримується активний політичний діалог, розширюється торговельно-економічне співробітництво, зміцнюються культурні і гуманітарні зв'язки, взаємодія в сфері освіти і науки, створені і діють ряд інституційних механізмів співпраці, які відіграють важливу роль у розвитку українсько-корейських відносин. Про все це йшлося 10 лютого 2017 року під час урочистого прийому з нагоди 25-ї річниці встановлення дипломатичних відносин між Республікою Корея та Україною [1].

«Українсько-корейські відносини завжди характеризувалися спільними підходами до вирішення актуальних глобальних проблем, включаючи зміну клімату і боротьбу з тероризмом. Україна завжди була активним прихильником встановлення миру і процвітання на Корейському півострові. Підтримка Республікою Корея суверенітету і територіальної цілісності України також добре відома. У Кореї присутні значні досягнення в реформуванні шкільної освіти - і Україна зацікавлена в її досвіді, зокрема щодо формування нових державних стандартів», - заявила почесний гість заходу, міністр освіти і науки Лілія Гриневич [2].

У свою чергу Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Корея в Україні Лі Янг Гу в своєму вітальному слові згадав багатьох українців, які взяли участь в активному розвитку дипломатичних відносин між нашими країнами, пригадавши Президентів України Кучму Л.В. і Ющенко В.А., міністрів закордонних справ Зленко А.М., Грищенко К.І., Клімкіна П.А., голови ВР України Литвина В.М., керівників депутатської групи Верховної Ради України з міжпарламентських зв'язків з Республікою Корея - Васадзе Т.Ш. і Ларіна С.М., першого Посла України в Республіці Корея - Резника М.Б. та інших [1].

Також пан Посол згадав про найважливіші взаємних досягнення за минулі 25 років. Зокрема, в Центрі досліджень і розробок Samsung працюють понад 600 висококваліфікованих українських фахівців у сфері ІТ. Десять швидкісних поїздів Hyundai Rotem курсують між головними містами України. POSCO Daewoo став одним з головних гравців на ринку експорту українського зерна [1].

Що ж стосується співпраці в майбутні 25 років, то на думку пана Лі Янг Гу, слід дотримуватися 3 принципу: орієнтація на цінності, на глобальність і на майбутнє. Орієнтованість на цінності - це спільне процвітання, інтеграція, і більш того - миротворчість. Орієнтованість на глобальність, яка буде будуватися на двосторонньому співробітництві, буде в подальшому розширюватися на Євразійському континенті, і далі - на глобальному рівні. Орієнтованість на майбутнє означає, що обидві сторони повинні співпрацювати на основі майбутніх глобальних тенденцій - ресурси продовольства, енергетики та води, зміна клімату, і четверта індустріальна революція на основі розвитку науки і технологій, і Євразійська інтеграція [1].

«Існує приказка, що бачення без дії - це тільки мрії, а дії без бачення - це вже кошмар. Тому бачення і дії повинні йти разом. У місті української науки і техніки - Харкові - можна створити нову "силіконову долину", використовуючи досвід корейської технодолини Панг. У портовому місті Одесі можливо зробити другий Роттердам, так само, як в Кореї була створена особлива економічна зона Сондо. Львів стане одним з головних медичних хабів Європи. У київському Гідропарку можна створити другий острів Йоїдо, який стане одним з найкрасивіших островів Європи. На річці Дніпро є можливості створити центр логістики і туризму, так само як в Кореї був втілений «Проект 4-х головних річок». У сільському господарстві, промисловості майбутнього, Корея може разом з Україною розвивати шосту індустріалізацію сільського господарства, яка включає фермерство, переробку продуктів, альтернативну енергетику, біотехнології,

логістику і туризм», - поділився своїми міркуваннями Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Корея в Україні [1].

Таким чином, україно-південно-корейські відносини динамічно розвиваються, а крім того мають значні перспективи у багатьох сферах: культурній, туристичній, освітній, науковій. Багато в чому Південна Корея може слугувати прикладом для розвитку нашої країни. Адже ще 60 років тому Сеул більше нагадував село, яке не мало навіть централізованої каналізації, а сьогодні – він один з найрозвинутіших, технологічніших мегаполісів світу, як і вся Південна Корея. Особливе значення має співробітництво з такими потужними корейськими корпораціями, як Samsung, LG, Hunday та інші. Україна має можливість запропонувати Південній Кореї продукцію агропромислового [5], аерокосмічного, військово-промислового [4] комплексів. На сьогодні йде підготовка до запровадження безвізового режиму між державами та визнання водійських посвідчень.

Література

1. Вітальне слово Надзвичайного і повноважного Посла Республіки Корея в Україні Й.В. Лі Янг-Гу на честь 25-тої річниці встановлення дипломатичних відносин Республіки Корея та України 10 лютого 2017р. Політика. Право. Життя. URL: <http://www.pollawlife.com.ua/2017/02/25-10-2017.html> (дата звернення: 15.04.2018)
2. Україна – Республіка Корея: 25 років тісних та плідних взаємин. Vector News. URL: <https://www.vectornews.net/exclusive/21489-nadzvichayniy-povnovazhniy-posol-respublki-koreya-v-ukrayin.html> (дата звернення: 15.04.2018)
3. Овчаренко Максим. Україна та Південна Корея розробляють «Генеральний план» спільних інвестпроектів. Національний промисловий портал. URL: <http://uprom.info/news/ekonomika/investitsiyi/ukrayina-ta-pivdenna-koreya-rozroblyayut-generalniy-plan-spilnih-investproektiv/> (дата звернення: 15.04.2018)
4. Україна та Південна Корея обговорили перспективи військової співпраці. День. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/news/020817-ukrayina-ta-pivdenna-koreya-obgovoryly-perspektyvu-viyskovoyi-spivpraci> (дата звернення: 15.04.2018)
5. Україна та Південна Корея розвиватимуть спільні проекти в агросекторі. Agronews. URL: <https://agronews.ua/node/79696> (дата звернення: 15.04.2018).

РОЛЬ МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КУЛЬТУРНИХ ПОТРЕБ ЕТНОМЕНШИН

Пекарчук Володимир Михайлович - д.і.н., доцент, професор кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права Академії Державної пенітенціарної служби

З початку незалежності Міністерство культури України (змінювало назву: 1995-2005 рр. – Міністерство культури і мистецтв України, 2005-2010 рр. – Міністерство культури і туризму України) вирішувало питання зі створення в областях центрів національних культур, національних закладів культури і мистецтв, фольклорно-етнографічних центрів, етнографічних архівів, організовувало фольклорні експедиції.

Проводилися міжрегіональні і місцеві культурні обміни, дні культури та інші культурно-мистецькі акції. Широко висвітлювався засобами масової інформації внесок культур національних меншин у національне культурне надбання. Розповсюджувалась інформація, спрямована на популяризацію культури, історії, мови, звичаїв і традицій української нації та національних меншин України. Активізувались наукові дослідження. Проводилися науково-практичні конференції, семінари та інші тематичні заходи з питань міжкультурного діалогу в Україні та європейському культурному середовищі, національних меншин України, а також про роль національного культурного надбання в європейському культурному середовищі, сприяння співпраці представників національного культурного середовища з міжнародними культурними організаціями. Виконання заходів, передбачених цим Указом, було покладено на Кабінет Міністрів України.

У 2008 р. у рамках проведення в Україні Року міжкультурного діалогу Міністерство культури і туризму України спільно з Радою національних товариств України провели V Всеукраїнський фестиваль творчих родин національних меншин та Всеукраїнську виставку ремесел „Розмаїта дивина”. Під час фестивалю своє неповторне мистецтво представили понад 20 родинних колективів з різних областей України: танцювальний родинний колектив караїмів „Федан”, німецький дитячий родинний ансамбль „Гльок-кляйн”, гагаузький сімейний дует „Борлак”, кримськотатарський родинний колектив Абтішаєвих, румунський родинний фольклорний ансамбль „Таран куца”, народний самодіяльний молдавський ансамбль родини Лупан, циганський театр пісні і танцю „Очі чорні”. У рамках фестивалю

відбулася Всеукраїнська виставка ремесел „Розмаїта дивина”, яка порадувала киян та гостей столиці виробами майстрів – представників національних меншин з Буковини і Криму, Полісся і Слобожанщини, Закарпаття і Наддніпрянщини [1].

Міністерство спільно з Радою національних товариств України проводили всеукраїнські акції: фестиваль родинних колективів етносів України, конкур читців „Тарас Шевченко мовами національних меншин”, численні форуми національних культур, фестивалі дитячої творчості, театральні фестивалі тощо. Особлива увага приділялася виконанню програми розселення та облаштування депортованих кримських татар і осіб інших національностей, що повернулися на проживання в Україну, їх адаптації та інтеграції в українське суспільство на період до 2010 року. У рамках програми також проводилися культурно-мистецькі заходи, свята Хадирлез, Дервіза, Курбан-Байрам та ін.

Міністерство забезпечувало представництво України в роботі міждержавних, міжурядових, міжвідомчих комісій, комітетів та робочих груп. Це сприяло поглибленню відносин України з іншими країнами, уможливило розширення співробітництва в культурній сфері.

У справі захисту етнотеншин Міністерство керувалося положеннями Рамкової конвенції ООН. Важливим напрямком роботи Міністерства була гармонізація законодавства України у сфері забезпечення культурних прав етнотеншин із відповідним європейським законодавством. Проведені громадські обговорення сприяли ратифікації Україною Конвенції ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження, ухваленої 33-ю Генеральною конференцією у 2005 р.

У 2006–2010 рр. основними напрямками діяльності Міністерства культури і туризму у сфері міжнародного культурного співробітництва були: удосконалення законодавчої бази міжнародного культурного співробітництва, її гармонізація із законодавством ЄС; подальша розробка його бази; розширення участі у роботі міжнародних та міждержавних організацій; реалізація Плану дій України – ЄС, зокрема через заходи, передбачені програмою „Київська ініціатива”; посилення співпраці з міжнародними організаціями, зокрема через програми та проекти Ради Європи; максимальне залучення українського культурно-мистецького середовища до культурного життя у світовому культурному просторі, популяризація української культури у світі; збереження та розвиток етнокультурного розмаїття [2, арк. 7-8].

Ще у 1993 р. між Міністерством культури України і Міністерством культури і друку Республіки Білорусь було підписано

Угоду про співробітництво в галузі культури. Як додаток було ухвалено Протокол про співпрацю на 1995–1996 рр. Лише в 1995 р. пройшли Дні культури та мистецтв України в Республіці Білорусь, в рамках якого відбувались перемовини між офіційними делегаціями, було проведено 11 концертів, книжкову виставку з фондів Національної парламентської бібліотеки України „Землі квітучої краса”, виставку образотворчого мистецтва „П’ять століть українського живопису”, фестиваль кінофільмів [3, арк. 85].

Міністерство регулярно брало участь у міжнародних заходах, присвячених збереженню культурної спадщини етносів. У 2009 р. Україна долучилась до проекту „Реабілітація культурної спадщини історичних міст”, започаткованого Радою Європи і спрямованого на розвиток міжкультурного діалогу.

Міністерство координувало діяльність Двосторонньої українсько-словацької комісії з питань національних меншин, освіти і культури, Змішаної українсько-угорської комісії з питань забезпечення прав національних меншин та Змішаної міжурядової Українсько-Румунської комісії з питань забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин, а також стало членом Двосторонньої Українсько-Російської міждержавної комісії зі співробітництва у галузі культурно-мовних потреб національних меншин, Міжвідомчої робочої групи з питань протидії ксенофобії, міжетнічній та расовій нетерпимості.

В діяльності Міністерства культури України проблема розвитку культури етноменшин була однією з визначальних у переліку функціональних компетенцій. Левову частку зусиль у своїй роботі відомство спрямовувало на вироблення рекомендацій стосовно проведення культурних заходів, діяльності національно-культурних товариств.

Л і т е р а т у р а

1. Разом в розмаїтті: культурно-мистецькі заходи і діяльність національних товариств в рамках оголошеного 2008 року Роком міжкультурного діалогу в Україні: оглядова довідка / підгот. Т. Шлепакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua>.
2. Поточний архів Міністерства культури України – Листування № 10 (1616–1701). – Ф. – Спр.30. – Арк.7-8. (2009 р.).
3. ЦДАВО України – Листування з Адміністрацією Президента України з питань основної діяльності (03 січня – 20 жовтня 1995 р.). – Ф.5116. – Оп.19. – Спр.3302. – 235 арк.

О.І. ЗАГОРОВСЬКИЙ (1849–1919) ЯК ЮРИСТ, ФАХІВЕЦЬ З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА, ІСТОРИК ПРАВА

Пилипчук Оксана Олегівна – к. і. н., старший викладач кафедри «Філософія та історія науки і техніки» Державного університету інфраструктури та технологій МОН України, м. Київ

Відомий український вчений і педагог з Одеського національного університету імені І.І. Мечникова Б.С. Бачур у своїй статті «Забуті імена: Олександр Іванович Загоровський» постановку проблеми визначив такими словами: «Право – основа життя будь-якого народу, і починаючи з Давнього Риму, воно базувалося на досвіді поколінь, що вже відійшли, починаючи із звичаїв і традицій, а відтак і пояснення права юристами. Розвиток права – це, перш за все, наступництво у часі, яке визначається закономірностями національної правової системи, органічним зв'язком між різними етапами розвитку юриспруденції, коли незалежно від політичних змін зберігається суть права, його зміст, функції» [1, с. 8].

В контексті сказаного заслуговує ґрунтовного вивчення «інтелектуальна біографія» О.І. Загоровського – вченого-цивіліста, історика права, фахівця у сфері сімейного права. Аналіз літературних джерел засвідчує, що про О.І. Загоровського в радянські часи майже нічого не писали. Найбільше біографічних розвідок було в часи царської Росії. У працях Г.В. Шершеневича, М.С. Суворова, М.П. Чубинського, Д.І. Багалія, С.П. Покровського частково висвітлена його біографічна компонента [2-3]. Єдиний автобіографічний нарис правознавця було надруковано у «Біографічному словнику професорів та викладачів юридичного факультету імператорського Харківського університету», в якому вчений-юрист зазначив віхи й напрями своєї діяльності, зокрема перелічив свої головні наукові праці. Інформацію про О.І. Загоровського ми знайшли також у низці довідників та словників: С.О. Венгерова, Брокгауза і Єфрона, «Енциклопедії українознавства», в «Українській радянській енциклопедії» та ін. Значно більше ми дізнаємося про О.І. Загоровського з сучасних навчально-довідкових видань, які присвячені історії вітчизняної цивілістики, зокрема сімейного права. Буквально останніми роками побачили світ дві фундаментальні публікації одеських дослідників: Б.С. Бачур «Забуті імена: Олександр Іванович Загоровський» (2015) [1] та Д.Д. Буяджі «Харківський період в інтелектуальній біографії професора О.І.

Загоровського (2015) [4]. У цих публікаціях зазначається, щожиттєвий шлях цього вченого – це шлях вченого, який присвятив себе науці і вихованню майбутніх юристів, які продовжили славні традиції Одеського (Новоросійського) університету.

Олександр Іванович Загоровський народився 1 січня 1849 року у родині священника на Житомирщині (тоді вона була у складі Київської губернії). Середню освіту здобув у Радомисьькому повітовому дворянському училищі, а пізніше і в Житомирській гімназії (випуск 1867 року). У 1871 р. закінчив юридичний факультет Університету Святого Володимира у Києві та отримав ступінь кандидата права. Його випускна робота «Історія катувань в Росії» належала до сфери кримінального права. Згідно рекомендації декана юридичного факультету Київського університету професора В.О. Незабитовського, його у 1872 р. залишають на три роки професорським стипендіатом по кафедрі цивільного права – для підготовки до професорського звання. Олександр Іванович успішно витримав відведені для цього роки і вже у 1875 р. захистив дисертацію на тему «Історичний нарис позики за руським правом до кінця XVIII століття». Прочитавши дві пробні лекції («Цивільний шлюб» та «Про експропріацію»), його обирають приват-доцентом цивільного права Київського університету.

У 1876–1878 рр. О.І. Загоровський перебував у відрядженні до Німеччини та Франції з «науковою метою». Тут він активно займався цивільним правом, вивчав римське право, відвідував лекції відомих професорів (Б. Віндшейда, А. Ваха та ін.). У 1877 р. він захистив магістерську дисертацію «Незаконнонароджені за саксонським і французьким цивільними кодексами у зв'язку з принциповим вирішенням питання про незаконнонароджених взагалі». Після захисту магістерської дисертації йому було присвоєно звання магістра кафедри цивільного права. У 1878–1879 академічному році працював на цій кафедрі. В наступному, 1879 р. опублікував свою магістерську дисертацію як монографію [5]. Вже в наші часи ця монографія була перевидана у 2013 р. в Москві і виставлена в Інтернеті [6].

У 1879-1880 академічному році Олександр Іванович працював на посаді доцента кафедри цивільного судочинства і торговельного права Демидівського юридичного ліцею в м. Ярославлі.

Наступний етап в науково-педагогічній діяльності О.І. Загоровського був зв'язаний з юридичним факультетом Імператорського Харківського університету, з червня 1880 р. він займав посаду доцента кафедри цивільного права і судочинства, а з вересня 1884 р. був обраний екстраординарним професором цієї ж кафедри. У цьому ж році у Московському університеті він захистив докторську

дисертацію «Про розлучення за руським правом». Власне за цю працю у 1886 р. він отримав від Петербурзької Академії наук премію імені Уварова. У цьому ж році він був затверджений у званні ординарного професора по кафедрі цивільного права Харківського університету, а також обраний членом Київського юридичного товариства при Університеті Святого Володимира та членом Історично-філологічного товариства при Харківському університеті.

У 1892 р. за станом здоров'я О.І. Загоровський переїхав з Харкова до Одеси, де обійняв посаду ординарного професора кафедри цивільного права Новоросійського університету. Це був період творчого піднесення вченого. З під його пера тут виходить ряд чудових монографій та підручників, які стали окрасою юриспруденції і не втратили свого значення до цих пір. Так, у 1902 р. виходить найголовніша праця О.І. Загоровського – «Курс сімейного права» [7]. Даний курс став першим для юридичних факультетів університетів у сфері сімейного права і відрізнявся від усіх схожих курсів своїм енциклопедичним характером. Цікавий факт, перш ніж розглядати будь-який з інститутів сімейного права Олександр Іванович наводив короткий нарис його історії. А це дозволяло студентам простежити за зародженням і розвитком тих чи інших правових інститутів. Власне це зробило О.І. Загоровського непересічним істориком права. У другому виданні «Курсу сімейного права (1909) він значно розширив текст, особливо в тих розділах, які стосуються шлюбу і позашлюбних дітей. Для цього він використав матеріали, які він зібрав у свій час в Німеччині та Франції. Опираючись в процесі вивчення інститутів сімейного права на історичний, порівняльний та догматичний методи дослідження, О.І. Загоровський опублікував працю, яка актуальна і сьогодні.

14 травня 1904 р. О.І. Загоровський отримав звання заслуженого професора. Після 30-річної служби в якості викладача, згідно зі Статутом університету, він вже не мав права обіймати посаду ординарного професора і був переведений на позаштатну службу, зберігаючи за собою звання заслуженого професора і члена юридичного факультету[8].

Протягом 1908 р. він був деканом юридичного факультету Новоросійського університету, а у 1909 та 1910 виконував обов'язки декана[9]. Помер О.І. Загоровський 20 червня 1919 р. Похований в Одесі.

Найважливішими науковими працями О.І. Загоровського вважають:

1. Загоровский А.И. О разводе по русскому праву. Харьков: Тип. М.Ф. Зильберберга, 1984. 490 с.

2. Загоровский А.И. Очерки гражданского судопроизводства в новых административно-судебных и судебных учреждениях. Одесса: Тип. Штаба Одес. воен. Округа, 1892. 373 с.

3. Загооровский А.И. Курс семейного права. Одесса: Тип. «Экономическая», 1902. 460 с.

Література

1. Забытые имена: Александр Иванович Загоровский (к 150-летию Одесского (Новороссийского) университета // Правова держава. 2015. № 19. С. 8–12.
2. Шершеневич Г. Наука гражданского права в России. Казань, 1893. 231 с.
3. Юридический факультет Харьковского университета за первые 100 лет существования: 1805–1905 / под ред. М.П. Чубинского, Д.И. Багалия. Харьков: Печатное дело, 1908. 310 с.
4. Буяджи Д.Д. «Харківський» період в інтелектуальній біографії професора О.І. Загоровського // Теорія та історія держави і права. Філософія права. 2015. С. 44–48.
5. Загоровский А.И. Незаконнорожденные по саксонскому и французскому кодексам в связи с принципиальным решением вопроса о незаконнорожденных вообще. Киев: Университетская типография. 1879. 199 с.
6. Загоровский А.И. Незаконнорожденные по саксонскому и французскому кодексам в связи с принципиальным решением вопроса о незаконнорожденных вообще [Электронный ресурс]. Москва: Лань, 2013. 200 с.
1. 7. Загоровский А.И. Курс семейного права. Одесса: Тип. «Экономическая», 1902. 460 с.
7. Державний архів Одеської області. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 4. Спр. 1279 (Формулярний список заслуженого ординарного професора, дійсного статського радника ІНУ О.І. Загоровського).
8. Служители Фемиды: страницы истории юридического образования и науки в Императорском Новороссийском–Одесском национальном университете имени И.И. Мечникова (1865–2015 гг.) / авт. колл.: И.С. Кантафарова, Б.С. Бачур, М.А. Подрезова. Одесса: Астропринт, 2015. С. 78–79.

ПРОФЕСОР Г.Д. ДУБЕЛІР (1874–1942) ПРО ПЛАНУВАННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Пилипчук Олег Ярославич - доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри екології та безпеки життєдіяльності на залізничному транспорті Державного університету інфраструктури та технологій МОН України академік Академії наук вищої освіти України, Державний університет інфраструктури та технологій (м. Київ)

Серед проблем, над вирішенням яких багато працював професор Г.Д. Дубелір, провідне місце належить проблемі планування населених пунктів. У своїх книгах, лекціях, доповідях і записках, написаних ще до жовтневого більшовицького перевороту, Г.Д. Дубелір неодноразово звертав увагу на суттєві недоліки у справі планування і благоустрою населених пунктів царської Росії. Аналізуючи існуючі на той час прийоми планування міст він у низці опублікованих праць [1–4] наглядно і переконливо показав, до яких негативних наслідків призводить стихійний, неплановий розвиток населених пунктів. Г.Д. Дубелір особливо підкреслював першорядне значення раціональних прийомів планування міст для правильного розвитку нових районів в існуючих містах (освоєння передмість і вільних від забудови територій), розглядаючи розвиток території міст та їх передмість комплексно, у їх взаємозв'язку.

Григорій Дмитрович продемонстрував, що відсутність чітких і пов'язаних з місцевими особливостями проектів планування нових частин ряду міст Європи і США багато в чому сприяло розвитку кварталів, які склалися із тісно побудованих багатоповерхових домів із позбавленими світла і повітря дворами. Вулиці цих районів, не дивлячись на відносно прямизну і достатню ширину, не забезпечували зручності сполучення між різними частинами міста. Характеризуючи негативні наслідки стихійного розвитку населених пунктів, Г.Д. Дубелір підкреслював у своїх працях нагальну необхідність планомірної організації і благоустрою території населених пунктів і безпосередньо прилеглих до них передмість.

Г.Д. Дубелір запропонував у своїх працях ряд нових принципів (будівельного, транспортного, санітарно-гігієнічного і частково естетичного значення), які підлягали обліку при плануванні населених пунктів.

Розглядаючи план міста як «сукупність мережі вулиць і площ з кварталами між ними», Г.Д. Дубелір особливо підкреслював, що «уся ця сукупність повинна задовольняти потребам міських сполучень, потребам житла і повинна як в цілому, так і в деталях створювати якомога живописне враження». Він вважав, що одним із найбільш важливих завдань, які вирішувалися при плануванні населених пунктів, є задоволення житлових потреб населення шляхом своєчасного розвитку та освоєння території населених пунктів.

При огляді житлових потреб населених пунктів Г.Д. Дубелір керувався принципом відповідності між розмірами території, що планувалася, динамікою перспективної зміни складу і чисельності населення даного пункту і його різних градоутворюючих груп. Виявлення залежності між цими двома факторами дозволило йому з допомогою показника густини населення встановити низку техніко-економічних показників і норм, необхідних для розробки і співставлення різних систем планування і благоустрою населених пунктів. Обов'язковою умовою планувальних рішень Г.Д. Дубелір вважав використання таких систем планування вулиць і кварталів, які в найбільшій мірі відповідали б сучасним вимогам гігієни і будівельної техніки і по можливості попереджали скупченість забудови і дорожнечу житла.

Планування житлових кварталів повинно задовольняти також і спеціальним вимогам, що витікали із характеру забудови населеного пункту (розміщення житлових, громадських, заводських і інших комплексів, етажність, рід матеріалів будівель і т.п.). Велику увагу приділяв Г.Д. Дубелір питанням транспортного обґрунтування системи планування вуличної мережі. У одній із своїх статей він з цього приводу писав: «Міські вулиці, визначаючи форму і розміри розміщених між ними будівельних майданчиків, разом з цим самі по собі не є мережею міських сполучень. В цьому розумінні планування нових частин міста повинно забезпечити зручне і швидке сполучення окраїн з центром і різних частин міста між собою».

Г.Д. Дубелір пропонував здійснювати різке розмежування вулиць з метою призначення їх винятково або переважно для обслуговування транспортних потоків і на такі, що забезпечують доступ до будинків. Перші, які є як би артеріями міського руху, повинні трасуватися у відношенні напрямку і ухилів найбільш зручними для пропуску інтенсивного руху. Вулицям другої групи слід надавати таке спрямування, щоб вони залишалися збоку від транзитного міського руху, який пропускався артеріальними вулицями. Цим забезпечується спокій, зручність і чистота у житлових кварталах.

Г.Д. Дубелір неодноразово підкреслював, що як по відношенню безпеки, швидкості і зручності міських сполучень, так і з санітарно-гігієнічної точки зору надзвичайно важливий увесь масовий (і в першу чергу швидкісний) рух транспортних потоків сконцентрувати на невеличкому числі вдало розміщених артерій. Аналізуючи різні системи планування вуличних мереж, він висловив думку про те, що найбільш характерними для руху інтенсивних потоків транспорту є напрямки: до центру – по радіусу, від центру у передміссях – по продовженню цього радіуса або його розгалужень і до сусідніх районів – за діагоналями. У зв'язку з цим Г.Д. Дубелір вважав доцільним надавати плану мережі головних вулиць чітко виражений радіальний і діагональний характер, який найбільше відповідає основним потокам пішохідного пасажирського і вантажного руху.

Велику увагу Г.Д. Дубелір приділяв дослідженню і теоретичному обґрунтуванню питань, пов'язаних з вертикальним плануванням території населених пунктів, зокрема проектуванню поздовжнього і поперечного профілів вулиць. У його працях розглядалися питання взаємозв'язку вертикального планування вулиць з висотним розміщенням різних мереж і комунікацій, поєднання її з відмітками висотного планування забудованих кварталів, перетинів, примикання і розв'язки руху різних видів міського і транзитного транспорту, питання розрахунку і конструювання водопропускних споруд міського типу і т.д.

Наголошуючи на вирішальному значенні, яке має для роботи транспорту встановлення необхідної ширини вулиць та їх раціональне використання для пропуску транспортних і людських потоків, Г.Д. Дубелір, разом з тим, підкреслював необхідність забезпечення при плануванні міст санітарно-гігієнічних умов і архітектурно-естетичних вимог. Загалом, проблема планування населених пунктів у висвітленні Г.Д. Дубеліра ще чекає свого дослідження у працях істориків науки і техніки.

Література

1. Дубелір Г. Д. Городские улицы и мостовые. Киев: Тип. А.М. Пономарева, 1912. 407 с.
2. Дубелір Г. Д. Грунтовые дороги, их постройка и уход за ними. Киев: Типолитограф. Чоколова, 1914. 192 с.
3. Дубелір Г.Д. Дорожное дело. Ч. 1. Основные понятия. 2-е изд. Москва; Ленинград: Госиздат, 1928. 220 с.
4. Дубелір Г. Д. Планировка городов. Санкт-Петербург, 1910. 81 с.

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ЦЕРКОВНОЇ СТРУКТУРИ НА ТЕРЕНАХ ДОНЕЦЬКОЇ ГУБЕРНІЇ (1919 – 1921 РР.)

Рубан Микола - магістрант кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

На початку ХХ ст. парафії Бахмутського, Слов'яносербського та Маріупольського повітів належали до складу Катеринославської єпархії, й духовну опіку над ними здійснювали безпосередньо Катеринославські архіпастри, які мали титул «Катеринославський і Маріупольський» а з утворенням 1 квітня 1911 р. Таганрогського вікаріатства – почасти їхні Таганрогські вікарії. З 14 травня 1916 р. існувала Старобільська вікарна кафедра Харківської єпархії, однак, місцевий архієрей був номінальний та знаходився в Харкові. Зрештою, відсутність архієрея на місці та архаїчність структури церковного управління не у повній мірі задовольняла духовні потреби регіону, що переживав швидке адміністративне зростання.

5 лютого 1919 р. декретом Ради народних комісарів (далі – РНК) УСРР на теренах Бахмутського та Слов'яносербського повітів було утворено окрему Донецьку губернію з центром у м. Луганськ. 18 березня 1919 р. у м. Слов'янськ відбувся I губернський з'їзд Рад, на якому був обраний центральний місцевий орган влади – Донецький губернський виконком ради робітничих, селянських, красноармійських та козацьких депутатів. Головою Донецького губвиконкому став Ф.А. Сергєєв, більш відомий як «товариш Артем». Однак, вже в травні 1919 р. уся територія губернії була зайнята частинами Збройних сил півдня Росії, і лише на початку січня 1920 р. Червона Армія остаточно встановила радянську владу на теренах губернії.

15 березня 1920 р. відбулась реорганізація території Донецької губернії, до складу якої було приєднано Маріупольський, Старобільський, Таганрогський повіти та окремі землі та волості Харківської, Катеринославської губерній й Облaсті Війська Донського. Постановою РНК УСРР від 12 жовтня 1920 р. губерніальний центр було перенесено до м. Бахмут. Стрімкий адміністративний та економічний розвиток промислового регіону вимагав належного інституційного розвитку форм церковного управління в губернії. Визначенням «Про вікарних єпископів» Всеросійського помісного Собору 1917 – 1918 рр. їх повноваження було суттєво розширено, а кількість вікаріатів було збільшено [1, с. 42]. Тоді ж був прийнятий новий порядок обрання

єпископів, у яких брали участь як архієреї округу, так і клір з мирянами єпархії.

22 травня 1919 р. Рішенням Ставропольського Собору Таганрозьке вікаріатство Катеринославської єпархії було виокремлене у самостійну Ростовську єпархію, натомість у 1919 р. у складі Катеринославської єпархії була відновлена Маріупольська вікарна кафедра, яку очолив багатолітній клірик єпархії, викладач Катеринославської духовної семінарії новохіротонісаний 57-літній єпископ Андрій (Одінцов). У зв'язку з утворенням окремої Маріупольської кафедри змінився титул правлячого архієрея Катеринославської єпархії на «Катеринославський та Новомосковський». Восени 1921 р. вікарна кафедра була утворена в адміністративному центрі новоутвореної Донецької губернії – Бахмуті. 21 жовтня 1921 р. на єпископа Бахмутського був хіротонісаний обраний з'їздом духовенства та мирян Бахмутського та Слов'яносербського повітів 32-літній архімандрит Іоанікій (Соколовський) [3].

Варто зазначити, що двоє з вікарних єпископів Донецької губернії, а саме єпископ Бахмутський Іоанікій (Соколовський) та єпископ Старобільський Павло (Кратиров) були номінальними й попри свою відносну участь в релігійному житті однойменних повітів проживали відповідно в Катеринославі та Харкові. До того ж існують відомості, що з благословення патріарха Тихона єпископ Іоанікій на початку 1922 р. тимчасово виконував обов'язки очільника Катеринославської єпархії [3], й з подальших подій довкола діяльності молодого амбітного ієрарха яскраво простежується його прагнення остаточно змістити на цій посаді архієпископа Катеринославського Агапіта (Вишневського). Таким чином, з-поміж тогочасних ієрархів Донбасу лише єпископ Маріупольський Андрій (Одінцов) дійсно проживав та звершував своє служіння на місці, натомість єпископ Іоанікій, попри свою популярність на теренах краю, всіляко прагнув посісти кращу кафедру. Усе це зрештою відіграло суттєву роль у процесах інституалізації Православної Церкви на теренах Донецької губернії.

23 – 24 серпня 1922 р. у Бахмуті відбувся повітовий з'їзд духовенства та мирян, на якому було розглянуто питання щодо групи «Жива Церква». На відкритті з'їзду єпископ Бахмутський Іоанікій (Соколовський) виголосив змістовну промову, в якій суворо викривав обновленських діячів, «запрошував духовенство згуртуватися навколо нього на користь Вселенської Православної Церкви [4, с. 39 – 40]. Він зазначив, що Церква апостольська згнана й опоганена, її хочуть роз'єднати й у Москві відбувся заколот, якому слід протиставити

твердий догмат колишньої Православної Церкви. Позиція ієрарха була підтримана більшістю присутніх. На підставі цих подій єпископ Іоанікій був заарештований Донецьким Губвідділом ДПУ. Під час обшуку в нього було знайдено матеріал проти обновленського ВЦУ, однак, після попереднього слідства за підписку та обіцянку про проведення обновленських за духом реформ чекісти відпустили ієрарха на свободу [4, с. 39 – 40].

Отже, вже восени 1922 р. активними заходами радянських спецслужб було цілковито ліквідоване ієрархічне управління Катеринославської та Харківської єпархій, зважаючи на що, обновленські активісти отримали широке поле для організації мережі власних єпархіальних управлінь та перейняття вищої церковної влади на теренах східних єпархій Православної Церкви в Україні. Стосовно цього слушно навести думку дніпровського дослідника О. Бойко: «Визнане радянською владою Єпархіальне правління «ЖЦ» як вже сформований церковний орган і стало тим «притулком» для більшості православних священників. Саме притулком, бо, як свідчать документи органів влади, абсолютна більшість священників залишалася у вичікуваній позиції, Об'єктивно оцінюючи перебіг подій, вони, з одного боку, не хотіли позбутися своїх парафій у разі остаточного затвердження обновленської церковної влади, бути заарештованими або розстріляними під усілякими вигаданими приводами» [5].

Література

1. Определение о викарных епископах. 2 (15) апреля 1918 года // Собрание определений и постановлений Священного Собора Православной Российской Церкви. М., 1994. Вып. 3.184 с.
2. Лавринов В., прот. Обновленческий раскол в портретах его деятелей. М.: Обществолубителей церковной истории, 2017. 736 с.
3. ЦДАВО України. Ф. 5. Оп. 2. – Спр. 951. Арк. 374.
4. Тригуб О.П. Розкол Російської Православної Церкви в Україні (1922-39 рр.): Між Державним Політичним Управлінням та реформацією. Монографія. Миколаїв, 2009. 300 с.
5. Бойко О.В. Становлення та розвиток обновленського руху на Катеринославщині в першій половині 20-х років ХХ століття // Грані. 2003. № 6. С. 44 – 52.

ВНЕСОК Л.Д. ПРОСКУРЯКОВА В ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕФОРМАЦІЙ

*Салата Галина Володимирівна – к.і.н., директор коледжу
Київського університету культури, Київський університет
культури*

Ще в глибокій старовині, при спорудженні грандіозних монументів, храмів, пірамід будівельникам були дуже необхідні відомості про опір матеріалів, на базі яких можна було б призначати надійні розміри частин споруд. Вже єгиптянам були відомі деякі правила подібного роду. Великий внесок у розвиток будівельного мистецтва зробили греки. Вони розробили статику, в основі якої лежала механіка матеріалів. Архімед математично вивів умови рівноваги важеля, увів поняття центру тяжіння і вказав способи його відшукування. Він застосував свою теорію для конструювання різних механізмів.

У римлян будівництво набуло особливо широкого розмаху. До нашого часу збереглися деякі з римських споруд, серед яких не лише пам'ятки і храми, але і мости, дороги і фортифікаційні споруди. Про використання римлянами будівельних прийомів і правил дізнаємося з книги знаменитого архітектора епохи імператора Октавіана Августа – Марка Вітрувія. У ній наведені зведення про деякі типи споруд і будівельні матеріали, а також про підйомні механізми.

Досвід, накопичений греками і римлянами, був частково втрачений в Середні віки, але в епоху Відродження мистецтво будівництва було підняте на колишню висоту. Найбільш видатним вченим та інженером цієї епохи був Леонардо да Вінчі. Його цікавила механіка, в якій він бачив «рай для математичної науки». Леонардо користувався правилом моментів і отримував правильні рішення для завдань. Він застосовував золоте правило механіки (згодом воно виросло в принцип віртуальних переміщень) для розрахунків різних систем блоків і важелів.

Початок вивченню опору матеріалів поклав Галілей. Він уперше обґрунтував у край важливе застосування аналітичних методів розрахунку замість емпіричних правил. Галілей розглянув завдання про вигин консольної балки і ввів поняття напруги. При цьому великий вчений робить одну помилку, вважаючи, що нейтральна лінія перебуває на внутрішній поверхні деформованої балки. Він також розробляв методику проведення дослідів згідно абсолютного опору розриву.

Іншою найважливішою віхою в дослідженнях деформацій було встановлення в 1660 р. Р. Гуком їх пропорційності при розтягуванні – стискуванні діючої сили. У 1680 р. французький фізик і механік, засновник Французької АН Едм Маріотт незалежно від Гука відкрив цей закон і розповсюдив його на випадок вигину. Маріотт виправив помилку Галілея, ухваливши інший закон розподілу напруги при вигині, і помістив нульову точку в середині висоти перерізу, визнавши тим самим наявність стислих волокон. При цьому через допущену помилку він порахував, що на момент опору балки це впливу не робить. У 1702 р. П'єр Варіньйон отримав формули Галілея і Маріотта як окремі випадки своєї теорії, помістивши при цьому нейтральну лінію також на увігнутій стороні балки. Якоб Бернуллі в 1705 р., хоча і визнав наявність стислих волокон на увігнутій стороні, повторив помилку Маріотта, з роботами якого, схоже, не був знайомий. На підставі свого помилкового розрахунку він навіть вивів невірну теорему про те, що положення нейтральної лінії не робить ніякого впливу на опір вигину і завдяки своєму колосальному авторитету, тим самим затримав на ціле століття розвиток вчення про вигин.

Перше правильне рішення задачі про міцність балки при вигині дав французький військовий інженер Антуан Паран в 1713 р., проте його робота залишилася непоміченою сучасниками. Це рішення в 1729 р. підтвердив петербурзький академік Георг Бернгард Більфінгер, але і його робота на цю тему, перша робота в Росії з будівельної механіки, також пройшла непоміченою. Тільки у 1773 р., через 60 років після Парана, Шарль Огюстен Кулон, незнайомий з його роботами, повторив рішення задачі про вигин балки, але ще довго помилки продовжували повторюватися. Нарешті, остаточне і правильне рішення в 1824 р. отримав Клод-Луї Марі-Анрі Нав'є, який і опублікував його в 1826 р. Таким чином, рішення цієї задачі зайняло 188 років, у випадку якщо вважати від першої роботи Галілея, що переконливо демонструє, як складно розвивалася наука в XVII–XVIII ст.

Якщо Галілей і Маріотт досліджували міцність балки, то в 1703 р. швейцарський математик Я. Бернуллі поставив завдання про обчислення прогинів. Він застосував до дослідження пружної лінії зігнутої смуги (він називав брус смугою) числення нескінченно малих і отримав рівняння вигину стержня. При цьому, як уже згадувалося, жорсткість балки на вигин він визначав невірно.

Рівняння теорії пружності містять похідні від зміщень, тобто визначають деформації тіл. Умови спільності деформацій отримані Адемаром Жан-Клодом Барре де Сен-Венаном у 1860 р. Він запропонував напівзворотній метод рішення завдань теорії пружності і

ввів принцип відповідно до якого урівноважена система сил, прикладена до деякої частини суцільного тіла, викликає в ній напругу, що швидко убуває в міру видалення від цієї частини (принцип Сен-Венана).

Умови спільності для напруги отримані італійським математиком Еудженіо Бельтрамі в 1892 р. і в загальній формі австралійським математиком і механіком Джоном Генрі Мічеллом у 1899 р.

Важливе питання про єдність рішення задачі теорії пружності досліджене Г.Р. Кірхгофом у 1858 р, а питання про його існування пізніше, в ХХ ст. Першими застосували загальні рівняння рівноваги пружних тіл до реальних завдань Г. Ламі і Э. Клапейрон в 1827–1828 рр. У роботі «Про внутрішню рівновагу однорідних твердих тіл» вони розглянули завдання про розтягування нескінченної призми, кручення нескінченного кругового циліндра, рівновагу кулі під дією взаємного тяжіння його часток, рівновагу порожнистого кругового циліндра і кулі під дією внутрішнього і зовнішнього тиску. У 1828 р. Коші і Пуассон застосували загальні рівняння для оцінки придатності елементарної теорії вигину тонких стержнів, а в 1829 р. Коші вивів наближені формули для кручення тонких прямокутних стержнів. Ці дослідження дали поштовх для розвитку Сен-Венаном загальної теорії вигину і кручення призматичних стержнів – найбільшого практичного досягнення теорії пружності середини ХІХ ст. Його роботами відкривається епоха інженерних додатків теорії пружності.

На початку ХІХ ст. найбільш передовою в Європі була французька математична школа. Власне її представники А. Нав'є, О. Коші, Д. Пуассон, Г. Ламі і Е. Клапейрон в 20-30-і роки заклали основи теорії пружності. У 1821 р. Нав'є представив Паризькій академії наук «Мемуар про закони рівноваги і руху пружних твердих тіл», в якому були отримані рівняння рівноваги пружного тіла. Ввівши інерційні члени, Нав'є отримав також і рівняння коливань твердого тіла. Саме від цієї роботи веде свою історію механіка твердого тіла, що деформується. У наступному, 1822 р. французький математик Огюстен Луї Коші в роботі «Дослідження рівноваги і внутрішнього руху твердих тіл і рідин, пружних і непружних» розвинув загальний континуальний підхід в механіці суцільного середовища. Він, за допомогою запропонованого Л. Ейлером методу виділення елементарного об'єму і розгляду діючих на нього сил, отримав загальні рівняння рівноваги суцільного середовища в напрузі і встановив властивості взаємності напруги. В результаті ним отримані класичні рівняння динаміки ізотропного пружного тіла.

Основоположником вітчизняної школи теорії пружності є Олександр Миколайович Динник (1876–1950 рр.). Його роботи

відносяться до різних питань теорії пружності: стійкість елементів споруд, зокрема стержнів і арок постійного і змінного перерізу; стійкість і коливання плит, пластин, мембран; застосування теорії пружності до питань гірського тиску; міцність шахтних канатів та ін. Він також одним з перших займався завданнями коливань континуальних систем. О.М. Динник систематично проводив консультації з працівниками виробництва; був видатним педагогом.

Особливий внесок у розвиток означених досліджень зробив визначний вітчизняний мостобудівник Л.Д. Проскураков (1858–1926 рр.). У своїй працях [1–8]. Лавр Дмитрович Проскураков спроектував і розробив параболічні й полігональні статично визначені мостові ферми з шпренгельною ґраткою, запропонував консольні й аркові ферми для залізничних мостів.

XIX ст. позначене геніальними роботами вчених Нав'є, Коші, Пуассона, Ламе, Клайперона, Максвелла, Кельвіна, Клебша, Мора, Бетті, Кастільяно та ін. Водночас, впровадження наукових досягнень учених до вирішення практичних завдань розрахунку споруд просувалося вкрай повільно. Ось чому рядовий інженер кінця XIX ст. здійснював свої розрахунки майже тими ж примітивними методами, які застосовувалися у середині цього ж століття.

Звичайно, це твердження вимагає застережень у сенсі розуміння того, що статично-визначена проблема була майже висвітлена і вивчена. Розрахунок складних, але статично-визначених конструкцій здійснювався достатньо чітко і вірно, і тому серед плеяди вищезазначених дослідників теорії пружності, слід назвати імена Кремони, Кульмана, Ріттера, Цімермана, Вейрауха, Вінклера та ін., які сприяли прогресу цієї галузі теорії споруд. Разом з тим, широка «статично-невизначена проблема», питання динаміки в опорі матеріалів, питання стійкості споруд у цілому та їх елементів зокрема, як і низки інших, не менш важливих питань, практичного висвітлення і практичного вирішення ще не отримали.

Видатні наукові дослідження, що слугували на початку XX ст. основою для вирішення вищезазначених проблем, були здійснені саме у кінці XIX ст., але вони ще не стали надбанням інженерів і до певного часу, такі ж нескладні для тогочасного погляду проблеми, як розрахунок пружного склепіння, розрахунок жорсткої рами, облік динамічного навантаження і т.п. вирішувалися досить примітивно і важко, а головне – шляхами, далекими від обліку дійсних обставин завдання.

Означений стан цієї галузі знань відобразився і на характері споруд, що споруджувалися: складні за архітектурною структурою або не будувалися, або замінювалися вже під час проектування – більш

простими архітектурними рішеннями. Як приклад широкого застосування більш примітивних схем необхідно вказати на не значне застосування нерозрізних і навіть консольно-балкових схем. Як приклад результатів примітивного розрахунку можна вказати на приклади, з одного боку, на зайву масивність зведень і арок того часу, а з іншого боку, на недостатню жорсткість підвісних ферм ХІХ ст., які нерідко призводили до руйнування підвісних мостів.

Усі перелічені вище фактори змусили інженера Л.Д. Проскуракова застосовувати такі прийоми і методи техніки, які значно випереджали примітивні прийоми ХІХ ст. Він стверджував, що будь-яка споруда повинна відповідати вимогам економічної і суспільної доцільності. Особлива увага Лавром Дмитровичем приділялася естетичному фактору.

Історія будівельного мистецтва (чи вірніше історія будівельної механіки) надзвичайно цікава і повчальна. В першу чергу вона потрібна студентам будівельних спеціальностей вузів. І роль науки про опір матеріалів в цій історії є особливою. Усі ці питання заслуговують детального вивчення.

Література

1. Проскураков Л. Строительная механика. Часть I. Сопротивление материалов. Санкт-Петербург. 1912. 290(2) с.
2. Проскураков Л. Строительная Механика. Часть II: Статика сооружений. Санкт-Петербург. 1907. 232 с.
3. Проскураков Л.Д. К расчету сквозных ферм: (Эксцентрические узлы): Исслед. инж. Л.Д. Проскуракова. Санкт-Петербург. 1885. 24 с.
4. Проскураков Л.Д. Мост через реку Волхов отверстием в 150 саж. Расчет верхнего строения моста для сред. пролета 60 саж. Москва. 1902. 32 с.
5. Проскураков Л.Д. Мост чрез р. Енисей отв. 400 саж.: Пояснит. записка и расчет верх. строения моста Санкт-Петербург. 1896. 52 с.
6. Проскураков Л.Д. Мост чрез р. Оку у г. Каширы отв. 233, 32 саж. на 138 верст Павелец Московской линии: Пояснит. записка и расчет к проекту верх. строения моста. Москва. 1897. 132 с.
7. Проскураков Л.Д. Пояснительная записка и расчет верхнего строения моста пролет. 50 саж. с ездой по низу, из литого железа. Москва. 1910. 96 с.
8. Проскураков Л.Д. Пояснительная записка и расчет верхнего строения консольного моста с ездой поверху, через р. Черемшанку. Москва. 1911. 119 с.

ЩО ТАКЕ «ПУБЛІЧНА ІСТОРІЯ»?

*Скурідіна Надія – студентка 2 курсу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
Науковий керівник: Сапицька Олена Михайлівна - к.і.н., доц.,
доцент кафедри всесвітньої історії та історії України
Східноукраїнського національного університету імені
Володимира Даля*

На сьогодні існує щонайменше два вектори вивчення історії. Перший – академічний, коли вивчають фактологічний матеріал у теорії. Другий – прикладний.

Публічна історія - це репрезентація історії в публічній сфері, тобто в масовій культурі і медіа, мистецтві, кіно, літературі, музеях тощо. Тобто, це історія, що функціонує за межами академічних інституцій. Вона описує численні і різноманітні способи, в яких історія застосовується до реальних проблем суспільства і сьогодення. Термін «публічна історія» описує велику сукупність практик, спрямованих на представлення історичного знання для широкої публіки (музеї, мистецтво, туризм тощо).

У публічної історії немає власної методологічної бази, вона цілком спирається на методологію академічної історії, проте дисципліна носить досить прикладний характер. Якщо говорити про те, що таке «публічна історія», то варто використати підхід історизму, тобто якщо ми хочемо зрозуміти сутність чи природу якоїсь речі, то найкраща стратегія - подивитись на її історію. Аби зрозуміти, що таке «публічна історія», нам варто поглянути на історію цієї дисципліни.

Публічна історія, як академічна дисципліна, котру викладають в університетах, є порівняно новою. Поява академічної історії у XIX ст. була пов'язана з відокремленням історії від інших форм знання. У цей час виокремлювали професійну та аматорську історію. Вважали, що люди без фахової історичної освіти не можуть правдиво розповідати про минуле, що вони займаються «міфотворчістю». Історики-професіонали, які досліджували та писали свої праці, часто зловживали надлишком фахової термінології, як наслідок: історія, з одного боку, стає науковою дисципліною, а з іншого - елітарною. Мова, якою були написані історичні монографії чи статті, була незрозумілою для звичайних людей.

Історична наука також виникла у період створення національних держав і утверджувала національну ідентичність. Можна сказати, що

завданням того часу ніх істориків було показати, що громадяни певної держави, які належать до різних соціальних та етнічних груп, є частиною однієї нації.

Така ситуація панувала до Другої світової війни. Тоді історики почали переосмислювати те, чим є історія. Відбувається поступовий відхід від національної історії у бік інших напрямків, який був пов'язаний із загальною демократизацією. 1970 року розуміння історії суттєво змінюється. З'являються нові напрямки - такі, як усна історія, нова соціальна історія, мікроісторія. Серед таких напрямків була і публічна історія. У цей період до національного нарративу додають раніше відкинуті чи маргіналізовані групи: жінки, етнічні меншини, діти. Поява публічної історії стала, мабуть, найбільш промовистим прикладом демократизаційних тенденцій в історичній науці. Вона стверджувала, що історія належить не професійним історикам, а суспільству.

Публічна історія виникла у 70-х роках у США. Одним із чинників формування цього напрямку є «ера пам'яті». У цей час у людей виникає інтерес до локальної історії, проблем колективної пам'яті та культурної спадщини. Історики мали якось відповісти на запит громадськості і доступною мовою пояснити те, що цікавило людей. 1978 року у США заснували перший професійний журнал «The Public Historian», який існує і зараз. У 70-80-х роках відбувається становлення публічної історії як академічної дисципліни. На сьогоднішній день публічна історія найбільш інституціоналізована як дисципліна в США та інших англосаксонських країнах. Так у США діє Національна Рада з Публічної Історії (National Council on Public History, 1979) і ще цілий ряд організацій. Відповідні курси входять в програми більш ніж ста п'ятдесяти університетів по всій країні. Стрімко розвиваються бакалаврати та магістерські програми з публічної історії у Канаді, Німеччині, Австралії тощо.

У Східній Європі публічна історія в цілому поки що не склалася як окрема дисципліна та напрям підготовки фахівців, що пов'язано з ще більш сильно вираженими, ніж в Західній Європі тенденціями до політичної інструменталізації історії, тобто до того, що простір, в якому могла б існувати публічна історія, заповнюється «історичною політикою». Втім, у Польщі магістерські програми з Public history набувають все більшої популярності.

Засновники та викладачі публічної історії говорили, що історики-професіонали мають говорити з широкою публікою доступною мовою та у тих форматах, які можуть бути їй зрозумілими. Адже пересічна людина часто не буде читати наукової книжки на кількості сторінок, у якій є багато посилань, термінів та незрозумілих їй понять. Якщо традиційна історія передбачає, передусім писаний текст (монографії чи наукові статті), то у публічній історії наголос робиться на інших форматах, до яких входять документальні фільми, виставки, публічні дискусії.

Якщо говорити про те, як звертаються наші історики до ширшої аудиторії, то варто зазначити, що роблять вони це вкрай рідко і часто не можуть знайти спільної мови з аудиторією. Тому місце професійних істориків часто займають політики чи інші люди, які маніпулюють історичними подіями і намагаються використовувати історію для обґрунтування тієї чи іншої політичної позиції. Наші історики ще з радянських часів звикли, що вони насамперед, орієнтуються на державу і чекають від неї якихось наказів. Якщо ми говоримо про публічну історію, то історики мають орієнтуватись не на владу, а на суспільство, тобто на людей, з якими вони працюють. Варто не забувати, що наше суспільство складається з багатьох різних груп, до яких треба знайти свої підходи, якщо історик хоче побудувати діалог. Публічна історія могла б змінити ту ситуацію, яку ми маємо зараз в Україні.

Застосування публічної історії має три аспекти: по-перше, більш активне залучення свідків історичних подій до історичної роботи (пам'ять); по-друге, включення аналізу культурного ландшафту (простір) і, по-третє, заохочення взаємодії всередині зацікавленої групи (діалог). Такий локальний і творчий підхід до історії, має особливе значення при дослідженні місць зі складною і гетерогенною культурною стратифікацією. За допомогою такої практичної форми можливо не тільки наведення мостів між індивідуумами, суспільними групами і цілими нарративами, але також і зворотний вплив на саму історичну науку.

Література

- 1 Науковець Володимир Склокін: Що таке «публічна історія» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://cmo.ucu.edu.ua/ucu-in-media/shho-take-publichna-istoriya-theukrainians/> - Заголовок з екрану.
- 2 Публічна історія [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/publichistory/> - Заголовок з екрану.
- 3 Наука и общество: публичная история в контексте [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://web.b.ebscohost.com/abstract?direct=true&profile=ehost&scope=site&authtype=crawler&jrnl=18156126&AN=109226624&h=lbV5Q81JghmLTB%2bu5qUOIid4W9gYxBfm%2fg0jk6EFxMM%2fe8WgcQgfD6d6gWTJTBgNXHCJ78xrQTUcMYuqnxBWOw%3d%3d&crl=c&resultNs=AdminWebAuth&resuIftLocal=ErrCrlNotAuth&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dhost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrnl%3d18156126%26AN%3d109226624> – Заголовок з екрану.
- 4 Публічна історія - це місток між вченими і суспільством [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.hse.ru/news/communication/148418380.html> - Заголовок з екрану.

«НАФТОВИЙ ШОК» 1973 Р. ТА ЙОГО НАСЛІДКИ

Соболь Світлана – студентка 3 курсу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля
Науковий керівник: Сафонова Наталія Михайлівна - к.і.н., доц., доцент кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

У 1973 році трапився один з перших і найсильніших енергетичних криз: протягом короткого часу ціна на нафту на міжнародному ринку збільшилася в 4 рази. Результатом цього стала економічна криза в США і країнах Західної Європи; криза вивила СРСР в лідери експорту нафти на Захід, що, в кінцевому рахунку, поклато початок залежності економіки Радянського Союзу від «нафтодоларів» і стало, в майбутньому, однією з причин його краху.

Для того, щоб зрозуміти те, якими були наслідки кризи світової економіки слід більш уважно розглянути ситуацію в світі напередодні кризи і основні причини, що її спричинили.

Коли закінчилася друга світова війна, ступінь залежності розвинутих країн від ввезення дешевої нафти з країн «третього світу» швидко зростала. Через низку технологічних переваг, і крім того політики Міжнародного нафтового картеля кам'яне вугілля було практично повністю витіснене з балансу енергоспоживання, а дешевизна імпортованої нафти робила невигідною розробку власних родовищ.

У результаті цього до кінця 60х років сильно сповільнилося, а в деяких випадках повністю припинилося зростання виробництва власних енергоресурсів в США і країнах Західної Європи [1].

Точкою неповернення послужило 13 жовтня 1973. Був сьомий день війни «Судного дня». У цей день міністри арабських країн організували збори в Кувейті. Результатом стало рішення про скорочення видобутку нафти на 5% щомісяця до тієї пори, поки ізраїльські війська не вийдуть з захоплених територій. Уже 20 жовтня було оголошено нафтове ембарго: були повністю припинені поставки нафти в США і Голландію, які підтримували Ізраїль, а також тим нафтопереробним заводам Західної Європи, які вивозили свою продукцію в США. Далі протягом року ціна за барель зросла з 8 до 12 доларів.

Результатом цього в політичній сфері став розрив дипломатичних відносин між Ізраїлем та іншими країнами Африки.

В економічному плані США і країни Західної Європи були змушені приймати надзвичайні заходи для скорочення виробництва, було обмежено забезпечення нафтою, так званим рідким паливом, будинків та шкіл, а також різних установ, введені плани нормування нафтопродуктів, обмежено час роботи установ, магазинів і шкіл, максимально можливо скорочувалася робота найбільш енергоємних виробництв-металургії та хімічної промисловості. За період кризи промислове виробництво скоротилося на 10-20%, падіння цін на акції досягло 56%. [2]

Криза 1973 сильно вплинула на економіку майже всіх країн.

За період кризи в США промислове виробництво скоротилося на 13%, в Японії на 20%, у ФРН на 22%, у Великобританії на 10%, у Франції на 13%, в Італії на 14%. Курси акцій тільки за рік - з грудня 1973 по грудень 1974 - впали в США на 33%, в Японії на 17%, у ФРН на 10%, у Великобританії на 56%, у Франції на 33%, в Італії на 28%. Число банкрутств в 1974 році порівняно з 1973 роком зросла в США на 6%, в Японії на 42%, у ФРН на 40%, у Великобританії на 47%, у Франції на 27%.

Почуття якоїсь приреченості було перебільшеним. Але безсумнівно, що енергетична криза настала раніше, ніж її очікували. За прогнозами фахівців, вона повинна була початися лише в наступному десятилітті. "Жодна подія з часів другої світової війни не призводила до настільки широких та наслідків міжнародних масштабів" - писав журнал "Таймс"

Однак, незважаючи на всі негативні наслідки, криза ініціювала появу і розробку нових макроекономічних тенденцій, які призвели до великих змін всієї світової економіки. У виробництві сталось переорієнтування в сторону найменш енергоємних напрямків. У металургії, хімічному виробництві та інших енергоємних галузях почалося активне стимулювання та інвестування енергозберігаючих технологій [3].

Дуже сильно позначилися наслідки енергетичної кризи на Радянському Союзі, причому, не тільки на радянській економіці, але також вплинуло на історичну долю СРСР. Ще наприкінці 60-х років початку 70-х країна не мала істотного значення на світовому енергетичному ринку: імпортом радянської нафти займалися тільки країни РЕВ, а умови торгівлі не були ринковими. До середини 70-х починається активна розробка та експлуатація тільки відкритих великих родовищ нафти Західного Сибіру, можливості експорту рідкого палива

СРСР сильно і різко виросли, і в Європі з'явилися нові трубопроводи. Завдяки цьому нафта стає головною статтею експорту СРСР, стає основним джерелом валютних надходжень до бюджету країни.

Література

1. Енергетична криза в капіталістичному світі, під ред. Е.М. Примакова, М., 1975.
2. Поглиблення загальної кризи капіталізму, під ред. Н. Н. Іноземцева, М., 1976, гл.9.
3. Хоккінс А.Б. Системные кризисы и их преодоление. М., 2008.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДВОДНОЇ БЛОКАДИ БРИТАНСЬКИХ ОСТРОВІВ У 1915 р.

Теміров Володимир - магістрант кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Дала

Західна військова морська компанія 1915 року відкрилася для Німеччини поразкою лінійних сил в сутичці поблизу Догер-Банці [1]. Розгром групи лінійних крейсерів контр-адмірала Хіпера свідчив про безумовну втрату німцями ініціативи у Північному морі. У цьому зв'язку, бій при Догер-Банці для вищого керівництва рейха набіг останнього аргументу, що ініціював векторну зміну курсу стратегії морської війни.

Переконавшись у неможливості рівноважної боротьби своїх дредноутів з найсильнішим флотом світу, германські моряки терміново звернулися до пророблення інших способів морського протистояння. Наразі погляди кайзера і його адміралів звернулися убік підводної війни, що обіцяла нові можливості та значущі перспективи.

Підводний човен, як ефективний інструмент морської економічної блокади, притягав німецьких моряків новизною організаційної ідеї, а також очікувано низьким, за досвідом 1914 р., рівнем власних втрат, у зв'язку зі слабким розвитком технічних засобів протичовневої боротьби. Подібні міркування, а також істотне підвищення технічної й експлуатаційної надійності субмарин, полягли в основу нової германської стратегії боротьби у Північному морі у 1915 р [2].

4 лютого 1915 р. після низки коливань і гострих дебатів між урядом і морським командуванням, керівництво Германської імперії політичним рішенням затвердило нову стратегію морської війни. Згідно неї, з 18 лютого 1915 р. води навколо Англії офіційно оголошувалися зоною воєнних дій, що значило введення Берліном морської блокади проти Британської імперії [1]. Тепер будь-яке транспортне судно, що йшло до Англії, у тому числі під нейтральним прапором, могло бути піддане атаці з-під води без попереднього огляду або застереження (у порушення Лондонської конвенції 1909 р.).

У цьому зв'язку важливо розуміти, чому бойовий наказ, відданий підводним силам Німеччини, активно шукати й атакувати будь-які комерційні судна, що пливають до Англії, формулювався як політичне рішення.

З військової точки зору, ефективно організувати подібну блокаду наявним складом підводного флоту було практично неможливо. На початок 1915 р. у Північному морі німці мали лише 21 підводний човен, але фактично в морі одночасно діяло не більш 5-7 субмарин. Швидко поповнити флот новими U-ботами германська промисловість можливостей не мала. До кінця року очікувалося надходження усього 48 човнів. З урахуванням неминучих бойових втрат та ушкоджень, кількісний недолік підводних човнів міг звернути підводну блокаду на провальний політичний фарс. Про це кайзера попереджав і морський міністр грос-адмірал А. Тірпіц, пропонуючи зосередити усі зусилля для удару по комунікаціях Ла-Маншу та південно-східного узбережжя Англії [2].

Чому ж рішення на блокування Британії силами винятково підводного флоту, без підтримки лінійних сил, було прийнято? Тому що у Берліні ідентифікували Англію як безумовного ідеологічного й військово-політичного лідера союзу Антанти. Тому, у ситуації дефіциту воєнного часу, поглиблення світового конфлікту й невизначеності застосування своїх дредноутів, керівництво II Рейха базувало головний акцент підводної блокади не стільки на військово-економічному рівні втрат транспортного флоту альянсу, за результату підводних атак, скільки на психологічному ефекті загрози знищення без попередження будь-якого союзного або нейтрального торговельного судна, що прямує до Британії. Тобто від німецьких моряків-підводників жадалося за будь яку ціну, малою кількістю U-ботів, позначити велику небезпеку плавання поблизу британських берегів. Морський терор Англії німецькими підводними човнами становив основу плану блокадних дій кайзерівських військово-морських сил (ВМС).

Хоча, за суті, це була усього лише симетрична відповідь Лондону на введений їм у серпні-листопаді 1914 р. абсолют морської ізоляції німецької держави [3]. З тією різницею, що в англійців була можливість перехоплювати прямуючи до Германії кораблі, не знищуючи їх разом з екіпажами. Напроти, німецька підводна блокада апіорі припускала велику кількість інцидентів зі смертю людей при знищенні судів. Саме це, на думку прихильників активної підводної війни, повинно було змусити нейтралів відмовитись від інтенсивного транспортного сполучення з Англією.

У лютому 1915 р., нехтуючи на явну невідповідність масштабу завдання щодо можливостей флоту, німці кинули до берегів Британії першу групу блокадних човнів. Як не дивно, але у 1915 р. англійське командування вже маючи за плечима досвід боротьби з підводною небезпекою, виявилось фактично не приготовлене протистояти новій погрозі. Вірніше, розуміючи реальний стан справ у німецькому підводному флоті, Адміралтейство припускало на відмову вищого германського керівництва від реалізації подібної авантюри. Це було настільки нелогічно, безвідповідально й важкоздійсненне, що, справедливо викликало в англійців сумнів щодо можливостей проведення такого заходу.

Й дійсно, які втрати могли нанести два десятки німецьких субмарин усьому величезному торговельному флоту союзників, якщо одних тільки англійських суден у світі налічувалося близько 10 000 шт. загальним тоннажем у дев'ятнадцять мільйонів брутто-тонн [4]. А води навколо Британських островів цілодобово патрулювали близько 800 мисливців за підводними човнами (патрульні катери, збройні траулери, тральщики, есмінці, крейсери і т. ін.) [1].

Однак цього разу бездоганна точність професійних розрахунків і впевненість англійців у своїх силах були поставлені під сумнів рішучістю німецьких моряків, які реалізовували задум свого командування всупереч усім стратегічним канонам війни. Статистика втрат союзного торговельного флоту свідчить: у 1915 р. німецькі підводники перевершили самих себе.

Так у лютому 1915 р. восьми германським U-ботам вдалося втопити у Північному морі усього вісім транспортів водотоннажністю близько 24 000 брутто-тонн. У квітні 1915 р. даний показник вже склав 30 судів загальним тоннажем близько 44 000 брутто-тонн (8 кораблів-нейтралів, у морі рейдувало 14 субмарин). А у травні 1915 р. рахунок знищеному тоннажу підійшов до відмітки в 100 000 брутто-тонн і більше не опускався. При цьому власні втрати німецьких підводних човнів залишалися на стабільно низькому рівні. Наприклад, у лютому та

травні не загинув жоден човен, у червні всього два. Найбільші втрати – 3 човни - понесені у березні, у момент активного розгортання підводної блокади [1].

Однак, у цілому, підсумковий результат підводної війни й блокади Британських островів 1915 р., у загальному контексті Першої світової війни, виявився **нульовим**. Адже політичне рішення на розгортання масштабної підводної війни було у тій самий спосіб – політичним рішенням – зупинене. Дії підводних сил Німеччини виявилися у заручниках великої політиці світового конфлікту. З перших днів блокади Берлін опинився під колосальним політичним тиском з боку нейтральних країн і, насамперед, США: держави, яка, починаючи з 1914 р., надвисоким темпом нарощувала свій військовий та фінансовий потенціал для входження у світову війну [1].

Періодичні й загрозливі протести Вашингтона, що були пов'язані зі смертю американських громадян на судах затоплених у Британських водах, щоразу викликали у Берліні приступи політичної паніки. Адже у германській дипломатії та вищого керівництва країни практично не малося сумнівів з приводу того, на чію сторону встане Америка, входячи у світовій конфлікт. Тому у морському штабі, для зняття загострень між двома країнами, намагалися усіляко виключити подібні інциденти. До того ж, численні випадки загибелі мирних пасажирів давали привід обвинуватити Німеччину у злочинах проти людства.

Тому щоразу, поряд з протестною американською нотою, на флот надходили накази, які украй обмежували атакуючі дії підводних човнів. Як наслідок, ефективність блокадних заходів різко знижувалася: зростала кількість відмов від атак, збільшувалося число ігнорованих судів, у командирів субмарин був присутній елемент дезорієнтації і сумніву при прийнятті рішення і т. ін. У підсумку, у вересні 1915 р. така політика закінчилася повною відмовою Берліна від стратегії підводної блокади. Наказом кайзера 18 вересня 1915 р. підводні атаки транспортів поблизу західного узбережжя Англії та у Ла-Манші були зупинені, а у Північному морі обмежені рамками призового права [1].

З погляду глобальної війни, це була катастрофа, яка, можливо, позбавила Німеччину шансу на перемогу у світовому протистоянні. Політичне рішення на згортання тотальної підводних війни не тільки знецінило усі зусилля флоту щодо боротьби за море у 1915 р., але й стало гальмуючим фактором у частині перспективи використання підводного флоту. Адже навіть наприкінці 1915 р. англо-французька система боротьби з підводною небезпекою усе ще перебувала у стадії становлення, була малоефективна й не відповідала заявленій погрозі. У цілому ж, помилки морської стратегії 1915 р. коштували Германської

імперії провалу на тлі світової дипломатії, а також сприяли швидкому зближенню позицій Британії і США в питаннях військової політиці та повоєнного переформування світу.

Усього ж за підсумками восьмимісячних блокадних дій німцям вдалося знищити 317 союзних і нейтральних судів загальною водотоннажністю близько 772 000 брутто-тонн. Приблизно 300 судів (750 000 тонн) були пропущені на виконання обмежувальних наказів морського керівництва [1].

Безумовно, звернення Берліна до тотальної підводної війни на початку 1915 р. було заходом передчасним, не підкріпленим ні можливостями військової промисловості, ні лінкорами флоту, ні загальною стратегією операцій на суші. Зроблене воно було й без реального обліку військово-промислового потенціалу супротивника. Запроваджувати її як військовий й, тим більше, як політичний захід на початку 1915 р. було неприпустимо. У німців елементарно не вистачало наснаги, щоб хоч якось похитнути величезний потенціал союзного флоту. Наприклад, у 1915 р. на 340 знищених вантажних кораблів одні тільки англійці відповіли будівлею 550 транспортних суден [1].

Однак навіть такий удар британці були змушено відбивати за допомогою політичних методів: безпрецедентним тиском Вашингтона на Берлін. Адже у Лондоні усвідомлювали, що набираючий оберти маховик втрат торговельного флоту треба гальмувати якомога швидше, поки німці не дійшли до думки розпочати повномасштабний наступ на Острови з залученням усіх надводних сил флоту. Саме такий спільний удар німецького флоту – лінкорами, підводними човнами, дирижаблями, - міг нанести англійцями надважкі економічні й військові втрати, різко низивши захисний та політичний потенціал імперії [4].

Література

1. Первая мировая война на море / Редактор-составитель А.Е. Тарас – Мн.: Харвест; м.: АСТ, 2001. – 592 с.
2. Тирпиц А. Воспоминания / Перевод с немецкого и комментарии В.Я. Голанта. Под редакцией профессора адмирала В. А. Алафузова. — М.: Воениздат, 1957. ≡ Tirpitz, A. v. Erinnerungen. — Leipzig: Koehler, 1919. — 526 S. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://militera.lib.ru/memo/german/tirpitz/index.html>. - Назва з екрана.
3. Военно-историческая библиотека первоисточников. Гельмерсен П.В. Морская блокада. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://rufort.info/lib/gelmersen-p-v-morskaya-blokada-1925/>. - Назва з екрана.
4. Вельможко А.В. Английская морская блокада в Первой мировой войне / Морское право: актуальные вопросы теории и практики.- Одесса.,2005.- С.201-208. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://kaiser-w.livejournal.com/49244.html> - Назва з екрана.

РОЛЬ ПРОФЕСОРА М.В. ВИНОКУРОВА У ПРОЕКТУВАННІ ПАСАЖИРСЬКИХ ВАГОНІВ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМФОРТУ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

*Устяк Наталія Володимирівна - к.і.н, доцент кафедри
«Міжнародний туризм», Київський міжнародний університет*

Вагомий внесок в транспортну галузь в цілому, а особливо неоціненний внесок в науку про вагони, здійснив фахівець, педагог, організатор, доктор технічних наук, професор Михайло Васильович Винокуров (1890–1955).

Професор М.В. Винокуров був членом Правління Донського політехнічного інституту (1926), працював завідувачем кафедри «Вагони» Дніпропетровського інституту інженерів залізничного транспорту (ДІТ) (1934–1939), завідував кафедрою «Вагони і вагонне господарство» в Московському інституті інженерів залізничного транспорту (МІТ) (1946–1955) та керівником відділення «Паровозовагонного господарства та енергетики» у Всесоюзному науково-дослідному інституті залізничного транспорту (ВНДІЗТ), був членом Миськради в м. Ростові-на-Дону (1923–1928) й м. Дніпропетровську (1934–1939); у 1947–1955 рр., член науково-технічної ради Народного Комісаріату шляхів сполучення, член методичної комісії Міністерства шляхів сполучення СРСР, членом Вченої Ради Академії залізничного транспорту. Відповідальний редактор усіх підручників, що випускалися видавництвом «Трансжелдориздат» з вагонних спеціальностей (1948–1955 рр.)

Багато фахівців виконували наукові дослідження в ВНДІЗТ на чолі з професором М.В.Винокуровом, працювали над підвищенням якості пасажирського парку: задоволенням потреб безпечного руху вагонів, плавності ходу, мінімальної тари, забезпеченістю максимального комфорту для пасажирів, мінімальних затратах на виготовлення, експлуатацію та ремонт вагонів.

Головним завданням у цих дослідженнях було забезпечення безпеки руху: існуючі конструкції візків та ходові частини мали належним чином забезпечувати стійкість рухомого складу при русі по колії в діапазоні дозволених швидкостей, однак багато проблем поставало у використанні дерев'яних кузовів. Незважаючи на відносно малу тару вагону, кузова мали малу міцність та внаслідок катастроф сильно руйнувалися й піддавалися телескопіюванню: від сильних

зіткнень при катастрофах один вагон проникав у інший руйнуючи все на своєму шляху. Наявність автозчепу не запобігала руйнуванню дерев'яних кузовів при катастрофах. Віконні рами та нижні об'язані бруси загнивали й швидко руйнувалися, що скорочувало термін придатності таких вагонів. Тому раціональним рішенням було введення суцільнометалевих пасажирських вагонів.

Після Другої світової війни на всіх залізницях США та Західної Європи поширено введення суцільнометалевих вагонів. У Франції та Італії не лише будували та переходили на суцільнометалеві вагони, а й переобладнувалися в суцільнометалеві усі існуючі вагони на залізницях.

Основними перевагами для переходу на суцільнометалеві вагони були такі позиції: більша міцність металевого корпусу вагону, зниження ваги, підвищення безпеки, забезпечення тривалого терміну придатності, зменшені потреби в ремонті, економія на використанні деревини.

Наступною умовою, що ставилася до пасажирських вагонів була плавність ходу. В більшості випадків на залізницях США та Західної Європи до питання створення нових типів візків підходили шляхом експериментів, це надавало великі перспективи аналітично розширити питання плавності ходу вагонів.

Якість ходу пасажирських вагонів завжди оцінювалася величиною вертикальних та горизонтальних прискорень, що виникають при русі поїзда. Прискорення в русі, викликані зміною відносного положення частин тіла людини є головною причиною її втоми. Дослідження фізіологічного впливу поштовхів та коливань на організм людини проводилось в умовах, які зустрічаються в дійсності. В першу чергу вивчалися коливання з частотою від 3 до 100Гц і амплітудою 0,001 до 1 мм, пізніше коливання з частотою від 1 до 1 0Гц та амплітудами від 0,001 до 100 мм.

Важливо відзначити характер сприйняття коливань споглядаючим під час випробувань. У людей, що проходили випробування у вертикальному та горизонтальному положеннях, при частотах коливань вище 8 Гц, неприємне відчуття виникало у вигляді головного болю. Коливання з частотами від 4 до 8 Гц викликали неприємні відчуття в області шлунку (великовантажні криті вагони на наших залізницях в залежності від навантаження мали частоту коливань від 4 до 6 Гц).

На основі результатів випробувань Дегбі і Сенкей, Маллока, Рейхера і Мейстера, складена таблиця, в першій графі подана характеристика відчуттів, що випробовувалися під час синусоїдальних

коливань. За даними Марье [1], величина допуску вертикального прискорення, яка не викликала швидкої втоми пасажирів, приймалась рівною $0,27 \text{ м/с}^2$. Гізілген приймав максимально допустиме прискорення поперечних горизонтальних коливань не вище $0,98 \text{ м/с}^2$.

Інженер Гендерсон рекомендував створити період власних коливань у вертикальному напрямку в межах 0,6 до 1,0 с., що відповідало статистичному вигину ресор від 160 до 250 мм. У вітчизняних пасажирських вагонах вертикальні й горизонтальні прискорення, що виникали при швидкостях 80-90 км/год, були значно більше вказаних вище норм.

На чолі з професором М.В. Винокуровим випробовування пасажирських жорстких вагонів, обладнаних візками з потрійним ресорним підвішуванням, систем Фетте, Пульмана, Ханіна, незбалансованого візка заводу ім. І.Є Єгорова проводилися НДІЗТ в 1937 р. на експериментальному Бутовському кільці. При випробовуваннях швидкість руху вагонів змінювалася від 30 до 90 км/год. За даними цих дослідів простежувалося, що вертикальне пришвидшення в середній точці кузова пасажирських вагонів змінювалося від $2,2$ до 4 м/с^2 , а горизонтальне від $2,5$ до 5 м/с^2 .

Таблиця

Характеристика відчуттів	за Рейхером і Мейстером		за Дигби і Сенкей	за Маллоком
	швидкість коливань амплітуди 0,002 см в см/с	прискорення амплітуди 0,002 см в см/с	швидкість коливань в см/с	прискорення в см/с
невідчутні трусіння	0,035	1,2	-	-
ледве відчутні трусіння	0,035-0,1	1,2-4	0,005	0,005
сповна відчутні трусіння	0,1-0,2	4-12	0,01	0,01
сильно відчутні трусіння	0,2-0,3	12-60	0,05	0,5
неприємні шкідливі трусіння	0,3-0,4	200	0,1	0,1

Під час розробки проекту суцільнометалевого вагону М.В. Винокуров передбачав зменшення шуму всередині кузова. Оскільки більша частина шуму виходила від візочка через підп'ятник і шкворневу балку, на означених вагонах залізниць США ставили на п'яту гумову прокладку товщиною 9,5 мм, з'єднану з окремими сталевими планками. Внаслідок застосування гумової ізоляції між частинами візка, які створюють шум, контакт металевих поверхонь був зведений до мінімуму. Однак не вдалося обмежити наявність шуму під передавання його всередині вагону через трубясті вертикальні дерев'яні стійки встановлені у раму кузова, а також через тамбур [2].

М.В. Винокуров наголошував, що складним було питанням при проектуванні нових вагонів у виборі типів візків. Однак, якими б не були складними випробування та створення раціональної конструкції нового вагону, спеціалісти, очолювані М.В. Винокуровим, завжди виконували поставлені завдання.

Література

1. Марье Г. Взаимодействие пути и подвижного состава. - Москва: Госделдориздат, 1933. - 110 с.
2. Гаврилов В.М. Оценка контактно-усталостной долговечности рельсов при их взаимодействии с колесами подвижного состава. Дисс. канд. техн. наук. - Москва, 1984. - 183 с.

ІСТОРІЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Федусенко Олексій - магістрант кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Науковий керівник: Михайлюк Віталій Павлович – д.і.н., проф., завідувач кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Сьогодні, коли незалежна, суверенна Україна стоїть на соціальному роздоріжжі, суспільство потребує найгрунтовнішого, найвсебічнішого відображення та осмислення історичного минулого. Сама українська наукова, майже двохсотрічна за віком, історіографія

є достатньо зрілою, щоб взятися за створення новаторської за змістом і формою узагальнюючої праці з історії України, її корінного народу, її національних меншин. Це має бути історична праця, в якій би, знайшли всебічне і комплексне відображення всі три найголовніші сторони (соціально-економічна, політична та духовно-культурна) багатовікового життя одного з найбагатолюдніших у Європі етносів – українського [1].

Методологічна (наукова) актуальність історії повсякденності полягає в необхідності реалізації двох суперзавдань: по-перше, подолати відставання вітчизняної історичної науки від зарубіжної (європейської) і, по-друге, використати досвід власної історіографії (особливо ХІХ – поч. ХХ ст.) щодо людинознавчої тематики, що перекликається сьогодні з методологією історії повсякденності.

Сучасні тенденції в історичній науці вказують насамперед на необхідність вироблення нових теоретичних і методологічних підходів щодо вивчення історичних процесів в Україні. У нашій історичній науці зміна методологій, принципів, ідейних засад відбувалася вже не один раз. Здійснювалося це, як правило, адміністративним шляхом, що й нині відіграє свою негативну роль. Історики звикли до «вказівки» – партійна постанова, публікація в газеті №1, виступ вождя, нарада ідеологічного активу і так далі. А сучасна методологічна перебудова має йти за іншим сценарієм – через інтелектуальну здатність фахівців досягнути інші теорії, принципи, освоїти інші методи науки, інші жанри історичних творів. Головною передумовою такої внутрішньої методологічної перебудови істориків є подолання тоталітарного стилю мислення, який визнає тільки однолінійність думок. Під тиском такого способу мислення замість продекларованого переосмислення історичного минулого відбувається проста перестановка знаків: герой – зрадник (і навпаки), націоналіст – патріот, інтернаціоналіст – шовініст тощо.

Переосмислення історії має починатися з її теоретичних основ – самого предмета історичної науки, її функцій, принципів, основних напрямів тощо.

До 20-х років ХХ ст. вітчизняна історична думка, за словами професора історії Н. Яковенко, йшла в ногу з тим, що робилося на Заході, та далі нас розділила «залізна» завіса. Там прошуміла ціла світоглядна революція – у нас законсервувалась мислительна парадигма кінця ХІХ ст. з поправкою на «марксизм-ленінізм» [3].

Всебічне розуміння історії неможливе сьогодні без застосування історії повсякденності як методологічного підходу. Весь радянський

період нашої історіографії і абсолютна більшість академічних видань, навіть 2000–2001 рр., рясніли і продовжують бути перенасиченими такими стандартними схемами: економічний розвиток; політичне життя; культура; зовнішня політика. За цією схемою описували історію як в 1920-х роках, так і через 10 років після звільнення історичної науки від моноідеології марксизму.

Вітчизняна історична думка застерігає і від однобокого, економічно-політичного погляду на історію, і від спрощеного погляду на власне історію повсякденності. Це – аж ніяк не історія побуту, житла чи одягу. Л.П. Карсавін запропонував методологічний прийом дослідження історії повсякденності. Побут, матеріальні умови повсякденності «виражають, індивідуалізують і моральний стан суспільства, і його релігійні чи естетичні погляди, і його соціально-економічний лад».

Інакше кажучи, історія повсякденності – це, перш за все, процес олюднення побуту, психологізація щоденного життя, ставлення людини до побутових проблем, до влади, держави і суспільства в цілому через призму особистісного сприйняття умов життя. Запропонований Л. П. Карсавиним підхід спонукає істориків при дослідженні країни (народу) певного періоду показати спочатку, як жили люди (на рівні конкретних особистостей, а не всього загалу), що їх оточувало, як еволюціонувало повсякденне життя, а потім пояснити взаємозв'язок з економічним та політичним життям, щоб вийти на світоглядні висновки щодо гуманності (антигуманності) того чи іншого суспільства. Доля людини у конкретному суспільстві – це найоб'єктивніший критерій гуманності держави[2].

Таким чином, використання в сучасній методології історії України такого актуального підходу, як історія повсякденності, допоможе швидше вивести науку зі стану методологічної кризи, перетворити історію на цікаву, справді людинознавчу дисципліну. . Вчені, а також ті, що вивчають історію, будуть зосереджені на потребах людини, громадського суспільства, а не держави й економіки. Це справді гуманістична позиція, що відповідає всій особистісно-розвивальній системі освіти, яка вибудовується сьогодні в Україні.

Література

1. Сарбей В. Г. За народознавчу історію України! / В. Г. Сарбей // Історична наука на порозі XXI століття: Підсумки та перспективи. Матеріали конференції. –Х. : Авеста, 1995. – С. 180–186.

2. Удод Олександр. Історія повсякденності як методологічна проблема. За людинознавчу історію України (про актуальність історії повсякденності) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://www.novadoba.org.ua/history/data/development/udod.html].
3. Яковенко Н. М. Нова доба – нові підручники. Про потребу дискусії над підручниками з історії України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу [http://uk.znatock.com/docs/index-84714.html].

ПЕРШИЙ З'ЇЗД БАПТИСТІВ 1905 Р. У ЛОНДОНІ: КОНСТИТУТИВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фоменко Віталіна – магістрантка кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Сапицька Олена Михайлівна - к.і.н., доц., доцент кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Вже до початку ХХ в. баптизм був розгалужений різними течіями, які охопили мільйони віруючих. Якщо брати баптистів всього Світу, то статистичні дані на початок ХХ століття показують приблизно 7 мільйонів віруючих християн-баптистів.

Діяльність місіонерів охоплювала весь світ. Тому розповсюдження баптизму у світі швидкими темпами набирало обертів, особливо що стосується кінця ХІХ – початку ХХ ст. З Англії баптизм перейшов до США, Канади, Німеччини, далі до Російської імперії, Австралії, Африці, згодом, розповсюджуючи віросповідання, місіонери рушили до Азії, басейну Карибського моря, Латинської Америки та далі [1].

Тому, на початку ХХ ст. баптисти всього світу були повністю готові для світового єднання. Беручи до уваги, що більшість протестантських віросповідань уже об'єднались у світові союзи, прийшов час єднання і баптистської деномінації.

За для досягнення цієї мети Джон Ньютон Престрідж, редактор видання The Baptist Argus (Луїсвілл, штат Кентуккі, США) в одній зі своїх публікацій в 1904 році закликав до всесвітнього з'їзду баптистів.

Джон Говард Шекспір, редактор The Baptist Times and Freeman (Лондон), схвалив пропозицію.

З цього звернення почалася підготовка до Першого всесвітнього конгресу баптистів у Лондоні, яке, після обговорення питання щодо його проведення в жовтні 1904 р., було призначено на 11-19 липня 1905 р.

Ця мета була досягнута на Першому всесвітньому конгресі баптистів, який відбувся в Лондоні в 1905 р. Конгрес, поклав початок існуванню Всесвітнього союзу баптистів [2].

Прагнення до світового збору баптистів було виражено кількома впливовими людьми протягом п'яти років з 1900 по 1905 рр., але організація була під проводом Дж. Х. Престріджа та доктора Кліффорда. Пізніше ними у жовтні 1904 р. було запропоновано проведення першого всесвітнього конгресу баптистів 1905 р. у Лондоні.

До організації та проведення конгресу було залучено багато віруючих баптистів зі всього світу, серед яких були доктора У. Т. Уитли, доктор Макларен, доктор Броді, барон Уекслюль та багато інших вагомих фігур. Серед країн, які приймали найбільш активну участь у скликанні конгресу були США, Великобританія, Канада, Швейцарія, Швеція, Німеччина та інші.

Урочисте засідання, присвячене першому баптистському Всесвітньому конгресу проходило в ЕкстерХолл у вівторок 11 липня 1905 р. Зал був переповнений делегатами, в якому налічувалося приблизно 4 тис. представників з різних країн. На конгресі були присутні представники багатьох країн світу, основна кількість серед яких були з Сполучених Штатів Америки.

Перше звертання до конгресу та, відповідно, його початок було покладено на Джона Говарда Шекспіра. Зібрання конгресу було розділене на 9 діб, які були заповнені словом Божим. Представник з кожної країни по черзі говорив коротку промову стосовно положення церков у їхньому регіоні, про проблематику щодо розповсюдження Євангелія, відношення влади до церков в тій чи іншій частині Світу. Також були запрошені спікери, які докладно розповідали всім присутнім основи баптистського віросповідання та щоденне слідування за Христом у житті віруючих.

Кожен наступний день конгресу стартував з молитви и співу гімну, також докладами представників країн світу. Важливо також зауважити, що наступний день мав свою особливу тему, або кілька, як теологічні, так і громадські. Важливе місце конгресу займало обговорення масових питань баптистської деномінації, її внутрішній

стан та прояв віруючих вірності Богу на справі, вплив баптистів на суспільство, добрі вчинки, чистота віри та прославлення Господа Ісуса Христа через віруючих різних регіонів та країн з винятковою специфікою культури тих народів, серед яких вони живуть.

Досить вагоме місце, мабуть, одне з найголовніших займало питання стосовно місіонерської діяльності у світі, розповсюдження Євангеліє та діяльність місіонерів, можливість проповіді слова, підтримка місіонерських товариств та союзів та інше.

Найсильніші проповідники слова Божого серед баптистської деномінації того часу були зібрані в одному залі, які надихали інших служителів ще більше присвячувати себе Богу для розширення Царства Небесного серед людей, горіти добрими справами на землі та бути світлом та сіллю у світі.

Хоча питання стосовно прийняття основних баптистських принципів не було офіційно прийнято на першому конгресі 1905 р., але їх активно обговорювали впродовж усього заходу, який і проклав для них дорогу у майбутньому публікуванні для широкого загалу, серед яких «Наші баптистські принципи» Я. Я. Вінса були і є досить популярними не тільки серед читачів баптистських кругів, але і серед широких мас населення [4].

Таким чином, початок ХХ ст. став розквітом не тільки науки та техніки, але і відзначився в історії об'єднанням культурно-релігійних громад у світові союзи, серед яких був і баптистський. Саме перший всесвітній конгрес 1905 р. у Лондоні став початком масового спілкування взаємодопомоги віруючих по всьому світу, навіть у кутках, віддалених від цивілізації, що давало можливість здійснювати служіння Богу ще з більшими плодами та результатами.

Література

1. Митрохин Л.Н.Бaptизм / Л.Н. Митрохин - 2-е изд. - М.: Политиздат, 1974.. – С.30-36.
2. Torbet G. Robert A History of the Baptists / Robert G. Torbet – Chicago: Los Angeles: The Judson Press, 1952.-С.64
3. Shakespeare J.H.The Baptist World Congress, London, July 11-19, 1905 / J.H. Shakespeare – London, 1905. – С.11.
4. Винс Я. Наши баптистские принципы / Я. Винс - Харбин, 1924.

ВІДНОСИНИ МІЖ ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ ТА УКРАЇНОЮ У СУЧАСНИЙ ПЕРІОД (1992 – 2017 рр.)

*Фомін Андрій Володимирович – к.і.н., доц., доцент кафедри
всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського
національного університету імені Володимира Даля*

Південно-Африканська Республіка (далі – ПАР) на сьогодні є однією з найрозвинутіших країн світу, найрозвинутішою країною Африканського континенту, членом великої двадцятки (G-20). Економічне співробітництво між Україною та ПАР розвивається активно, з огляду на величезний економічний потенціал держав та багатство природних ресурсів. ПАР має розвинуту інфраструктуру, добрі шляхи, сучасні житло та торговельні центри. Розвиткові спортивних установ та готелів сприяло проведення у країні Чемпіонату Світу з футболу у 2010 році. В цілому нашій державі є чому повчитися в плані економічних перетворень та стрімкій модернізації країни.

Початок саме міждержавних стосунків відноситься до 1992 року. Південно-Африканська Республіка визнала незалежність України 14 лютого 1992 р., а дипломатичні відносини встановлено 16 березня 1992 р. шляхом обміну нотами. Посольство ПАР в Києві працює з жовтня 1992 року. Посольство України в ПАР працює з серпня 1994 року. За оцінками посольства, у ПАР постійно мешкає понад тисяча українців. Там вони не становлять компактного поселення, проте становлять досить згуртовану громаду. Найбільша кількість нараховується у містах Йоганнесбург, Преторія, Дурбан, Кейптаун [6]. Через відносно невелику чисельність громади, у ПАР не має українських шкіл та церков. Центром українства є посольство та консульство. Зусиллями громади у Преторії і Кейптауні регулярно проводять заходи, які сприяють підтримці української культури: розмальовування писанок, український вертеп, день козацтва та інші. Ведемо роботу щодо створення дитячого театру. А у березні 2016 р., до Шевченківських днів, відкрита недільна українська школа у Кейптауні. У березні 2017 року ініціативна група українців організувала «Українські дні в Кейптауні» серія заходів, яка включала показ українських фільмів, виставки українських книг в чотирьох бібліотеках, лекції про українську літературу та Російську агресію, а також Український фестиваль, який відвідали понад 1000 південно-африканців [10].

19 травня 2017 року ініціативними групами «Українська школа в ПАР», «Українські дні в Кейптауні» та «Українці в Кейптауні» було зареєстровано першу громадську організацію «Українську Асоціацію в ПАР» (Ukrainian Association of South Africa, NPO 189 -705) з відкритим членством для громадян України та закордонних українців, які проживають в ПАР [11].

Одним з важливих напрямків роботи української дипломатичної місії є розширення міжрегіонального співробітництва. Зокрема, за сприянням Посольства більш динамічного характеру набула співпраця між м. Хесекуя (ПАР) та м. Вознесенськ (Миколаївська обл.). Впродовж 2010 та першого кварталу 2011 року мала місце низка культурних заходів, організованих муніципалітетом Хесекуя, у яких взяли участь делегація міста Вознесенськ та співробітники Посольства, відбувся обмін делегаціями обох міст.

В травні 2010 року за сприянням Посольства в м. Ріверсдейл (муніципалітет Хесекуя) було відкрито Музей української культури, який на сьогодні є єдиним на Африканському континенті українським культурним центром. В організації музейної експозиції використані виставкові зразки, які включають низку відповідних фото-, аудіо- та відеоматеріалів, художньої, науково-популярної та інформаційної літератури, витворів мистецтва, предметів українського національного вбрання, побуту та народної творчості.

Відкриття Музею сприятиме поширенню позитивного іміджу України, слугуватиме поглибленню обізнаності громадян ПАР про її національну культуру та традиції, а також пропагандуватиме кращі зразки українського мистецтва у світі.

Протягом червня – липня 2010 року відповідне сприяння надавалось українським делегаціям, які переймали досвід ПАР щодо проведення Чемпіонату світу з футболу 2010 та представникам українських ЗМІ.

Отже, Україна та ПАР мають стійку людську основу для розвитку політичних відносин. Серед основних міждержавних угод можна особливо виділити: Угоду про встановлення дипломатичних і консульських відносин між Україною і Південно-Африканською Республікою (у формі обміну нотами) від 16.03.1992 р.; Торговельну угоду між Урядом України та Урядом ПАР від 23.11.1998 р.; Угоду між Урядом України та Урядом ПАР про співробітництво у сфері науки і технологій від 23.11.1998 р.; Угоду між Урядом України та Урядом ПАР про культурне співробітництво від 23.11.1998 р.; Угоду між

Міністерством оборони України та Міністерством оборони ПАР про співробітництво у військовій галузі від 19.07.2005 р [3].

Стосовно політичних контактів на офіційному рівні, то тут варто виділити такі події. У квітні 2011 р. У м.Санья (Китай) Прем'єр-міністр України М.Азаров зустрівся з Президентом ПАР Дж.Зумою. У жовтні 2013 р. створення депутатської групи Верховної Ради України з міжпарламентських зв'язків з Південно-Африканською Республікою, до якої увійшли 11 народних депутатів, на чолі з народним депутатом України С.Г.Міщенко [1].

Стимулом для розвитку політичних та економічних відносин між країнами, як не дивно, стала російська агресія, що здійснюється з лютого 2014 р. Двосторонні економічні відносини регулюються цілою низкою документів, перш за все, підписаною Міністрами закордонних справ обох країн у листопаді 1998 року Торговельною угодою між урядом України та урядом Південно-Африканської Республіки. Ця Угода була ратифікована Верховною Радою України у березні 1999 р., а Національною Асамблеєю (парламентом) ПАР – у квітні 2001 р. Передусім пожвавлення товарообігу викликала окупація районів Донбасу, де проводився видобуток вугілля антрацитової групи. Внаслідок цього Україна змушена розпочати масштабний експорт такого вугілля з-за кордону, в т.ч. і з ПАР. Імпорт вугілля із ПАР у 2015 році зріс більш ніж вдвічі порівняно з 2014 роком – до 897 тисяч тонн із 376 тисяч тонн. У 2017 р. значні обсяги вугілля в ПАР законтрактувала ДТЕК [14].

В цілому За даними Державної служби статистики України, у 2017 р. обсяг торгівлі товарами склав 249,7 млн. доларів США та збільшився у порівнянні з 2016 роком на 40,5 %, при цьому експорт товарів з України до ПАР склав 78,45 млн. доларів США та збільшився на 30,8 %, імпорт товарів з ПАР в Україну склав 171,25 млн. доларів США та збільшився на 45,4 %. Негативне сальдо для України за цей період склало 92,8 млн. доларів США. Загальний обсяг торгівлі послугами у 2017 році, за даними Державної служби статистики України, склав 3,7 млн. дол. США, збільшившись на 41,3% у порівнянні з 2016 роком. При цьому експорт послуг збільшився на 26,7%, склавши 1,76 млн. дол. США, а імпорт зріс на 56,9% й становив 1,98 млн. дол. США. Негативне сальдо двосторонньої торгівлі послугами для України за вказаний період склало 216 тис. доларів США [2].

Таким чином, відносини між ПАР та Україною досить активно розвиваються у всіх сферах: гуманітарній, політичній, економічній та

інших. Україна знайшла з боку ПАР дієву політичну та економічну підтримку у важкі часи російської агресії. Сьогодні обом країнам є чому повчитися одна в одній, наявні стратегічні можливості для розвитку економічної співпраці у багатьох напрямках. З початку 1990-х років обидві країни трансформують свої політичні та економічні системи (перехід від «комунізму» та «апартеїду» до демократичних режимів, формування конкурентної економіки на заміну сировинної олігархічної, створення нового ринку праці та справедливого розподілу доходів тощо). Вважаємо, що співпрацю між державами слід розвивати більш активно.

Література

1. Політичні відносини між Україною та ПАР. Посольство України у ПАР. URL: <http://rsa.mfa.gov.ua/ua/ukraine-za/diplomacy> (дата звернення: 19.04.2018).
2. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та ПАР. Посольство України у ПАР. URL: <http://rsa.mfa.gov.ua/ua/ukraine-za/trade> (дата звернення: 19.04.2018).
3. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та ПАР. Посольство України у ПАР. URL: <http://rsa.mfa.gov.ua/ua/ukraine-za/culture> (дата звернення: 19.04.2018).
4. Договірно-правова база між Україною та ПАР. Посольство України у ПАР. URL: <http://rsa.mfa.gov.ua/ua/ukraine-za/legal-acts> (дата звернення: 19.04.2018).
5. «Це Україна – Африка, а не ПАР». Україна молода 13.07.2010. URL: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1693/118/59825/> (дата звернення: 19.04.2018).
6. Як живеться українцям у Південній Африці URL: <https://te.20minut.ua/lyudi/yak-zhivetsya-ukrayintsyam-u-pivdenniy-afritsi-10493873.html> (дата звернення: 19.04.2018).
7. Рябчій Катерина. Українська діаспора в Південно-Африканській республіці. Центр дослідження Африки. Платформа українських африканістів. URL: <http://african.com.ua/ukrainian-in-south-african-republic/> (дата звернення: 19.04.2018).
8. Лозинська Юлія. Українці на краю світу: як живе діаспора у Південно-Африканській Республіці. URL: СвітUA <http://svitua.com.ua/article/201610/1064-ukrayinci-krayu-svitu-zhyve-diaspora-pivdenno> (дата звернення: 19.04.2018).
9. Куделя Анна. Сповідь емігрантки: як живеться українці в найбільш "райдужній" країні Африки. URL: Обозреватель. 1 січня 2018 р. <https://www.obozrevatel.com/ukr/travel/spovid-emigrantki-yak-zhivetsya-ukraintsi-v-samij-rajduzhnij-kraini-afriki.htm> (дата звернення: 19.04.2018).

10. У Південній Африці вперше відбудуться українські дні. Укрінформ. 28.02.2017. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2184328-uvivdennij-africi-vperse-vidbudutsa-ukrainski-dni.html> (дата звернення: 19.04.2018).
11. Українсько-південно-африканські відносини. Преса ПАР. URL: <https://hakunamatata5821.wordpress.com/2017/09/19/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE-%D0%BF%D1%96%D0%B2%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%B0%D1%84%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D0%B2%D1%96%D0%B4/> (дата звернення: 19.04.2018).
12. Перша українська недільна школа відкрилась у ПАР. Online Експрес. URL: <http://expres.ua/ukrsvit/2016/03/18/178262-persha-ukrayinska-nedilna-shkola-vidkrylas-par> (дата звернення: 19.04.2018).
13. Україна подвоїла постачання вугілля з ПАР і скоротила імпорт із РФ. URL: <https://zbruc.eu/node/47053> (дата звернення: 19.04.2018).
14. Україна подвоїла імпорт вугілля. Економічна правда. (дата звернення: 19.04.2018).

ІСТОРИЧНІ ОБСТАВИНИ РОЗПАДУ СРСР І ЗДОБУТТЯ УКРАЇНОЮ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ В 1991 р. В ІСТОРИЧНІЙ ТА ІНШИХ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ

Чаплик Валерій - магістрант кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Науковий керівник: Михайлюк Віталій Павлович – д.і.н., проф., завідувач кафедри всесвітньої історії та історії України Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Союз Радянських Соціалістичних Республік – союзна країна, де кожна республіка мала свої права, але в той же час формою правління якої була партійна диктатура, держава з високим ступенем централізації та плановою економікою.

Для того, аби визначити обставини та причини розпаду СРСР необхідно звернути увагу на спосіб формування СРСР. Під час Першої світової війни та Російської революції 1917 року почав формуватися

Радянський Союз. Під егідою Москви були окуповані незалежні держави: Україна, Литва, Латвія, Естонія, Казахстан, Грузія, Вірменія, Азербайджан та інші. Фактично радянська влада анексувала територію прилеглих країн, створюючи необхідні умови для їх занепаду та зубожіння.

Радянське керівництво вважає, що пактами по взаємодопомогу з Естонією, Латвією та Литвою знайдена форма, котра дозволить Радянському Союзові включити до своєї орбіти ряд країн. Але для цього поки що треба суворо дотримуватись їх внутрішнього режиму та суверенітету, не домагаючись радянізації. Настане час, продовжував Сталін, коли вони самі це зроблять[1, с. 218].

Враховуючи те, що новостворена держава мала в собі велику кількість національностей, людей що сповідували абсолютно різну віру та спосіб життя, виникали етнічні конфлікти між союзними республіками. До 80-х років минулого століття про міжнаціональні конфлікти в СРСР привселюдно нічого не говорилося. Вважалося, що в нашій країні національне питання вирішене остаточно. І треба визнати, що великих відкритих міжнаціональних конфліктів не було. На побутовому рівні існували міжнаціональні антипатії і тертя, а також скоювалися злочини на цьому ґрунті. Однак останні ніколи окремо не враховувалися і не відстежувалися[2, с. 44].

До основних причин розпаду СРСР можна віднести:

етнічна, культурна та цивілізаційна різноманітність складових частин СРСР;

колоніальна імперська внутрішня політика «центру» та повернення більшовицько-комуністичного Кремля до «миколаївської системи» правління;

придушення залишків місцевої національної «автономії»;

«номенклатурна» модель російського політичного класу, застій та кадрова деградація радянської політичної еліти; бюрократизація управління; застарілий маразматичний «ареопаг» Політбюро ЦК КПРС, що повністю втратив авторитет в суспільстві;

уніфікований тоталітарний та авторитарний характер радянської політичної системи. Позбавлення населення елементарних громадянських прав і свобод, гоніння на церкву, переслідування свободи думки і слова, примусовий колективізм, панування однієї ідеології, ізоляціонізм, цензура;

нерівномірність промислово-господарського розвитку всередині країни, зростаюче економічне, технологічне та наукове зовнішнє відставання від постіндустріальних країн Заходу та залежність від імпорту звідти (як високотехнологічних товарів так і елементарного

продуктів харчування — хліба). Хронічне відставання у рівні життя від розвинених країн Заходу;

«подвійна» та «потрійна» зайнятість населення — вдень на виробництві, а ввечері, у вихідні та свята — на присадибній ділянці, на городі. Вимушене ведення натурального господарства та його значна доля в ВВП «індустріального» СРСР;

неадекватність та неефективність соціалістичної («нетоварної» та «безвалютної») моделі централізованої «планової економіки»; її стагнація; приховувана залежність країни від нафтогазової «труби»; неконвертованість радянської «валюти» та штучний курс рубля;

непропорційно велика частка споживання ВВП не виробничими сферами (центральный партійний та держапарат, армія, КДБ); новий та більш коштовний виток холодної війни та перегонів озброєнь;

заборона та відсутність приватної ініціативи, підприємництва; переслідування економічно активних людей з боку закону та органів ВБРСВ (рос. ОБХСС МВД);

збагачення «еліти», наявність «закритих» систем розподілу; корупція правлячого класу зверху-донизу. Збагачення компартійного чиновництва на фоні стагнації економіки «соціалістичної» моделі та відносного збіднення населення в 1980-х роках;

Хронічний дефіцит товарів масового споживання при плановій економіці «соціалізму», масова та системна корупція правлячого класу;

«будівництво соціалізму та комунізму у всьому світі» — фінансування та військова підтримка диктаторських та маріонеткових прорадянських та антиамериканських режимів;

криза ідеології комунізму, програш Радянським Союзом «мирного змагання з Заходом» в ідеологічній сфері та пропаганді (глушіння «Ворожих голосів», тощо);

зовнішня військова експансія та інтервенція в Афганістані (1979—1988 рр.);

техногенні катастрофи — в першу чергу Чорнобильська катастрофа, яка поставила питання про виживання трьох слов'янських народів. А також інші катастрофи (авіакатастрофи, крах «Адмірала Нахімова», вибухи газу тощо), що стали широковідомими, незважаючи на цензуру та приховування інформації про них урядом;

ініційоване американським урядом зниження світових цін на нафту, що похитнуло основне валютне джерело СРСР та «соціалістичне» господарство СРСР в цілому.

Ставлення до розпаду СРСР, на сьогоднішній день, досить різноманітне. Від відомого вислову В. Путіна: «Розпад СРСР — це найбільша геополітична катастрофа 20 століття», до слів Б. Обами про

те, що Радянський Союз був найбільшою трагедією народів у 20 столітті.

9 серпня 1991 р. реакціонери здійснили спробу державного перевороту. Блокувавши М. Горбачова на дачі у Форосі, найближчі співпрацівники президента СРСР оголосили про створення Державного комітету з надзвичайного стану (ДКНС, рос. – ГКЧП), до якого увійшли вісім осіб. Серед них віце-президент СРСР Г. Янаєв, прем'єр-міністр В. Павлов, голова КДБ В. Крючков, міністр оборони Д. Язов, міністр внутрішніх справ Б. Пуго.

Вони заявили про свій намір відновити в країні порядок і не допустити розпаду СРСР.

Присланий до України генерал Варенников заявив, що в разі непідтримки рішень ДКНС проведення страйків, акцій непокори будуть застосовані війська. Л. Кравчук та очолювана ним Президія Верховної Ради України (де була більшість представників КПУ) закликали до спокою і витримки. Але при цьому Я. Кравчук заявив, що будь-які зміни повинні відбуватися на основі закону і підстав для введення в республіці надзвичайного стану немає.

Послідовно й рішуче виступила проти заколотників в Україні тільки опозиція - представники Руху і новоутворених демократичних партій. Вони виступили з пропозицією засудити заколот спеціальним рішенням Верховної Ради УРСР. За умов блокування Президією Верховної Ради спроб дати належну оцінку дій ДКНС, демократи розгорнули широку роботу в масах. Почалася підготовка до страйку[3].

Після провалу серпневого заколоту посилились відцентрові настрої в українському суспільстві. Союзні органи влади втратили контроль над подіями у радянських республіках, а консервативні великодержавні сили були тимчасово деморалізовані, Компартія України опинилася під заборону. Більшість колишніх комуністів підтримали ідею незалежності. Соціально-економічне життя в СРСР восени 1991 р. стрімко погіршувалося і народні маси широ сподівалися, що в самостійній Україні становище швидко поліпшиться, тому теж у переважній більшості підтримали незалежність. Світове співтовариство загалом позитивно поставилось до намагання радянських республік здобути незалежність і не заважало розпаду СРСР. Україна стала суверенною державою без кровопролиття, мирним шляхом.

24 серпня 1991 р. Верховна Рада Української РСР прийняла історичний документ – Акт проголошення незалежності України, у якому, зокрема, підкреслювалося: "Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто проголосить незалежність України та створення самостійної української держави –

України. Територія України є неподільною і недоторканою. Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України". Тим самим було покладено край юридичному існуванню УРСР. На політичній карті світу з'явилася нова суверенна держава – Україна. Акт проголошення незалежності України, день прийняття якого став національним святом держави, не був випадковим явищем. Прагнення до національного суверенітету випробувано віками. Право самовизначення – це право народу самому визначати свою долю[4, с. 502].

Література

1. Семиряга М. И. Тайны сталинской дипломатии. 1939-1941. - М.: Высш. шк., 1992.- 303 с. -С. 218
2. Шевцов В. М. Межнациональные конфликты: механизм их разрешения. М., 1994. – 247 с. – С. 44.
3. <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/den-sho-zminiv-hid-istoriyi/>
4. Відомості Верховної Ради (ВВР) 1991, N 38, ст.502 м. Київ, 24 серпня 1991 року N 1427-ХІІ

ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД У ІСПАНІЇ (1976-1981 рр.) У ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УКРАЇНІ (1991-2014 рр.)

Андрій Якубов — студент напрямків «Правознавство» та «Державне управління» Університету Валенсії, Іспанія

Дві держави з протилежних країв Європи – Україна та Іспанія – пережили у своїй сучасній історії процес демократизації. Як пройшла цей шлях Іспанія? Чи можна провести паралелі – на користь чи ні – з незалежною Україною? Чи може іспанський приклад бути уроком нинішній українській державі?

Географічна відстань не здається завадою для низки історичних паралелей. Вже сформована Іспанія пережила братовбивчі війни, крім інших внутрішніх протистоянь, в XVIII, XIX і, власне, XX століттях. Правдоподібно, що, якби не інтернаціоналізація Громадянської війни 1936-39 рр. і формування на ній новітнього театру бойових дій, чергова рана не була б такою глибокою. Боротьбу з переможцями продовжили партизани-Макі, чий останній боєць був нейтралізований аж в 1965 році – коли естафету насильницького опору вже була підхопила інша, з

точки зору центральної влади, терористична організація: баскійська «ЕТА». Поховання режиму генерала Фрэнко десять років потому поставило питання подальшого співіснування ментально поділених на переможців та переможених обивателів домівки: іспанці виробили свій рецепт недузі.

Картина історичного поділу українців мало чим оптимістичніша: міжкозацькі бійні, внутрішні збройні конфлікти 1917-20 рр., і навіть поділ ОУН. Вклад радянської окупації на оберти ментальності українців – у найгірших традиціях історичних аналогів. На момент Незалежності та в подальшому історичні сегменти української домівки – нав'язано чи ні – продовжили традицію розділу мурами упереджень.

Мабуть у цьому – перша різниця між Іспанією та Україною: вони не змогли сформувати внутрішню національну єдність, а ми так і не перестали бути об'єктом геополітичних амбіцій та інтервенції близьких, та не дуже, сусідів.

Як би там не було, щодо самого факту перехідного процесу на переломі режимів, іспанці не просто перезапустили систему, але й не піддалися спробі цьому завдати сумнозвісного 23 лютого 1981 року. Тоді, в південній і «гарячій» середземноморській державі, мова йшла про чергову спробу військових втрутитися в політичне життя.

Натомість, в українському випадку, де з початку 1990-х все перейшло на валютний вимір, а реформи складно назвати системними, культивувалося середовище, котре консолідувало зручне правління екстрактивних еліт. Найкричущому випадку кланово-олігархічної диктатурі був покладений край з великою ціною, але з поштовхом козацькому духу українців, що також навіював іспанські голови.

Якщо, звісно, про український перехідний період можна говорити як про dokonаний факт, наше порівняння варто розпочинати із зорі проголошення державного суверенітету. Але, вочевидь, саме 2014 рік – відлік нового українського перехідного періоду, чий основний період – рік 2015. Або, принаймні, так мало би бути: з перших днів усунення Януковича можемо шукати як схожості з іспанським режимом, так і чергові помилки наших можновладців.

Ця публікація – лише заклик до глибшого дослідження цього історичного аспекту, успіхів та помилок іспанського досвіду, але також – намір довести, що між українцями та іспанцями насправді більше спільного, ніж ми можемо вважати.

Найперші аналогії, що спадають на думку, – український 1991 рік та порівняння Кравчука з Суаресом. Але чи витримає аналогія критики?

Як і анонсувалося, предмет дослідження – перехідний період, що переживається в Україні в наші дні. Сорок років тому Іспанія пішла наступними принципами:

а) «перегортання сторінки» – продовження принципу примиряючого забуття;

б) уникнення ескалації між сегментами суспільства – модель домовленості, а не нав'язування;

с) тактична покроковість прагматичних дій та заходів;

д) швидке та влучне прийняття конституції;

е) єднання різних політичних течій над внутрішніми проблемами – як ключ до успіху зовнішньої політики.

Пrawdopodobно, що такий підхід зберіг Іспанію від чергового братовбивства. Вибудувана модель поведінки влади та її спадковість забезпечила швидкість позитивних внутрішніх перетворень та інтегрування країни у європейські та світові структури. Щодо економічного росту, як відомо, то в 2000-х мова навіть йшла про право посісти місце на рівні країн «Великої сімки». А в минулому 2014 р. Іспанія вперше здобула право посісти строкове місце в Раді Безпеки ООН.

Проте, судячи з суспільних перетворень, обраний тоді об'єднавчий чинник – Корона – стала крихким явищем під випробуванням часу. Нові суспільні перетворювання прогнозують, що суспільний конфлікт іспанців – ще попереду.

Звісно, зрозуміло, що джерела суспільних змін та їх ціна – різняться в іспанському та сучасному українському випадку. Власне як і те, що процеси проходили при різних зовнішніх кон'юктур. Проте, помилки обох перехідних періодів можуть бути спільними. І деякі з них – на лице з українських реалій.

А тим часом, залишається згадати, що верховенство іспанського прикладу в тому, що заради країни домовилися ідеологічні супротивники. Схема процесу-результату увіковічена записом на надгробній плиті Адольфа Суареса: «злагода була можливою».

ЗМІСТ

Antonenko M.I. POLITICAL PARTIES AND PARLIAMENTARY CAUCUSES IN THE CANADIAN PARLIAMENT	3
Ataalla Adel M. Zak HISTORY OF THE NATO-EU RELATIONS	4
Dovletov Yhlas SOCIO-CULTURAL RELATIONS OF UKRAINE AND TURKMENISTAN AT THE TURN OF THE 20 TH AND 21 ST CENTURIES	7
Karaulanova N.O. THE BEGINNING OF THE OUN AND LITHUANIA` S COOPERATION	9
Magerramov Ugur Villadim, Mykhaylyuk V.P. A NEW PARADIGM OF RELATIONS BETWEEN INDEPENDENT UKRAINE AND IRAQ IN THE MIRROR OF INTERNET SOURCES	11
Mezerya O.A. EVERYDAY LIFE OF UKRAINIANS IN THE CONTEXT OF MILITARY REFORMS IN RUSSIA AT THE TURN OF THE XIX - XX CENTURIES	12
Mykhaylyuk O.I. NEW TRENDS IN UP-TO-DATE GENDER POLICY IN UKRAINE...	13
Mykhaylyuk V.P. REFORMING OF PRODUCTION AND SOCIAL INFRASTRUCTURES IN RURAL AREAS OF UKRAINE AT THE TURN OF THE 20th and 21 ST CENTURIES.....	14
Mykhaylyuk V.V. INTERNATIONAL UKRAINIAN-CANADIAN RELATIONS IN THE POST-SOVIET ERA: ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT	16
Santiago Garcia-Contell Bellver WORKING FOR LOVE.....	17

Sapyska	
HISTORY IN A DIGITAL GAMING SPACES	22
Тymoshenko A.	
WOMEN HISTORIANS.....	26
Wardi Akram Khadi	
EQUIVALENCY FRG AND GDR?.....	29
Артюшенко М.	
РОЗВИТОК ДЕМОКРАТИЧНИХ РУХІВ У ЧЕЧНІ У 1987 – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1991-ГО РОКІВ.....	31
Безгинська К.М.	
ВКЛАД ЛУГАНЩИНИ У ЛІКВІДАЦІЮ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧАЕС	34
Безгинська К.М., Лисенко Т.А.	
ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА НА ЛУГАНЩИНІ	35
Босенко А.	
ФОРМУВАННЯ БАГАТОПАРТІЙНОСТІ В УКРАЇНІ В ЕПОХУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ.....	39
Бровендер О.О.	
НОВОБУДОВНА ЕКСПЕДИЦІЯ НА ПІВНОЧІ ДОНЕЧЧИНИ У 2017 РОЦІ: ПІДСУМКИ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	41
Бровендер Ю.М.	
БЕРЕЗОВСКИЙ РУДНИК ЭПОХИ РАННЕГО МЕТАЛЛА НА НАГОЛЬНОМ КРЯЖЕ (некоторые результаты исследований)	44
Буйнов Ю.В.	
К ВОПРОСУ О ВЫДЕЛЕНИИ ЛОКАЛЬНЫХ ВАРИАНТОВ БОНДАРИХИНСКОЙ КУЛЬТУРЫ В БАССЕЙНЕ СЕВЕРСКОГО ДОНЦА.....	49
Бушний А.	
РАДЯНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКІ ДИПЛОМАТИЧНІ СТОСУНКИ У СВІТЛІ ЗАГАЛЬНОСВІТОВИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН (1933-1936).....	50
Бушуєва А.	
АГРАРНА ПОЛІТИКА У РОКИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ПІД ПРОВОДОМ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО	54

Величко Є. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КОСМОНАВТИКИ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ РОЗПАДУ СРСР	56
Возняк А. ЕРНЕСТО ЧЕ ГЕВАРА	59
Гершкович Я.П. КОДЕКС ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ АРХЕОЛОГА ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СУЧАСНІЙ НАУЦІ.....	62
Грицай О. РАСКАЗ РАССТРЕЛЯННОЇ ДЕВОЧКИ	66
Гусельников Д. РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ У СВІТІ	68
Дзюба І. ВИТОКИ КОНФЛІКТІВ: ІСТОРИКО-СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	70
Довжук І.В. ТВОРЧИСТЬ ШЕВЧЕНКА-ХУДОЖНИКА: ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПИТАННЯ	73
Жеведь І. ВИНИКНЕННЯ ПЕРШИХ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 80 - Х РОКІВ ХХ ст. ТА ЇХ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ.....	76
Золотар С. ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ У СІЧНІ-КВІТНІ 1919 Р. (за матеріалами державних архівів Естонії)..	78
Зуйок М. РОЗВИТОК ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ У РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ (друга половина ХІХ – поч. ХХ ст.).....	83
Кубкіна А. ІСТОРІЯ В ЖИТТІ ОСОБИСТОСТІ.....	88
Мосяж В. ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З ПІВДЕННОЮ КОРЕЄЮ.....	91

Пекарчук В.М.	
РОЛЬ МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КУЛЬТУРНИХ ПОТРЕБ ЕТНОМЕНШИН	94
Пилипчук О.О.	
О.І. ЗАГОРОВСЬКИЙ (1849–1919) ЯК ЮРИСТ, ФАХІВЕЦЬ З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА, ІСТОРИК ПРАВА	97
Пилипчук О.Я.	
ПРОФЕСОР Г.Д. ДУБЕЛІР (1874–1942) ПРО ПЛАНУВАННЯ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	101
Рубан М.	
ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ЦЕРКОВНОЇ СТРУКТУРИ НА ТЕРЕНАХ ДОНЕЦЬКОЇ ГУБЕРНІЇ (1919 – 1921 РР.)	104
Салата Г.	
ВНЕСОК Л.Д. ПРОСКУРЯКОВА В ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕФОРМАЦІЙ.....	107
Скурідіна Н.	
ЩО ТАКЕ «ПУБЛІЧНА ІСТОРІЯ»?	112
Соболь С.	
«НАФТОВИЙ ШОК» 1973 Р. ТА ЙОГО НАСЛІДКИ.....	115
Теміров В.	
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДВОДНОЇ БЛОКАДИ БРИТАНСЬКИХ ОСТРОВІВ У 1915 Р.	117
Устяк Н.	
РОЛЬ ПРОФЕСОРА М.В. ВІНОКУРОВА У ПРОЕКТУВАННІ ПАСАЖИРСЬКИХ ВАГОНІВ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМФОРТУ ПЕРЕВЕЗЕНЬ.....	122
Федусенко О.	
ІСТОРІЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	125
Фоменко В., Сапицька О.	
ПЕРШИЙ З'ЇЗД БАПТИСТІВ 1905 Р. У ЛОНДОНІ: КОНСТИТУТИВНІ ПОЛОЖЕННЯ	128
Фомін А.	
ВІДНОСИНИ МІЖ ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ ТА УКРАЇНОЮ У СУЧАСНИЙ ПЕРІОД (1992 – 2017 рр.).....	131

Чаплик В.

ІСТОРИЧНІ ОБСТАВИНИ РОЗПАДУ СРСР І ЗДОБУТТЯ
УКРАЇНОЮ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ В 1991 р.
В ІСТОРИЧНІЙ ТА ІНШИХ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ
НАУКАХ135

Якубов А.

ПЕРЕХІДНИЙ ПЕРІОД У ІСПАНІЇ (1976-1981 рр.)
У ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ
В УКРАЇНІ (1991-2014 рр.).....139

Наукове видання

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРІЇ, АРХЕОЛОГІЇ,
НАУКИ І ТЕХНІКИ: МЕТОДОЛОГІЯ,
ПОШУКИ, РОЗДУМИ, ЗНАХІДКИ»**

**МАТЕРІАЛИ
ХІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
Сєвєродонецьк
11-12 квітня 2018 р.**

Статті надруковано в авторській редакції

Відповідальний за випуск Михайлюк В.П.
Оригінал-макет Могильна О.В.

Підписано до друку 26. 07.2018.
Формат 60 × 84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Друк офсетний. Умов. друк. арк. 8,5 . Обл.-вид. арк 9,8.
Наклад 300 прим. Вид. № 3172. Замов. № 22. Ціна вільна.

Видавництво

Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Свідоцтво про реєстрацію: серія ДК № 1620 від 18.12.03

Адреса університету: просп. Центральний, 59-а
м. Северодонецьк, 93400, Україна
e-mail: vidavnictvoSNU.ua@gmail.com

Надруковано:

Відділ технічного обслуговування СНУ ім. В. Даля
Адреса: просп. Центральний, 59-а
м. Северодонецьк, 93400